

Kosul 7.
pozzewek 4.
Chustek mislinowych 4 — 5
Chustek donoszą — — 5
48 Sztuk oprócz tych Conanutowane

Eremi Kytkovianensis Annuntiatæ B. V. M.
Eremitarum Camaldulensium. Catalogus
inscriptus in 10.mo Repositorio sub nro. 260.mo
ano 1807 die 9. July

TRIPVS AVREVS,

Hoc est,

TRES TRACTATVS

CHYMICI SELECTISSIMI,

Nempe

I. BASILII VALENTINI, BENEDICTINI ORDInis monachi, Germani, PRACTICA vna cum 12. clauibus & appendice, ex Germanico;

II. THOMÆ NORTONI, ANGLI PHILOSOPHI CREDE MIHI seu ORDINALE, ante annos 140. ab authore scriptum, nunc ex Anglicano manuscripto in Latinum translatum, phrasi cuiusque authoris vt & sententia retenta;

III. CREMERI CVIVSDAM ABBATIS WESTmonasteriensis Angli Testamentum, hactenus nondum publicatum, nunc in diuersarum nationum gratiam editi, & figuris cupro affabre incisis ornati operâ & studio

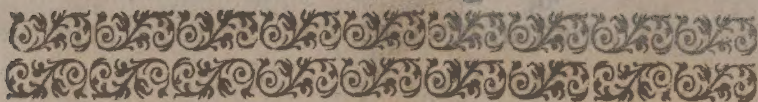
MICHAELIS MAIERI Phil. & Med. D. Com. P. &c.

FRANCOFVRTI

Ex Chalcographia Pauli Iacobi, impensis LVCÆ IENNIS.

Anno M.DC.XVIII.

VIRO

Inter Medicos Hippocraticos doctissimo, inter doctissimos humanissimo, hoc est, vere syncero, probo & polito à virtute, ab eruditione, à genuina animi Nobilitate,

DN. IOANNI HARTMANNO BEYERO, D.M.

Inclytæ, IMPERIALIS REIPVBLICÆ Mœno-Francofurtensis Physico ordinario, excellentissimo, diversorum Germaniæ Principum in re medica ministranda & sanitate tuenda Consiliario selectissimo, experientissimoque, D.D.D.

MICHAEL MAIERVS
Phil. & Med. Doct. Comes Palatinus, Eques, Exempt. P.C.C. olim Cæs. Maj. Medicus Aulicus.

DVM litigii, vir excellentissime, quod Dogmaticis Medicis est cum Hermeticis seu Vulcano addictis, subit memoria, ac forte in animo erat hos ternos Authores Medicinæ Hermeticæ absolutissimos, nempe

 Basilium

Basilium Valentinum, Germanũ Benedictini ordinis Monachum, Nortonum & Cremerum, Anglos, ex sua quosque lingua vernacula latinitati donatos in publicum edere, vt tam exteri quam inquilini haberent eorum oracula sibi communia, non solum TRIPODIS AVREI titulo eos indigetare visum est, sed quoq; Delphicæ Phœbados responsum Ionibus, cum in quadam re dubia consuleretur, datum occurrit in hunc modum:

Μὴ πρότερον λήξει νεῖκος μερόπων καὶ Ἰώνων,
Πρὶν τρίποδα χρύσειον, ὃν ἥφαιστος βάλε πόντῳ
Ἐκ πόλιος πέμψητε, καὶ ἐς δόμον ἀνδρὸς ἵκηται,
Ὃς σοφίῃ τά τ' ὄντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα.

Hoc est,

Non prius hæc Meropum, lis & desistet Ionum,
Quam Tripodem, quem Vulcanus proiecit in æquor
Aureum, ab vrbe viri mittatis in illius ædes,
Qui nouit quæ sunt, venturaque quæque fuerunt:

Hac enim ratione litem dictam inter Dogmaticos & Hermeticos finiri posse existimaui, si hos Authores, tanquam VULCANI TRIPODA, Medico inter vtrosq; spectatissimo muneris vice obferrem & consecrarem: cum vero talem & tantum virum, de quo Homericum illud, Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων, merito vsurpari posset, per totã Germaniam quærerem & animo indagarem, en nullum alium huic intentioni magis accommodatum, quam te

(nihil

(nihil do auribus, fama omnium attestante vnanimi) hic Francofurti ad Mœnum in summa Germaniæ, ne dicam Europæ, quasi specula positum, ad quem velut alterum Hippocratem, multorum Principum & Magnatum vota & desideria inclinant, inuenire licuit. Accipe itaque vir omnium vt eruditissime, sic humanissime hunc aureolum Tripodem, siue tractatus ternos à Vulcano Hermetico elaboratos, tanquam donarium debitum sapientissimo & discretissimo, nulli ex vulgaribus appropriatum, & hinc meum in te affectum, magis quam rei oblatæ precium æstima: Nullum enim mihi dubium est, quin hoc nomine tam Dogmaticis, quam Hermeticis quibuscunq; pergratum opus futurum sit adeo, vt lite, veluti antiquitus illi Meropes & Iones, deposita, concordia amicitiæ fœdera invituri sint; quod si obtinuero laborem qualemcunq; impensum fuisse hisce vertendis in communem omnibus Europæis linguam, hoc est, latialem, non pœnitebit: Quomodocunque sit, me tui amantem redamare non subterfugies, qui in omnes ex æquo, præsertim literatos nunquam non es effusus. Vale. Dabam Francofurti ad Mœnum; Mense Ianuarii, anno 1618.

TRES SCHOLA, TRES COESAR TITVLOS DE-
DIT; HÆC MIHI RESTANT,
POSSE BENE IN CHRISTO VIVERE, POSSE MORI.
MICHAEL MAIERVS COMES IMPERIALIS CON-
SISTORII *etc.* PHILOSOPH: ET MEDICINARVM
DOCTOR, P. C. C. NOBIL: EXEMPTVS FOR: OLIM
MEDICVS CÆS: *etc.*

PRACTICA CVM DVODECIM CLAVIBVS ET APPENDICE,

DE MAGNO LAPIDE ANTIQVORVM Sapientum, ſcripta & relicta

à

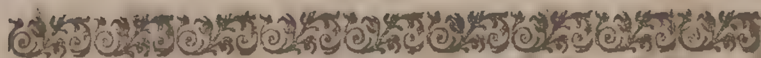
BASILIO VALENTINO

Germ. Benedictini ordinis monacho.

Tractatus Primus.

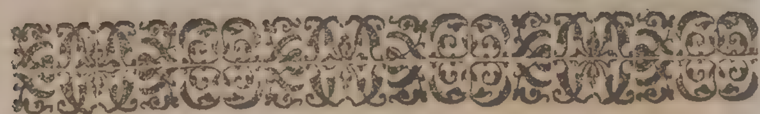
FRANCOFVRTI APVD IENNIS.

EPIGRAMMA IN BASILII
Practicam scriptum à M. M.

NOn tantas Pactolus opes, non aurifer Hebrus
 Voluit arenosis tanta metalla vadis:
Quanta Valentinus libro diffundit in vno,
 INDICE, quæ gazis sunt potiora tuis.
Namq; ex Hesperio fructus tulit arboris horto,
 Queis bene Germanos ille beauit agros.
Duxit & ex Colchis aurati velleris agnum,
 Quod fuit haud parui grande laboris opus.
Hæc, vbi succubuit mortali lege, reliquit
 Nobis, Basilica quo frueremur ope:
Quod mireris, habes hic, quodq; imiteris, at imo
 Ni fundo quæras, forsan inanis eris:
Omnia sunt vnum, variis quæ dissona verbis,
 Consona sed rebus, noster hic author habet:
Hæc tibi sufficiant, operis nec plurima quæras
 Instrumenta, sat est, hoc tibi si innotuit.

VIRO

PRÆFATIO FRATRIS BASILII VALENTINI BENEDICTINI ORDINIS de magno Lapide antiquorum Sapientum.

Postquam humani quid passus sum timoris, incepi considerare ex naturæ simplicitate miserias huius mundi & defleui mecum penitus delicta à primis nostris parentibus commissa, & quod pœnitentiæ locus in terris nullus esset, sed homines indies peiores fierent, quodque pœnitentiam non agentibus æternæ impenderent pœnæ absque fine imperscrutabiliter duraturæ; Ideoque acceleraui, quoad potui, malo me subtrahere, mundoq; valedicere, & me Deo, vt famulum, addicare.

Cumque iam aliquamdiu in ordine meo vixissem, & illud temporis spacium, quod post absolutionem pensi mihi ipsi ad orandum impositi reliquum foret, nollem frustra absumi, ne cogitationes meæ per otium nouis peccatis causam præberent, constitui apud me naturam rimari, perque ana-

tomiam eius arcana indagare, quod poſt æterna illa in temporalibus ſummum reperi; & poſtquam multos libros in monaſterio noſtro à Philoſophis longe ante me ſcriptos, qui & ipſi naturam ſtudendo & indagando aſſequuti fuerant, inuenerim, animum hoc mihi lubentiorem addidit, ad diſcendum ea, quæ ipſi ſciuerant; & quamuis difficile id mihi contigerit, tamen cum omne in initio graue, in fine facilius ſit, Deus, quoque, quem ſedulo oraui, vt viderem, quæ alii ante me viderant, conceſſit.

In conuentu noſtro collegam habui, quem nephriticus à calculo dolor vexabat, ita vt ſæpe æger decumberet; Hic medicos multos ad ſe vocauerat, at à nullo præſentaneam opem ſentiens, Deo vitam mancipauit, ab omni humano auxilio derelictus.

Tum ego inſtitui anatomiam herbarum, diſtillaui eas, ſal extraxi & quintam eſſentiam; verum nullam ex omnibus inuenire potui, quæ fratrem illum ab effectu ſuo liberaret, licet permultas tentarim: Nam non erant in ſuo gradu adeo efficaces, vt huic malo mederentur: Et ſic nullum vegetabile offendi, quod non ſex annorum ſpacio attigeram.

Hinc acriori mentis indagine cogitationes meas intendi circa hoc negotium conſiderando, mecumque iniui etiam ea addiſcere ſcientiaque aſſequi fundamentali, quæ Creator in metalla & mineras terræ abdiderat; Ac quo magis quæ-

rerem,

rerem, eo plus inueni: Vnus enim ſemper ex altero ſe deducebat riuus; Et Deus fortunam mihi conceſſit, vt multa experirer, ac oculi mei viderent etiam illa, quæ natura mineralibus & metallis inſuderat, adeo diuerſa, vt ignaris captu ſit difficilimum.

Inter ea omnia incidi in minerale, quod ex multis coloribus compoſitum & in arte maximæ efficaciæ eſt, huic ſpiritualem eſſentiam extraxi; eaque fratrem meum ægrum paucis diebus priſtinæ ſanitati reſtitui: Nam hic ſpiritus adeo fortis erat, vt ſpiritum fratris mei corroborare potuerit, qui horas ſuas quotidie pro me orauit, donec mortuus ſit: ſupererat autem diu, poſtquam conualuerat: Eius quoque meæque preces tantum valuerunt, vt Creator & mihi aperuerit, & propter meam diligentiam demonſtrarit etiam illud, quod prudentibus, vti ſe vocant abſconditum manet.

Atque ita hoc tractatu Lapidem Antiquorum ad ſanitatem & conſolationem hominum in hac miſeriarum valle cœlitus nobis, vt terrenorum ſummum theſaurum, conceſſum, indicare, & quantum mihi licitum, aperire volui, veluti tute leges, non pro mea, ſed poſterorum vtilitate ſcribens; poſtquam cognitionem ex ſcriptis multorum experiſſimorum virorum conſecutus fuerim, ita, vt & tu ex mea doctrina, Philoſophiæ addicta, quæ breuiſſima verbis at prolixa ſenſu, petram, cui veritas innitatur, cum

præmio temporali ac æternitatis voto assequi poßis. Amen.

DE

DE MAGNO LAPIDE ANTIQVORVM SAPIENTVM FRATRIS Basilii Valentini Benedictini ordinis.

IN præfatione mea, amice optime & artis cupide, ſpem feci, me tibi aliiſque naturæ proprietates addiſcendi ſtudio flagrantibus, arteſque penitius inquirentibus, lapidem angularem & petram, quoad mihi ſuperne conceſſum fuerit, indicaturum, vnde anteceſſores noſtri & antiqui, lapidem ſuum, quem ab altiſſimo acceperant, ad ſanitatem & commoditatem huius terrenæ vitę vſurpandum, confecerint: Vt proinde promiſſis meis ſatisfaciam, nec te diu ſophiſticis erroribus in ambages ſeducam, ſed ex fundamento fontem omnium beneficiorum aperiam, teneas verba mea ſequentia & bene perpendas, ſi modo artes cognoſcendi deſiderio adficeris; ſiquidem multum loquentiæ facere nequeo; nec id meæ intentionis eſt; cum minimum inde addiſci poſſit, ſed delector breuibus verbis, quæ rei fundamentum continent.

Sciatis igitur, perpaucos ad poſſeſſionem huius dominii peruenire, quamuis quamplurimi in lapide noſtro exædificando ſint occupati: Veram enim ſcientiam & eius impetrationem Creator non communem, ſed ſaltem qui-

buſdam, qui mendacia auerſentur & veritatem amplectantur, artique cum gemitibus cordis addicti eam diligentiſſime inquirant, conceſſam voluit, inprimis filis, qui Deum abſque ſimulatione amant, ideoque orant.

Quocirca dico tibi in veritate, ſi magnum noſtrum & antiquum lapidem facere coneris, vt doctrinæ meæ ſis addictus, præque omnibus rebus Creatorem omnis creaturæ ores, quo tibi gratiam & benedictionem ſuam ad id concedat; & ſi peccaris, confitere & fac bonum, cogitaque ex propoſito, te prauum non amplius, at probum fore; vt cor tuum ad omne bonum illuſtretur; & recordare, cum ad honores eueheris, vt pauperibus & egentibus ſuccurras, eos ex miſeriis liberes, manuque tua munifica reficias, quo maiorem benedictionem à Domino impetres, ſedemq; in cœlo per fidei confirmationem aſſequaris.

Nec deſpicias, amice mi, neue contemnas veridica ſcripta eorum, qui lapidem ante nos habuerunt: Nam poſt Dei patefactionem, ex iis habeo; Atq; ea lectio multipliciter & ſæpiſſime repetatur, ne fundamentum excidat, & veritas, inſtar lucernæ extinguatur.

Poſthæc nec obliuiſcaris tui diligentiſſimi laboris, ſemper inquirendo authorum ſcripta; At ne animum teneas volubilem, verum ſequere eam petram præfixam, in qua omnes ſapientes vnanimiter concordent: Nam variæ mentis homo ſæpius haud veram incedit viam, ſeque ipſe in errores præcipitat; nec à mutabilis animi viris diu duraturæ extruuntur ædes.

Cum quoque lapis noſter antiquiſſimus non excombuſtibilibus rebus oriatur, quia ipſe præ omni ignis periculo tutus ſit, hinc deſinas illum quærere, in iis, quibus ineſſe aut reperiri naturæ non eſt conceſſum; vt ſi diceretur, eſſe opus vegetabile, quod eſſe nequit; quamuis vegetatio quædam ipſi adſit.

Nam

Nam nota, si ita foret cum nostro lapide, quemadmodum cum alia herba, facilime combureretur, ita vt nihil remaneret nisi sal quoddam; Et quamuis illi, qui ante me fuerunt, de lapide vegetabili plurima scripserint, tamen scias, amice mi, id facile difficile tibi conceptu futurum; Cum enim lapis noster vegetet, seq; augmentet, ideo ipsum vegetabilem appellarunt.

Porro scias, bruta animalia augmentationem sui nullam producere, nisi id fiat in natura sua simili: Ideoq; non opus habes verum lapidem quærere aut tibi conficiendum præsumere, nisi ex suo proprio semine, ex quo noster lapis à principio factus est: Vnde percipias & intelligas, mi amice, ne & animalis animam ad huius inquisitionem eligas: Nam caro & sanguis, quemadmodum ea à Creatore animantibus data & concessa sunt, ad animantia spectat, ex quibus Deus illa composuit, ita vt animal inde factum sit: Verum noster lapis ab antiquissimis ad me hæreditario translatus, venit & ortus est ex duabus & vna re, quæ tertium abditum tenent: Hæc est purissima veritas & recte dictum. Nam mas & fœmina ab antiquis pro vno corpore accepta sunt, non considerando extrinsecus quo ad visum sed ob amoris implantati & in naturæ operatione à principio infusi gratiam, pro vno cognoscendo, & quemadmodum hi duo sua spermata propagare & augmentare possunt, ita & sperma materiæ, ex qua lapis noster factus est, supplantari & augeri potest.

Quod si nunc verus nostræ artis amator es, hunc sermonem magnifacies & sapienter considerabis, ne cum aliis sophistis cœcis in foueam ab inimico paratam cadas ac delabaris.

Vt autem scias, amice mi, vnde semen eiusmodi proueniat, ex te ipso quæras, ad quid lapidem nostrum deducere

cere coneris, tum manifestum tibi fiet, quod ex nulla re, nisi ex metallica quadam radice, vnde & ipsa metalla à Creatore generari ordinata sunt, profluat, quod quomodo fiat, notes.

Principio cum spiritus ferebatur super aquas, & omnia tenebris adhuc obtecta erant, tum Deus omnipotens & ęternus, cuius initium absque termino, cuiusque sapientia ab æterno fuit, ex imperscrutabili suo consilio, creauit cœlum & terram, omniaque iis contenta, visibilia & inuisibilia, quomodocunque vocentur, ex nihilo; Omnia enim Deus fecit ex nihilo: Quomodo autem hæc creatio preciosissima contigerit, de eo iam non philosophabor; tum sacræ literæ & fides de eo iudicent.

In tali creatione Creator cuilibet naturę ne ad interitum & detrimentum tenderet, peculiare semen indidit, vt eo augmentatio fieret, quo homines & animantia, herbæ & metalla conseruarentur; nec homini licitum est, Deique ordinationi aduersum, nouum semen pro libitu suo producere, verum saltem propagatio & augmentatio concessa est: Semen enim creare ipse Creator sibi soli reseruatum voluit; alias possibile foret homini, Creatorem agere, quod esse nequit, ac præpotentiæ altissimi proprium est.

Iam scias de hoc semine à metallis generato in hunc modum; quod cœlestis influentia per Dei nutum & ordinationem superne descendat & se commisceat cum astralibus proprietatibus; Quando iam hæc coniunctio contingit, tum hæc duo pariunt terrestrem substantiam, tanquam tertium, quod est principium nostri seminis, suæ primæ originis, qua proauos suæ generationis demonstrare possit: Ex quibus ternis oriuntur & proueniunt elementa, vtpote aqua, aer & terra, quæ porro per ignem subterraneũ operantur, donec quid perfectum producant, quod Her-

mes

mes & omnes ante me, quia præterea nihil inuenire possumus ab initio magisterii, tria prima principia appellarunt: Et inuenta sunt, Anima intrinseca, Spiritus impalpabilis, & corporea visibilisque essentia:

Cum iam hæc tria simul cohabitant, progrediuntur copulatione, successu temporis, per Vulcanum in palpabilem substantiam, nempe in argentum viuum, sulfur & sal. Quæ tria si per commixtionem in suam indurationem & coagulationem deducantur, prout natura multipliciter operatur, tum fit inde perfectum corpus, sicut natura requirit, eiusque semen à Creatore electum & ordinatum est. Qui iam nostri operis fontem indagare tibi præsumis & artis brauium per certamen cupidum obtinere speras, edico tibi per æternum CREATOREM, hanc esse veritatem omnis veritatis; Quod si metallica anima, metallicus spiritus & metallica forma corporis adsit, etiam metallicum argentum viuum, metallicum sulfur & metallicum sal inde sequi debeant, quæ necessario nihil aliud, quam perfectum corpus metallicum præbere possunt.

Si iam intelligere nolis, quod te intelligere deceat, philosophiæ addictus haud eris, arte Deus à te prohibebit.

Dico itaque sic breuiter, tibi non possibile fore cum vtilitate metam in forma metallica consequi, nisi prædicta tria principia absque defectu in vnum coniunxeris: Tum præterea intelligas, quod animalia terræ ex carne & sanguine sint composita, æque vt homo, habeantque viuificum spiritum & flatum sibi inditum, quem possideant æque vt homo, verum rationali anima destituuntur, qua homo præ cæteris animantibus præditus est: Idcirco cum bruta vitam cum morte commutant, penitus actum est cum iis, nec quicquam [illegible] ei de ipsis in æternum permanet: Homo autem, si vitam per temporalem mortem Creatori

C suo

ſuo obferat, viuit ſuperſtes anima, cumque clarificatus fuerit, anima in corpus eius clarificatum reuerſa ibidem habitabit, ita vt corpus, anima & ſpiritus vna congregentur, cæleſtemque clarificationem ſuam demonſtrare valeant, quæ in omnem æternitatem nunquam ſeparari poterunt, &c.

Quapropter homo ratione animæ ſuæ pro fixa agnoſcitur creatura, ſiquidem (licet extrinſece conſyderando moriatur) in æternum victurus eſt: Mors enim hominis eſt ſolummodo clarificatio, vt ita per certos gradus à Deo ordinatos à peccato obnoxiis liberetur & in meliorem locum tranſponatur, quod brutis non contingit: Ideo pro non fixis creaturis habentur: Poſt interitum enim ſuum nulla reſuſcitatione frui poterunt, cū rationali careant anima, pro qua vnicus & verus Mediator Dei filius paſſus ſanguinem ſuum profudit.

Spiritus quidem morari poteſt in quodam corpore, at non propterea ſequitur, illum fore fixum, quamuis corpus cum ſpiritu cōueniat, ac ſpiritus cum corpore neutiquam rixetur: Deſtituuntur enim vtraq; forti illo, quod corpus & ſpiritum vinciat & confirmet, eaq; præ omnibus periculis tueatur & defendat, nempe precioſiſſima, nobili & fixa anima: Nam vbi anima penitus deficit, ibi nulla redemptionis ſpes ſupereſt: Res enim abſq; anima imperfecta eſt, idq; vnū eſt ex maximis arcanis, quod ſapienti & inquiſitioni operam danti ſcire conueniat: Atq; conſcientia mea non paſſa eſt hoc ſilentio præterire, ſed patefacere illis, qui fundamētum omnis ſapientiæ amant: Hinc diligentiſſime ſis meo intentus ſermoni, quod ſpiritus in metallis deliteſcentes inæquales ſint, vnus alio volatilior aut fixior: quemadmodum & eorum anima & corpora inæqualia ſunt, & quodcunque metallum omnia tria fixitatis dona coniuncta in ſe habeat,

habeat, huic robur illud obtigit, quo ignem tolerare, omnesque inimicos suos superare possit, idq; in vno sole reperitur: Luna fixum habet mercurium apud se, ideo in igne non tam cito euolat, velut reliqua imperfecta metalla, sed expectat examen suum in igne & comprobat id clarissime per victoriam suam, cum voracissimus Saturnus nihil prædæ ex illa obtinere possit.

Amori deditissima Venus abundantiori colore vestita & præoccupata est, eiusque corpus fere totum mera tinctura est, non absimilis colori, qui in optimo metallo quoq; visitur, ac propter abundantiam coloris in rubedinem se extendit: Quia vero corpus eius leprosum sit, tinctura illa firma permanens subiectum in imperfecto corpore habere nequit, at cogitur vna cum corpore interire: Quando enim corpus morte extinguitur, nec anima manere potest, sed recedere & auolare compellitur: siquidem habitatio destructa & igne absumpta sit: Vnde locum non inueniat, nec ibi morari possit: In corpore autem fixo lubens habitat cum perseuerantia.

Sal fixum bellicoso Marti durum, constans & crassum corpus addidit & reliquit, vnde generositas animi eius demonstratur, atque huic duci bellico vix quicquam detrahi potest: Corpus enim eius durum adeo, quod vix vulnerari queat: Si vero strenua virtus eius cum Lunę fixitate ac Veneris pulchritudine mixtione & concordantia spiritualiter coniungatur, satis suauis adhuc Musica concinnari potest, per quam aliquot claues suo dignentur honore, vt egenus pane, si in superiorem gradum scalæ ascenderit, particulariter frui possit: Nam phlegmatica qualitas aut humida natura Lunæ cum ardenti Veneris sanguine exiccari & nigredo eius magna per Sal Martis corrigi debet

Nec vero necesse est, semen tuum in Elementis quærere; Eo vsque enim retro nostrum sperma non remotum est; verum propinquior locus est, vbi nostrum semen certam suam habitationem & hospitium obtineat, adeo vt si solummodo Mercurium, sulfur & sal (intellige philosophorum) eo vsque rectifices, quo ex anima eius, spiritu & corpore inseparabilis quædam coniunctio contingat, quæ in omne ęuum se ab inuicem separari non sinat, nec disligari possit, tum amoris vinculum perfecte firmatum est, atque domicilium coronationis satis superque præparatum.

Atque scias, hoc nihil aliud esse, quam liquorosam clauem, cœlesti proprietati comparandam ac aquam siccam substantiæ terrestri addictam, quæ omnia sunt vna res, ex tribus, duobus & vno orta est prognata: Quod si hoc attingere valeas, magisterium iam victor obtines: Tum coniunge sponsam & sponsum inter se, vt sese sua carne & sanguine pascant, nutriant, suoque semine infinite propagent:

Et quamuis tibi ex amore quid amplius aperirem, attamen Creator prohibuit; quocirca dedecebit me de hisce clarius loqui, ne donum Altissimi in abusum veniat, atque ego multorum delictorum perpetrandorum causa existam, ita vt iram diuinam in me excitem, cumque aliis in æternas pænas abiiciar.

Si vero, amice mi, neque id clarum satis est cognitu, tum in practicam te meam deducam, quomodo ego antiquorum lapidem illum Dei auxilio perfecerim; quam bene consideres, ac duodecim meas claues diligenti & crebra repetitione perlustres: atque ita procedas, quemadmodum hic te doceo & figurato modo fundamentaliter instruo:

Reci-

Recipe partem aliquam optimi & fini auri, idque ſepara per ea media, quæ natura artis amantibus hominibus conceſſit ab inuicem, veluti Anatomicus humanum cadauer diuidit, perque id corporis humani interiora ſcrutatur: atque fac ex auro tuo retrorſum id, quod ante fuerat: Tum reperies ſemen, principium, medium atque finem: Vnde noſtrum aurum, eiuſque vxor facta ſint, nempe ex penetrante ſubtili ſpiritu atque pura, caſta & immaculata anima, nec non aſtrali ſale & balſamo: quæ poſt eorum coniunctionem nihil aliud ſunt, quam mercurialis liquor: Eaq; ipſa aqua ad proprium ſuum Deum Mercurium in ſcholam deducebatur, qui aquam eam examinabat, cumque legitimam & abſque fuco reperiſſet, amicitiam eius inibat, inq; matrimonium ſibi ipſam coniunxit: atque ſic ex vtriſque oleum incombuſtibile factum eſt: Mercurius enim adeo ſuperbus redditus, vt vix ſeipſum agnoſceret: Pennas ſuas aquilinas proiecit, & ipſe caudam Draconis lubricam deuorauit, adque prælium Martem prouocauit:

Tum Mars equites ſuos coegit, inque mandatis dedit, vt Mercurius includeretur carceri, cui Vulcanus, vt lictor, adiudicatus eſt eo vſque, donec à fæmineo ſexu liberaretur:

Poſtquam hæc popularibus rumuſculis paſſim increbreſcerent, cæteri quoque Planetæ conuenerunt, habitoque conſilio, quid factu opus eſſet impoſterum deliberarunt, vt ſapienter procederetur: Tum Saturnus primus in ordine acriori oratione in hunc modum proloqui exorſus eſt:

Ego Saturnus Planetarum ſummus in firmamento proteſtor hiſce præ vobis Dominis omnibus, me inter vos inutiliſſimum & viliſſimum eſſe, infirmi & corruptibilis corporis, nigri coloris, multarum afflictionum iniuriis in hac

miseriarum valle obnoxium, attamen omnium vestrum probatorem: Non enim permanentem habeo permansionem, atque mecum mei similem rapio: Cuius meæ miseriæ nulli causa imputanda est, nisi inconstanti Mercurio, qui mihi sua incuria & negligentia hoc malum inflixit: Quapropter oro vos Dominos pariter, vindictam huiusce de eo sumere, & cum custodiæ iam sit traditus, penitus ipsum occidere, & ad putrefactionem vsque ibi detinere, donec ne gutta eius sanguinis agnoscatur amplius.

Cum sic Saturnus orationem suam finiuisset, en fuscus Iupiter progreditur & sermoni suo cum genuum inflexione, sceptrique reuerentia singulari initium facit, laudans Saturni collegæ sui postulata, mandatque se prosequuturum omnes, qui harum rerum executionem non adiuuerint: atque sic finem imposuit.

Post hunc Mars accessit gladio denudato, mire coloribus interdistincto, instar speculi igniti, diuersis & insolitis radiis micante, atque hic gladium Vulcano lictori obtulit, vt omnia illa à Dominis imperata prosequeretur, & cum Mercurium interfecisset, eius ossa penitus igne comburet: In quibus Vulcanus, vt lictor, se motigerum præstitit.

Interea dum lictor officio suo fungitur, pulchra & præ candore fulgens fœmina in longa argentei coloris veste, multis aquis intertexta, aduenit, quę cum agnosceretur, inuenta est Luna, Solis vxor: Hæc prona decidit in faciem, multisque lachrymis & gemitibus querebunda orauit, coniugem suum Solem ex carcere, in quem Mercurii dolo & potentia perfide intrusus esset, vbi adhuc & ex Planetarum aliorum mandato detineretur, emitti: Verum Vulcanus penitus abnegauit: Ipsi enim interdictum erat: At perseuerans in suo proposito sententiæ latæ executionem

gna-

gnauiter vrsit, donec tandem Domina Venus adesset in veste summe rubra, viridi intertexta, pulcherrima facie, facundissimo iucũdissimoq; sermone & lepidissimo gestu, flores odoratissimos ferens in manu, qui humanos oculos sui aspectu colorũ varietate mirifice reficerent & delectarent: Hæc Chaldæo Idiomate intercessit apud Iudicẽ Vulcanum pro liberatione, eique in mentem reuocauit, redemptionem per fœmineum sexum futuram: At illius aures erant clausæ.

Interim, dum hi duo ita colloquuntur, cælum se aperuit, atque exinde animal potens cum multis pullorum millibus exiuit, abigens & pellens lictorem: Id fauces suas late aperuit, ac Venerem preciosissimam, suam adiutricem, deuorauit, exclamans simul clara voce: Ex fœminis natus sum, ac semen meum fœminæ copiose propagarunt atque eo terram locupletarunt: Eius anima meæ addicta est, ideoque me eius sanguine pascam & nutriam: Cumque hæc animal clare dixisset, in conclaue quoddam se contulit, ianuamque post se obserauit. Pulli autem omnes sequebantur post ordine, atque longe maiore cibo egebant, quam prius: bibebantque de priori oleo incombustibili: atque cibum ac potum facilime digerebant, & fiebant multo plures pulli, quam prius, idque toties accidit, donec totum ipsi repleuissent mundum.

Cum hæc omnia ita contigissent, conueniebant multi eius regionis viri, qui docti, inque literis periti omni studio contendebant inter se omnium horum actorum & sermonum expositionem acquirere, quo maxima ex parte meliori eorum intellectu fruerentur: Verum nullus ex illis id effectum dare potuit: Non enim erant eiusdem sententiæ, donec visum est prodire virum

quen-

quendam magnæ ſenectutis, capillis & barba album, inſtar niuis, veſtitum purpura à vertice vſque ad pedes: In capite coronam geſtauit, in qua precioſiſſimus carbunculus radiabat: circa corporis medium præcinctus erat cingulo vitæ: nudis incedebat pedibus, & loquebatur ſingulari quodam ſpiritu, qui in eo occultus erat, ac ſermo eius penetrabat intima corporis, ita vt anima ex corde id ſentiret: Hic vir aſcendebat in ſuggeſtum & congregatos adhortabatur populos, vt ſilentium tenerent, ſeque diligentiſſime audirent: ſeſe enim ſuperne miſſum adeſſe, qui eis prædicta ſcripta aperiret, & per philoſophicum ſermonem patefaceret.

Cumque iam omnes quieti adſtarent, incepit in hunc modum:

Expergiſcere ô homo, & contemplare lumen, ne tenebræ te ſeducant: Dii fortunæ & dii maiorum gentium patefecerunt mihi in profundo ſomno: ô quam beatus homo eſt, qui deos agnoſcit, quam mira magnalia operentur: Et felix ille eſt, cui oculi aperiantur, vt lumen videat, quod ante obſcurum fuerat:

Duæ ſtellæ homini à Diis conceſſæ ſunt ad ducendum eum ad magnam ſapientiam, quas ſpecta, ô homo, firmiter & ſequere ſplendorem earum, cum in iis ſapientia inueniatur.

Phœnix auis de meridie potenti feræ de oriente Cor ex pectore eruit: Fac feræ de oriente alas, quemadmodum aut de meridie, vt æquales fiant: Nam animal de oriente pelle ſua leonina ſpoliari debet, eiuſque alæ euaneſcere, atque tum ſimul ingredi magnum Oceani ſalum, cumque pulchritudine iterum egredi: Merge ſpiritus tuos inſtabiles in profundum fontem, cui aqua nunquam deficiat, vt pares fiant matri ſuæ, quæ inibi latet, & ex tribus in mundum exorta eſt.

Vnga-

Vngaria primo me genuit, cælum & ſtellæ tuentur me, atq; terra nubit me, & quamuis mori cogar & ſepeliri, tamen Vulcanus me ſecundo parit: Ideoque Vngaria mihi patria eſt,& mater mea totum includit mundum.

Cum hæc audita forent ab hominibus tum præſentibus, ſic porro elocutus eſt:

Quod eſt ſuperius,fac inferius:& quod viſibile,inuiſibile,palpabile impalpabile, & fac vt iterum vt ex inferiori ſuperius, ex inuiſibili viſibile, ex impalpabili palpabile fiat: Hæc eſt tota ars penitus perfecta abſq; vllo defectu aut diminutione: at in qua mors & vita, interitus & reſurrectio habitet,eſt rotunda ſphæra,qua Dea fortunę currum ſuum impellit, & viris Dei donum ſapientiæ impertit: proprio autem ſuo nomine ſecundum temporalem intellectum vocatur omnia in omnibus: ſuper æterna ſummus ille Arbiter ac iudex exiſtit.

Quiſquis iam ſcire deſyderet, quid omnia in omnibus ſit,ille faciat terræ ampliſſimas alas,eamque valde vrgeat,vt ipſa ſe attollat, perque aerem volans in ſupremam ſummi cæli regionem ſeſe eleuet: Tum combure alas eius igne fortiſſimo,vt terra in mare rubrum præceps decidat, ibiq; ſuffocetur: ac igne & aere exicca aquam, vt inde iterum terra fiat: Tum,inquam,habes omnia in omnibus:

Quod ſi hoc inuenire nequeas, in te ipſum inquiras & reſpicias circum circa in rebus omnibus, quæ reperiuntur per mundum: Tum omnia in omnibus inuenies,quod eſt vis attrahens omnium metallicarum & mineralium rerum ex ſale & ſulfure ortarum, ac bis ex Mercurio progenitarum: Plus, (inquam) me non decebit de eo, quod eſt omnia in omnibus,dicere,cum omnia in omnibus compræhenſa ſint.

Hisce effatis porro dicebat, ô viri amici, sic auditione sapientiam ex mea voce percepistis, ex quo & quomodo magnum lapidem antiquorum philosophorum reperire debeatis, qui leprosa & imperfecta metalla curat, iisque nouam generationem aperit, ac homines in sanitate conseruat, inque longam ætatem adducit, meque hucusque sua cælesti vi & operatione confirmauit, vt sponte mea mori desyderem, huius vitæ pertæsus.

Deus pro sua gratia ac sapientia, quam clementer mihi longo tempore impertiuit, laudandus per omnia secula. Amen.

Atque ita præ eorum oculis euanuit:

Hoc sermone finito, singuli in suum se conferebant locum, vnde venerant, dies noctesque de his cogitantes ac laborantes, prout cuilibet ingenii bonitas contigerat, &c.

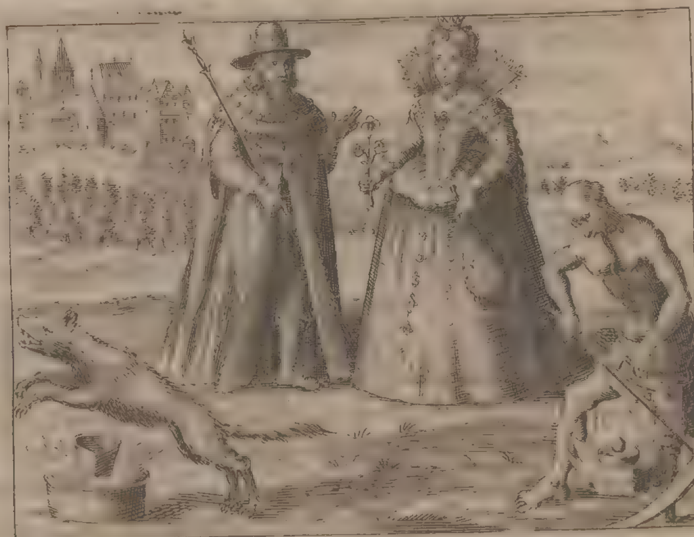
Nunc

Nunc ſequuntur duodecim Claues

FRATRIS BASILII VALENTINI BENEdictini ordinis, quibus oſtia ad antiquiſſimum lapidem anteceſſorum noſtrorum aperiuntur & arcaniſſimus fons omnis ſanitatis recluditur.

PRIMA CLAVIS.

AMicus meus ſciat, omnes res impuras & maculatas ad noſtrum opus indignas eſſe: Nam earum leproſitas

nihil adiumenti præstare poterit nostro operi: at bonum per impurum impeditur.

Omnes merces venales ex fodinis suo valent precio, cum vero falsificatio iis accedat, inidoneæ fiunt: Sunt enim fuco deprauatæ, nec eiusdē, vt prius, sunt operationis.

Ac quemadmodum medicus interiora corporis purgat & purificat per media medicamentorum suorum, omnesque sordes inde expellit: Ita & nostra corpora purificari & purgari debent ab omni sua impuritate, vt in nostra generatione perfectio operari possit: Magistri nostri purum, immaculatum requirunt corpus, quod nulla macula aut peregrini commixtione adulteratum sit: Alieni enim additio est nostrorum metallorum leprositas.

Diadema regis sit ex aucto puro, & casta sponsa ipsi coniugio copuletur:

Quapropter si per nostra corpora operari velis, accipe gryseum, auidissimum lupum, qui ratione sui nominis bellicoso Marti subiectus, origine autem natiuitatis senis Saturni filius est, qui in vallibus & montibus mundi reperitur, fame acerrima occupatus, ac proiice ipsi corpus regis, vt inde sibi alimentum habeat. & cum regem deuorarit, fac magnum ignem, in quem mitte lupum ad comburendum penitus, tum Rex iterum liberabitur: Cumque hoc ter factum fuerit, tum Leo superauit lupum, nec quicquam in eo amplius consumendum inueniet: Atque sic corpus nostrum principio nostri operis est idoneum.

Ac scias, hanc solam esse viam rectam ac legitimam ad corpora nostra purganda: Nam Leo sese purificat sanguine lupi, ac sanguinis eius tinctura mirifice lætatur tinctura Leonis: siquidem amborum illorū sanguis affinitate quadam propinquitatis inuicem coniunctus est: Cumque Leo

satia-

ſatiatus ſit, ſpiritus eius fortior factus eſt, quam prius, oculiq; eius ſplendore magno radiant, inſtar Solis: Ac interior eius eſſentia plurimum valet ac vtilis eſt ad omnia, ad quæ requiritur: Et cum ita præparatus fuerit, gratias ipſi agunt hominum ſibi grauiſſimis morbis caducis aliiſq; affectibus vexati Decem illi viri leproſi proſequuntur ipſum ac deſyderant bibere de ſanguine eius animæ, omneſque qui malo afficiuntur, gaudent penitus eius ſpiritu.

Nam quicunque ex hoc aureo fonte bibit, ſentit renouationem quandam ſuæ naturæ, mali ablationem, confortationem ſanguinis, corroborationem cordis ac perfectam ſanitatem omnium membrorum ſiue interius, ſiue exterius in corpore compræhenſorum. Omnes enim neruos & poros aperit, vt malum abigi ac bonum eius locum quiete obtinere poſſit.

Verum amicus meus diligẽtiſſime perſpiciat, vt fons vitæ purus & clarus inueniatur: Non n. aquæ peregrinæ cum noſtro fonte permiſceri debẽt, ne abortus fiat, & ex ſalubri piſce ſerpens prorepat: Et ſi quoq; per media acrimonia adiuncta fuerit, per quam corpus noſtrum diſſolutum ſit, fac vt omne corroſiuum abluatur: Nulla n. acrimonia vtilis eſt ad prohibendos morbos internos: ſiquidẽ acre cum deſtructione penetret & ita plus morborum pariat: At noſter fons ſit abſque omni veneno, quamuis venenum veneno pelli debeat.

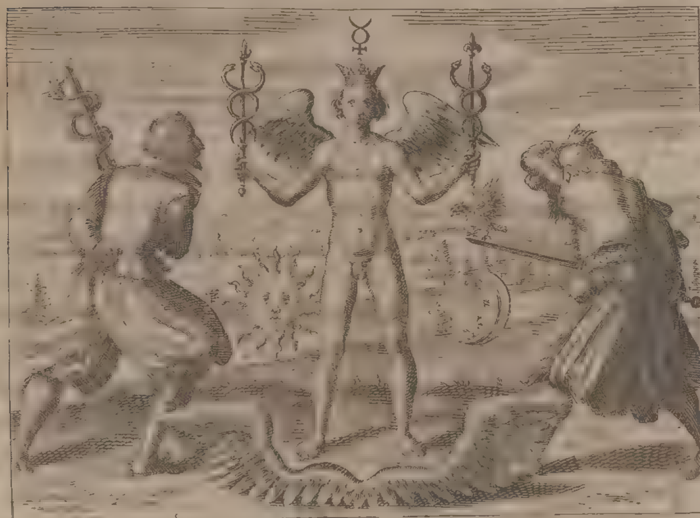
Cum arbor quædam inſalubres ac ingratos fert fructus, abſcinditur circa truncũ, atq; ei alia fructus ſpecies inſeritur: tum germen ſe coniungit cum trunco, ita vt ex trunco & radice cũ ſuo ſurculo bona arbor proueniat, quæ ad nutum ſui inſitoris ſalubres & placitos ferat fructus.

Sex loca peragrat rex in firmamento cæleſti at in

 ſepti-

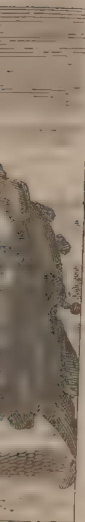
ſeptimo ſedem ſuam figit: Nam palatium regium inibi tapetibus aureis ornatum eſt: Si iam intelligis, quæ dico, tum hac claue primam ſeram aperuiſti ac peſſuli obſtaculum remouiſti: Quod ſi vero necdum lumen in his perſpicis, nec vitrea perſpicilla quicquam proderunt, nec oculi naturales adiuuabunt, vt vltimum reperias, quod in initio tibi defuit: Tum nec plura de hac claue dicam, quemadmodum Lucius Papirius me docuit.

II. CLAVIS.

IN aulis magnatum & potentium reperiuntur varia genera potus, quorum tamen vix vllum alteri odore, calore ac ſapore ſimile eſt: Nam pręparatio illorum eſt multiplex: nihilominus omnia bibuntur, cum ſingula ad ſuum vſum ordinata & ad œconomiam neceſſaria ſint.

Cum

Cum ſol radios ſuos emittit, perque nubes ſpargit, vulgo dicitur, ſolem attrahere aquas ac pluuias inſtare, idque ſi ſæpe contingat, fæcundum reddit annum.

Ad palatium pretioſiſſimum exædificandum varii & diuerſi opifices & mechanici manus ſuas adhibent & laborant, antequam ornatiſſimum ac perfectum palatium vocari poſſit: quod enim requiritur lapideum, ligneum fieri nequit.

Per quotidianos maris ſæuientis curſus ac recurſus, qui ex ſympathia quadam ſuperne ex cælorum influentia contingentes cauſantur, multæ magnæque diuitiæ terris accedunt: Nam quotieſcunque reuertuntur, hominibus aliquid boni ſecum adferunt.

Virgo nuptum elocanda, prius varietate veſtium pretioſiſſimarum ſplendide exornatur, vt ſponſo ſuo placeat, & ſui inſpectione amoris incendium in eo penitus excitet: Cum vero ſponſa ſuo coniugi carnali ritu copulanda eſt, diuerſitas omnis veſtium tollitur, nec quicquam ſponſa retinet, niſi illud, quod ſibi a Creatore in natiuitate conceſſum eſt.

Eodem modo cum noſter ſponſus Apollo cum ſponſa ſua Diana nuptias celebraturus eſt, prius quoque ipſis varia veſtimenta præparantur, eorumque capita & corpora aquis optime lauuntur, quas aquas tu per diuerſos diſtillandi modos addiſcere debes, cum ſint valde inæquales, aliæ magnæ, aliæ exiguæ, prout earum neceſſitas requirit, quemadmodum de variis potus generibus dixi: Ac ſcias, cum humiditas terræ aſcendit & nebula eleuatur, in ſuperiori parte congelatur, & ſua grauitate deorſum cadit, qua ratione terræ ablata humiditas reſtituitur: idque terram reficit, nutrit & alit, vt folia & gramina inde enaſci poſſint:

Idcirco nonnullæ præparationes tuarum aquarum distillando sæpius repeti debent, vt id, quod à terra abstractum est, ipsi sæpissime reddas, ac iterum abstrahas, velut Maris Euripus terram sæpe relinquit ac rursum obtegit, donec ad certam metam perueniat.

Cum ita hoc modo Palatium Regis variis manuum opificiis præparatum & exornatum fuerit, ac mare vitreum suum cursum absoluerit, palatiumq; bonis repleuerit, tum tuto Rex ingredi, suamque sedem inibi ponere poterit.

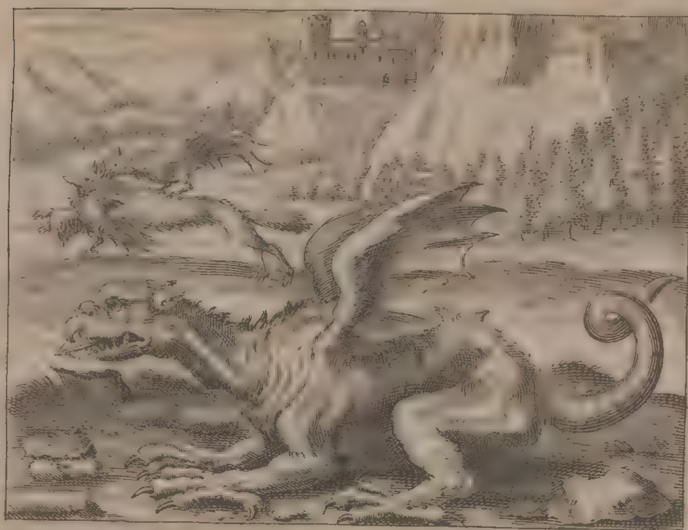
Verum, amice mi, notes hoc in primis, vt sponsus cum sua sponsa nudus cum nuda cõiungatur: ideoq; omnes res præparatæ ad vestium ornatum & pulchritudinem faciei spectantes iterum remoueri debent, quo nudi sepulchrum possideant, pro vt nudi nati sunt, ne eorum semen peregrini commixtione corrumpatur:

Pro conclusione huius sermonis dico tibi in omni veritate, quod preciosissima aqua, qua sponsi balneum fieri debet, ex duobus pugilibus (intellige, ex duabus contrariis materiis) prudenter magna cura cõficiatur, vt aduersarius vnus alium propellat, adq; pugnã habiles fiant, ac brauium obtineant: Non enim vtile est Aquilæ, nidum suum in alpibus ponere: Nam pulli eius præ frigore niuis in summitate montium morerentur:

Quod si vero aquilæ draconem frigidum, qui suam habitationem in petris longo tempore habuit, & ex terræ speluncis prorepit, addas, ambosq; in infernalem sellã ponas, tum Pluto ventum afflabit, & ex frigido dracone igneum spiritum volatilẽ eliciet, qui suo magno calore aquilæ pennas comburet, ac sudorificum balneum excitabit, adeo vt nix in summis montibus colliquescat & aqua fiat, quo minerale balneum bene præparetur ac regi fortunam ac sanitatem tribuat.

III. CLA-

III. CLAVIS.

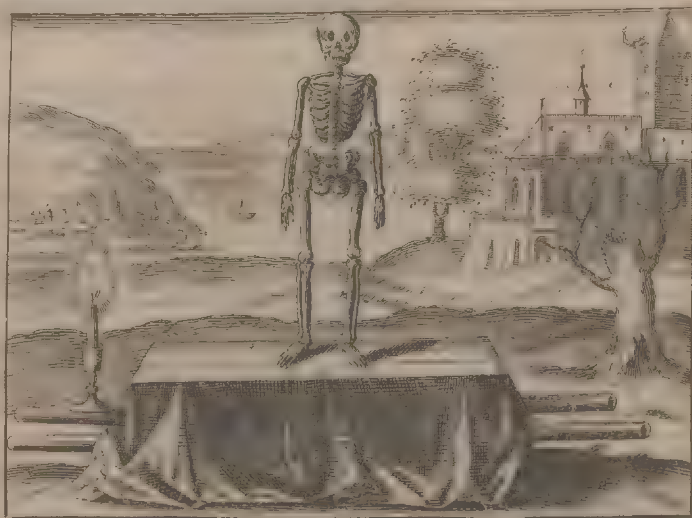
PEr aquam ignis extingui & penitus tolli poteſt; Etſi multum aquæ in exiguum fundatur ignem, tum ignis aquæ ſuccumbere cogitur, ipſiq; Dominium victoriæ concedere : Ita & noſtrum igneum ſulfur per aquam ad artem præparatam ſuperari & vinci debet, ſi modo poſt aquæ diſceſſum ignea vita noſtri ſulfurei vaporis triumphare debeat & victoriam iterum obtinere: Nullus autem triumphus contingere in hoc propoſito poteſt, niſi Rex aquæ ſuæ fortem vim & potentiam addiderit, eique ſui coloris proprii clauem addicarit: vt per eam deſtruatur & inuiſibilis fiat, verum hac vice eius viſibilis forma redire debet, cum diminutione tamen ſimplicis ſuæ eſſentiæ ac emendatione ſui ſtatus.

Pictor in albo flauum, & in flauo rubeum ac omnino purpureum colorem pingere potest: & quamuis omnes adhuc colores adsint, tamen vltimus in gradu suo summus, præualet: Idē in nostro magisterio contingere debet: cumque id factum, tum lumen omnis sapientiæ præ oculis habes, quod in tenebris splendet, licet non ardeat: Nam nostrum sulfur non vrit, & nihilominus longe lateq; emicat: nec quicquam colorat, nisi præparatum sit, suoque colore coloratum, quo & post colorare valeat imbecilla & imperfecta metalla: Non autem concessum est illi sulfuri colorare, nisi color iste cum magna perseuerantia ipsi abdicatus sit: Nam imbecillius superare nequit, sed fortius obtinet Dominium in imbecillius, & debile cogitur robusto cedere; Idcirco pro hoc sermone conclusionem sequentem & sententiam retine, paruum alteri paruo subuenire nequit, nec opem præstare in operando, & res combustibilis alteram rem combustibilem defendere non potest, ne & ipsa comburatur: si itaq; defensor adesse debet, qui iuuamentū combustibili præstet, idq; defendat, tum defensor ipse plus potentiæ habebit, quam ille, cuius defensionem sibi sumit, ac imprimis ipse in sua substantia incombustibilis necessario existet: Ita & qui nostrum imcombustibile sulfur omnium sapientum præparare velit, primo consyderet apud se, vt sulfur nostrum quærat in eo, in quo incombustibile est, quod fieri nequit, nisi mare salsum corpus absorpserit, ac iterum ex se reiecerit: Tum exaltes ipsum in suo gradu vt omnes cæli alias stellas claritate sua longe antecedat, inq; sua essentia adeo sanguine abundet, instar Pelicani, cum se in pectore vulnerarit, tum absq; defectione sui corporis, multos pullos educare & sanguine suo enutrire possit: Illa est Rosa nostrorum magistrorum, colore tyrio, & rubeus san-

ſanguis draconis, à multis deſcriptus, pallium quoq; purpureum ſumme foliatum in noſtra arte, quo Regina ſalutis operitur, & quo omnia metalla egentia calore refici poſſunt:

Hoc pallium honorificum ſerues bene, vna cum aſtrali ſale, quod cæleſte hoc ſulfur conſequitur, ne aduerſi quid illi accidat, & de volatilitate auis ipſi concedas, quantum ſufficiat, tum gallus deuorabit vulpem, & poſt in aqua ſuffocabit, perque ignem reſuſcitatus à vulpe iterum deuorabitur, vt par pari referatur.

IV. CLAVIS.

OMnis caro ex terra exorta corrumpenda & in terram iterum redigenda erit, ceu prius terra fuit, tum ſal terrenum dat nouam generationem per cæleſtem reſuſcitationem: Vbi enim prius terra non fuit, ibi reſurrectio ſequi nequit in noſtro opere: Nam in terra eſt naturæ balſamum & ſal illorum, qui inquiſiuerunt cognitionem omnium rerum.

In extremo iudicio mundi, per ignem mundus iudicabitur, vt quod prius à magiſtro ex nihilo factum, rurſus per ignem redigatur in cinerem, ex quo cinere Phœnix tandem pullos ſuos producet: Nam in eiuſmodi cinere latet verus & genuinus tartarus, qui ſolui debet, & poſt ſolutionem eius, ſera fortiſſima conclauis regii aperiri poteſt.

Nouum cælum ac terra formabitur poſt combuſtionem, & nouus homo longe ſplendidius lucebit, quam ante in primo mundo vixit, qui clarificatus erit:

Cum cinis & arena per ignem bene maturentur & excoquantur, tum vitrarius inde vitrum conficit, quod poſt in igne ſemper perdurat, & in colore pellucido lapidi ſimile nec cinere amplius agnoſcitur, idque ignaro magnum myſterium eſt, experto autem nullo modo, quia ipſi per ſcientiam & crebram experientiam opificii rationem obtinet:

Ex lapidibus opifex quoque calcem vſtione parat, vt vtilis ſit labori, antequam vero per ignem præparetur, lapis eſt, & non pro calce ad laborem adhiberi poteſt, per ignem vero lapis is maturatur, & ab igne gradum ſumme calidum acquirit, adeoq; potens fit, vt igneo calcis ſpiritu, ſi ad perfectionem ſuam perductus ſit, vix quicquam comparari queat:

Quælibet res ſi in cineres comburatur, per artem de ſe

præ-

præbet ſal ſuum, quod ſi in eius anatomia ſulfur & Mercurium ſeparatim ſeruare poſſis, & ſuo ſali iterum reſtituere, iuxta ſufficientiam artis, tum iterum inde fieri poterit igni beneficio, id, quod ante eius deſtructionem ſeu anatomiam fuerat, quod prudentes huius mundi ſtultitiam vocant, proque nugis reputant, appellantes id nouum creatum, quod peccatori à Deo non conceſſum eſt, at nec ipſi intelligunt, quod creatum illud ante fuerat, & artifex ſaltem per ſemen naturæ augmentationem eius & magiſterium comprobet.

Quicunque artifex cinerem non habet, nec ſal ad noſtram artem conficere poteſt, nam abſque ſale noſtrum opus corporeum fieri nequit: coagulationem enim omnium rerum ſolummodo ſal operatur.

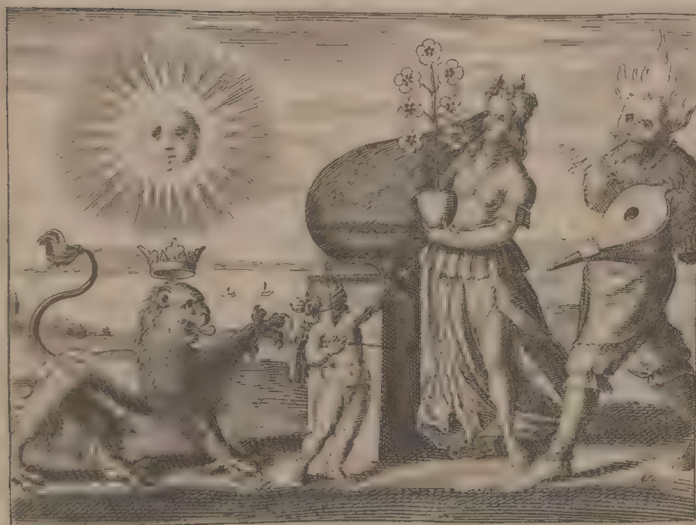
Quemadmodum ſal omnium rerum ſuſtentaculum eſt, eaſque præ putredine conſeruat, ita & ſal noſtrorum magiſtrorum, metalla tutatur, ne in nihilum prorſus redigantur & corrumpantur, quominus inde aliquid iterum fiat, niſi forte Balſamus eorum intereat, & incorporatus ſalis ſpiritus è natura recedat, tum corpus eſſet omnino mortuum, & nihil cum fructu aliquo inde confici poſſet, quia ſpiritus metallici deceſſiſſent, & per naturalem ſui interitum reliquiſſent habitationem nudam & vacuam, in quam nulla vita reducenda eſſet.

Nota autem hoc, artis ſtudioſe, quod ſal ex cinere plurimum valeat, inque eo multæ virtutes lateant: veruntamen ipſum ſal inutile eſt, niſi interius eius conuerſum & exterius reductum ſit. Nam ſolus eſt ſpiritus, qui dat vires & vitam: nudum corpus adhoc nihil præſtat: ſi ſciueris illum reperire, habebis ſal Philoſophorum, & oleum incombu-

ſtibile veriſſime, de quo ante me multa ſcripta ſunt.

Quamuis ſophorum plurimi
Me quæritarint anxii,
Pauci tamen vires meas
Conſiderarunt abditas.

V. CLAVIS.

Viuifica vis terræ omnia producit, quę ex ea proueniunt, & quicunque dicit, terram eſſe vitæ expertem, veritati contrarium ſtatuit. Nam mortuum viuo alteri nihil ſuppeditare poteſt, & incrementum apud mortuum deficit, quia ſpiritus vitæ auolauit: Idcirco ſpiritus eſt vita & ani-

ma terræ, qui in ea habitat, & à cælesti & ſydereo in terreſtre operatur: Nam omnes herbæ, arbores & radices, atque omnia metalla & mineralia, vires ſuas, incrementum & nutrimentum ex ſpiritu terræ recipiunt: quia ſpiritus eſt vita, qui ab aſtris nutritur, & deinceps alimẽtum omnibus vegetabilibus concedit, & veluti mater fætum in vtero abſcondit & apud ſe enubit. Ita & terra mineralia, in eius gremio ſubmerſa, per ſpiritum ſuum, ſuperne acceptum, fouet:

Quapropter terra per ſe vires illas non dat, ſed viuificus ſpiritus, qui in illa exiſtit, & ſi terra ſuo deſtitueretur ſpiritu, foret mortua, nec nutrimentum præberet amplius: ſiquidem eius ſulfuri aut pinguedini ſpiritus, qui vim viuificam conſeruat & omnia creſcentia per nutrimentum producit, deficeret.

Duo ſpiritus contrari vna cohabitare poſſunt, ac non facile conueniunt: cum enim puluis pyrius incenditur, duo illi ſpiritus, ex quibus puluis ille compoſitus eſt, cum maximo crepitu & impetu ab invicem fugiunt, & volant in auras, vt nemo dignoſcere poſſit aut dicere quorſum profugerint, aut quid fuerint, niſi ab experientia cognitum fuiſſet, quales ſpiritus & in qua ſubſtantia extitiſſent:

Ex quibus ſcias, mi ſtudioſe artis, vitam ſolummodo eſſe verum ſpiritum: atque ita omne quod vulgus ignarum pro mortuo reputat, iterum in imperceptibilem, viſibilem & ſpiritualem vitam reducendum, inque ea conſeruandum fore, ſi modo vita cum vita operari debeat, qui ſpiritus ſe paſcunt & nutriunt cæleſti, & ſunt à cæleſti, elementari & terreſtri ſubſtantia procreati, quæ materia informis appellatur.

Et

Et quemadmodum ferrum ſuum habet magnetem, qui id mirifico & inuiſibili amore allicit, ita & noſtrum aurum quoque magnetem habet, qui magnes eſt prima materia magni lapidis, ſi hos meos ſermones percipis, præ toto mundo diues & beatus es.

Adhuc vnam declarationem in hoc capite tibi exponam, cum homo in ſpeculum inſpicit, reflexio ipſius imaginem cauſatur, quæ ſi manibus attingatur, nihil palbabile ibidem inuenitur, niſi ſpeculum, in quod homo reſpexit, Ita etiam ex hac materia ſpiritus viſibilis educendus eſt, qui tamen impalpabilis eſt: Ille idem ſpiritus, inquam, eſt radix vitæ noſtrorum corporum, & Mercurius Philoſophorum, vnde liquoroſa aqua paratur in noſtra arte, quam tu in ſua compoſitione iterum materialem efficere, & per certa media, ab infimo ad ſummum gradum in perfectiſſimam medicinam reducere debeas: Nam noſtrum initium eſt obſeratum & palpabile corpus, medium ſpiritus fugitiuus, & aqua aurea abſque omni conuerſione, ex qua noſtri magiſtri vitam ſuam acceperunt, finis autem eſt fixiſſima medicina humanorum & metallicorum corporum, quam potius angelis, quã hominibus ſcire, conceſſum eſt, licet & eiuſmodi homines talem adepti ſint, qui precibus ex corde profectis eam à Deo impetrant, & erga ipſum & egenos homines grati ſunt.

Pro concluſione horum, dico certiſſime, quod labor vnus ex alio proueniat: nam noſtra materia in principio operis noſtri optime & ſumme purificata eſſe debet, deinde ſoluta & deſtructa, penituſque corrupta & in puluerem & cineres redacta: Cum id omne factum eſt, tum præpara inde ſpiritum volatilem, album inſtar niuis, & alium ſpiritum volatilem, rubrum inſtar ſanguinis, qui duo ſpiritus tertium

tertium in ſe continent, & ſunt tamen vnicus ſpiritus, ſuntque ii tres ſpiritus, qui vitam cõſeruant & augent; eos coniunge, da ipſis, quicquid de cibo & potu naturaliter neceſſum ſit, & contine eos in thalamo caloris vſque ad perfectionem natiuitatis: tum videbis & experieris, quid Creator & Natura tibi conceſſerint. Et ſcias, me ore meo hucuſque nullam patefactionem eiuſmodi feciſſe; ac Deus plus efficaciæ & mirabilitatis in natura poſuit, quam multa hominum millia credere poſſint. Mihi autem ſigillum impreſſum eſt, vt & alii poſt me mirabilia ſcribere valeant, quæ naturalia à Creatore conceſſa, at pro innaturalibus ab inſipientibus habentur: Nam naturale primum ſuum initium à ſupernaturali ſumit, & nihilominus omne ſimul nil niſi naturale reperitur.

VI. CLAVIS.

MAs absque fœmina pro dimidiato habetur corpore, & fœmina absque viro similiter dimidii corporis vicem obtinet: nam singuli per se nullum fructum edere possunt: Cum vero coniugali fœdere coniuncti viuunt, corpus perfectum est, & per semen eorum augmentatio sequi potest.

Cum nimium seminis in agrum proiicitur, ager superfluitate laborat, ne maturus sequi possit fructus; si vero diminutius sit semen, fructus rariose & lolium eius loco successit, quo nec sit vtilitas vlla consequutura.

Si quis conscientiam suam non peccato onerare velit in venundandis mercibus, proximo suo iustam mensuram præstet; atque vlnas & pondera legitima suppeditet, quo maledictionem fugiat, & apud pauperes sacrificium laudis paret.

In magnis aquis facile quis suffocari potest, & aquæ paruæ non difficulter calore solis exiccantur, vt nullius respectu sint.

Idcirco ad obtinendam optatam metam, certa mensura in commixtione philosophiæ liquorosæ substantiæ, obseruanda erit, ne maius minorem portionem superet & opprimat, quo generatio prohibeatur, & ne minus præ maiori nimis imbecillum sit, quo & æquale Dominium exercere possit: Nam pluuiæ fructibus inutiles sunt, & siccitates nimiæ nullam perfectionem veram producunt; Quocirca si Neptunus balneum suum legitime præparauit, aquam permanentem bene ponderes, sedulaque cura consideres, ne quid nimis aut minus illi facias.

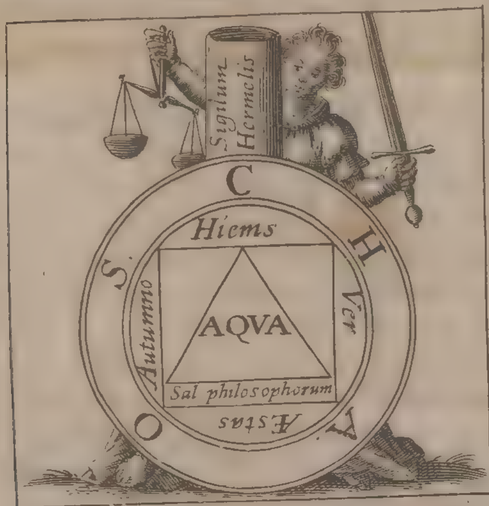
Duplex igneus mas vno candido cygno pasci debet, qui inuicem se interiment, ac iterum ad vitam restituent: Et aer quatuor mundi partium tres quartas ignei viri inclusi occupabit, vt cantus cygnorum exaudiri possit, ad modos vale-

valedicendi Musicos exprimendum. Tum assatus Cygnus cibus erit regi, & igneus rex iucundam vocem Reginæ valde amabit & præ magno amore amplectetur, seque ea satiabit, donec ambo euanescant, & in vnum corpus coaleant.

Vulgo dicitur, quod bini tertium superare & prosternere possint, præsertim si spatii satis sit malitiam suam exercendi; Ad hoc scias, ex vero fundamento, quod geminus ventus venire debeat, vulturnus dictus, ac deinde simplex, Notus appellatus, qui ab oriente & meridie impetuose spirabunt, quorum motione cessante, ita vt ex aere facta sit aqua, audacter confides, quod ex spirituali corporale fiet, & quod numerus per quatuor anni partes, in quarto cælo, postquam septem planetæ imperium suum exercuerint, dominabitur, ac in infima habitatione palatii cursum suum perficiet, summumque examen expectabit, tumque bini illi emissi tertium superarunt & absumpserunt.

In hoc ipso nostri magisterii scientia est pernecessaria: Nam diuisio & compositio vt recte fiant necesse est, si modo ars diuitias parere, ac bilanx non per inæqualia pondera falsificari debeat; Estque hæc rupes nostræ intentionis, quod tu hoc caput per cælum artificiale, per aerem & terram, cum vera aqua & perceptibili igne, in positione legitimi ponderis absque vllo defectu, finire tenearis, veluti vere tibi dixi.

VII. CLAVIS.

NAturalis calor conseruat vitam hominis: Nam si naturalis calor decesserit, vita finem sortitur:

Naturalis ignis, si temperate vsurpetur, defendit præ frigore, superfluitas autem eius destructionem causatur: Non est necessarium solem corporaliter cum sua substantia attingere terram, verum sufficit, si à longinquo per radios, qui per reflexionem, cum in terram incidunt, fortiores fiunt, vim suam exerat: Nam per ista media satis habet efficaciæ officium suum peragere, & per concoctionem omnia maturare: Per aeris enim distantiam radii solares in temperiem quandam adducuntur, vt ita ignis medio aeris, velut aer ignis medio operari queat.

Terra absque aqua nil producere potest, & vicissim aqua

qua absque terra nihil excitare: Quemadmodum iam terra & aqua vna alterius ope indiget ad fructus generandos, ita nullo modo ignis aere & aer igne carere potest: Nam ignis absque aere vitam non habet, & aer absque igne calorem & siccitatem suam præstare nequit.

Vitis in vltima sua maturatione radiis & calore solis magis opus habet, quam in initio veris. Etsi Sol in autumno operationem suam bene exerit, vitis succum suum melius & fortius exhibere solet, quam si defectu caloris radii solares ipsi defuerint.

In hyeme vulgus omnia mortua esse existimat, quia frigus terram constrinxit, ne quid inde excrescere queat: quam primum vero ver sese offert, vt frigus ascensione solis diminuatur, omnia in vitam reuocantur, arbores & herbæ vegetant, & reptilia animalcula, quæ gelidam hyemem fugerant, ex speluncis & specubus terræ prorepunt, omnia vegetabilia nouum de se spargunt odorem, eorumque præstans operatio per pulchros, amabiles & varios florum colores indicatur. atque sic æstas operando procedit, vti ex eiusmodi flosculis cuiuslibet generis fructus ferat. pro quibus merito Creatori, qui tali ordinationi metam per naturam præfixit, gratias agere debes.

Ita annus post annum operatur, donec mundus ab Architecto suo iterum destruatur, & illi, qui terram obsident, per glorificationem Dei exaltentur: tum omnis terrestris natura operari desinet, & cælestis æterna eius vice habitabit.

Cum Sol in bruma procul à nobis cursum suum peragit, altam niuem liquefacere nequit, si vero propius nobis in æstate accedat, aer ignitior & fortior fit, vt nix colliquescens

in aquam decidat, ſeque deſtruat; Debile enim fortiori cedere cogitur, & fortius debili dominatur.

Ita quoque in hoc magiſterio ignis regimen obſeruari debet, ne humidus liquor iuſto citius exiccetur, ac terra ſapientum nimis cito colliquefiat & ſoluatur; Alias ex piſcibus ſalubribus in aquis tuis ſcorpiones generares: Verũ ſi laboris tui verus director eſſe deſideras, tum ſume ſpiritualem aquam, cui ſpiritus in initio incumbebat, & conclude oſtium munitionis præ ea: Cæleſtis enim vrbs ab eo tempore à terreſtribus hoſtibus obſidebitur. Atq; cælum tuum per tria munimenta & mænia fortiter cuſtodiri debet, ne aditus vllus, præterquam vnus, iſque cuſtodiis optime munitus ſit; Tum, vbi omnia illa perfecta ſunt, incende lumen ſapientiæ, & quære eo Groſſum deperditum, tantum illuminationis da, quantum ſufficiat; Nam ſcias, quod reptilia animantia & vermes in terra frigida & humida morentur, ratione ſuæ qualitatis: Hominis autem habitatio eſt ſupra terram in temperata & complexa proprietate ordinata: Angelici vero ſpiritus cum non habeant terreſtre, ſed Angelicum corpus, nec carni peccatis pollutæ, vt homo, ſint obnoxii, ſuperiori ponuntur gradu, vt ignem & frigus pariter in ſuprema & infima regione, abſque vllo impedimento tolerare poſſint. Et poſtquam homo clarificatus fuerit, cæleſtibus ſpiritibus in hoc æquabitur: Deus autem cælum & terram gubernat & operatur omnia in omnibus. Quod ſi noſtræ animæ recte proſpicimus, tum & nos denique filii & hæredes Dei efficiemur, ad id peragẽdum, quod iam nobis impoſſibile, verum hoc fieri nequit, niſi omnis aqua exiccetur, & cælum & terra cum cunctis hominibus per ignem iudicentur.

VIII. CLA-

VIII. CLAVIS.

OMnis caro siue humana, ue animalium sui augmentationem aut propagationem nullam producere potest, nisi id fiat principio per putrefactionem: semen quoque agri & omne, quod vegetabilibus subiectũ est & appropriatum, augmentari nequit, nisi putrefactione: Multa insuper animalcula & vermes vita donantur, ita vt ex mera putrefactione viuificam vim & operationem consequantur, quod præ omnibus miraculis merito vt miraculum agnoscendum erit, verum natura hoc ipsum concessit, cum eiusmodi viuifica augmentatio & inspiratio vitæ vt plurimum in terra reperiatur, & per alia elementa spirituali semine ea ratione exitetur.

Hoc

Hoc exemplis demonſtrandum, nouit vxor ruricolæ optime: Nam gallinam nullam ad rem familiarem educare poteſt, niſi id fiat putrefactione oui, ex quo pullus generatur.

Si panis in mel incidat, in eo naſcuntur formicæ, quod quoque ſingulare naturæ miraculum eſt præ aliis. Agricola animaduertit etiam, quod ex putrida carne vermiculi oriantur in hominibus, equis, aliorumque animalium corporibus, quemadmodum etiam in nucibus pomis, pyris, & eiuſmodi araneæ, vermes, & ſi quid prætereà ſit, ac quis varia genera & ſpecies vermium enumerare poteſt, quæ ex ſola putrefactione procedunt.

In herbis idem videre eſt, quod diuerſa herbarum genera, vt vrticæ & eiuſmodi plura in iis proueniant locis, vt herba talis nunquam creuit, aut ſemen eius decidit: ſolummodo ex putrefactione, cauſa eius eſt, quod terra ad iſtos fructus iis locis ſit diſpoſita & quaſi imprægnata, quod à proprietate ſyderea ipſi ſuperne influxit: vt ita ſemen ſpiritualiter in ea produxerit: quod ſemen in terra ſe ipſum putrefecit & per operationem & adiumentum elemētorum, corporalem materiam generauit, ſecundum ſpeciem naturæ; Ita aſtra vna cum Elementis poſſunt nouum aliquod ſperma excitare, quod nunquam ante fuerat: & poſtea per ſuccedentem putrefactionem augmentari poterit: Homini autem tantum non eſt conceſſum, vt nouum ſperma excitet: Nam operatio elementorum & ſyderum eſſentia non eſt in eius poteſtate adformandum: Ita & creſcunt varia genera herbarum ſaltem ex putrefactione, quia vero agricola hæc pro conſuetis habet, nec amplius conſyderat, nec cauſam eius ſcientiæ ſibi imaginari poteſt, apud vulgum conſuetudinis vicem obtinet: Tu autem, cui plura,

quam

quam vulgari alicui, scire conueniat, sermones & sententias ampliores percipiendo, causas & fundamenta ad istas, per quod ex quo viuificatio resuscitationis & generationis ex eiusmodi putrefactione proueniat: non cognoscendo id vt consuetudinē, sed vt naturæ indagator: Cum in summa omnis vita per putrefactionem oriatur & causetur:

Quodlibet elementum per se habet suam corruptionem & vicissim generationem: Nam artis cupidus huius certior factus sit, & ex superabundante fundamento cognoscat, in vno quoque Elemento cætera tria delitescere: Nam aer habet ignem, aquam & terram in sese, quod incredibile videri posset, cum tamen sit ipsa veritas. Ita & ignis, aerem aquam & terram in se continet, alias nihil generaret. Et aqua particeps est terræ, aeris & ignis alias nihil sequi posset in generatione, non consyderato eo, quod quodlibet Elementum seorsim sit, cum ea nihilominus permixta sint: Hoc per distillationem in separatione Elementorum omne reperitur.

Et vt hoc tibi per legitimam probam ostendam ne ignarus dicas, mea prolata esse, mera verba & neutiquam vera, prædico tibi, cui naturæ separatio indaganda conuenit & Elementorum diuisio cognoscenda proposita est, quod in distillatione terræ, primo aer omnium facilime transit, post quem continuatione certa, aquæ Elementum præcedit: Ignis in aere latet, quia vterque sunt spiritualis essentiæ, & se inuicem mirabiliter amant, Terra in fundo remanet in qua est sal preciositatis.

In distillatione aquæ, aer & ignis primo progreditur, post aqua & corpus terræ in fundo manet. Elementum ignis, si inuisibilem substantiam redigatur per extractio-

G nem

nem ignis, aquæ & terræ quodlibet per se elici potest: similiter aer in reliquis tribus Elementis habitat: Nullum enim eorum aere carere potest: Terra nihil est, nec quicquam producere potest absque aere, ignis non ardet, nec habet vitam absque aere, Aqua nullum fructum generare potest sine aere: Porro nec aer quicquam consumere nec humiditatem exiccare potest, nisi id fiat calore naturali: Cum itaq; feruor & calor in aere reperiatur, Elementum ignis vtique in aere erit: Nam omne quod calidum & siccum igneæ substantiæ addictum est: quocirca vnum Elementum altero carere nequit, sed commixtio quatuor Elementorum semper in generatione omnium rerum inuenitur: & qui contrarium statuit, nullo modo arcana naturæ intelligit, nec eorum proprietates indagauit:

Nam scire te oportet, si quid per putrefactionem nasci debeat, vt hoc modo eueniat, necesse est: Terra per occultam & inclusam humiditatem in corruptionem aut destructionem quandam reducitur, quod est initium putrefactionis: nam absque humiditate, vtpote Elemento aquæ, nulla vera putrefactio fieri potest: si iam generatio quædam ex putrefactione consequi debeat, per calidam proprietatem ceu Elementum ignis, necessum est vt accendatur & educatur: Nam sine naturali calore nullus ortus fieri potest: quod si generatum viuificum flatum & motum assumere debeat, absque aere id accidere nequit: si enim aer ad hoc non vna operaretur, suumque munus exereret, tum primum compositum & substantia, vnde generatio procederet, in sese suffocaretur & interiret, propter aeris defectum: Quapropter clare reperitur, & fundamentaliter demonstratur, nullum perfecte generatum quatuor Elementorum

torum ministerio destitui posse, & quod semper vnum Elementum in alio suam operationem & vitam ostendat, atque ita per putrefactionem manifestet: Nam absque illa hoc tempore & in posterum nihil in lucem editur: & quod id verum sit, nempe, quod ad quamcumque viuam & perfectam generationem & resuscitationem omnia quatuor Elementa necessaria sint, scito, quod cum Adam primus homo ex terræ gleba à summo Creatore formatus esset, nondum sese exerebat vitæ alicuius perceptibilis motus, donec ipsi Deus spiritum inspiraret: tum terræ gleba viuifica vi donabatur; In terra erat sal, id est corpus: aer inspiratus erat Mercurius, Spiritus; per hanc inspirationem dabat ipsi aer genuinum & temperatum calorem, qui erat sulphur, id est Ignis, Tum mouebat sese & manifestabat Adam tali motu, quod ipsi anima viuifica infusa esset. Nam ignis sine aere esse nequit, & vicissim nullus aer absque igne: Aqua terræ erat incorporata, cum necessario simul, si modo vita sequi debeat, in æquali mixtionis concordantia, existant.

Ita Adam primo ex terra, aqua, aere & igne, ex anima, spiritu & corpore, ac denique ex Mercurio, sulfure & sale, eductus, compositus & generatus est.

Eodem modo Eua prima fæmina, omnium nostrum mater, eorundem est particeps: cum ipsa ex Adamo prognata sit: Atque ita Eua ex Adamo orta & ædificata est, quod bene notes: Et vt iterum ad putrefactionem redeam, inquisitor magisterii & deditus Philosophiæ sciat, quod pari ratione nullum metallicum semen operari possit, aut sese augmentare; nisi hoc semē metallicum per sese so-

lummodo absque vlla peregrini additione aut permixtione ad perfectam putrefactionem redactum sit: quemadmodum nulla vegetabilium & animalium semina, vt declaratum & dictum est, absque putrefactione augmentationem producere possunt: Ita & intellige de metallis, quæ putrefactio beneficio Elementorum perfectam suam operationem consequi debet, non quod Elementa sint ipsum semen, vt ante satis patefactum est, sed quod metallicum semen, quod per cælestem, sydeream & elementarem essentiam exortum & in corporeum quid deductum est, per Elementa porro in talem putrefactionem & corruptionem promouendum sit.

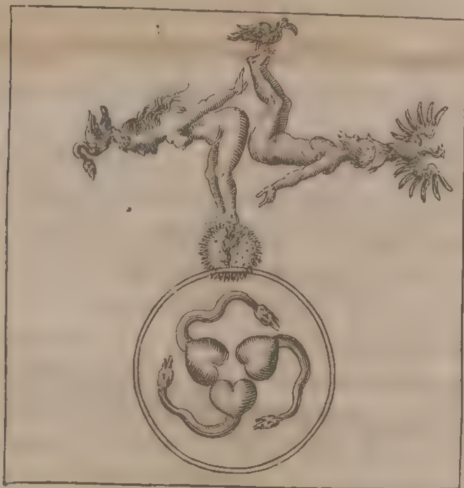
Nota etiam hoc, quod vinum spiritum volatilem habeat apud se: Nam in eius distillatione spiritus primo procedit & phlegma post: quam primum vero per diuturniorem calorem in acetum reducatur, spiritus eius non adeo volatilis est, vt prius; Nam in distillatione aceti primo aqua seu aquositas exit, & spiritus vltimo: Et quamuis eadem materia sit præ oculis, quæ prius in vase fuerat, attamen longe aliam proprietatem habet, cum non amplius vinum, sed per putrefactionem caloris continui transmutatum & acetum factum sit: Et omne, quod cum vino, aut eius spiritu extrahitur & circulatur, longe aliam habet proprietatem & operationem, quam illud, quod cum aceto elicitur: Nam si vitrum Antimonii cum vino aut spiritu vini extrahatur, multas prouocat sedes, ac vomitiones: cum sit adhuc venenum, & eius venenositas nondum sit deleta aut extincta, si vero vitrum Antimonii cum bono distillato aceto extrahatur, pulchram dat extractionem alti coloris; Tum aceto per balneum Mariæ abstracto, & flaue puluere, qui remanet per repetitas distillationes aquæ communis, bene

bene abluto, vt omnis acetositas, recedat, dulcis habetur puluis, qui nullas sedes amplius concitet, sed pulcherrima medicina sit ad vtendum, quæ multum præstet cum admiratione, & merito miraculum Medicinæ haberi debeat.

Hic puluis mirabilis resoluitur loco humido in liquorem, qui absque omni dolore in Chirurgia multum quoq; præstet, de quo satis.

Atque hoc præcipuum caput est pro conclusione huius sermonis notandum: cælestis creatura generata, cuius vita per astra conseruatur, & per quatuor Elementa nutritur, interire debet, atque post putrefieri; quod si fiat, astra per Elementorum Media, quibus id incumbit, corpora putrefacta rursum vita donabunt, vt iterum cæleste quid, quod in suprema firmamenti regione habitationem suam habebit, inde fiat: si id perfectum sit, videbis, quod terrestre à cælesti cum corpore & vita assumptum, & terrestre corpus in cælestem substantiam reductum sit.

IX. CLAVIS.

SVmmus planetarum cælestium Saturnus vocatus in magisterio nostro vilissimæ autoritatis est: nihilominus præcipua est clauis totius artis, at in infimo gradu positus, & minimæ existimationis in arte nostra habetur, quamuis etiam per celerem volatum in supremam summitatem supra omnia luminaria se eleuarit, attamen pennarum eius resectione ad infimam omnium illuminationem reducendus & per corruptionem in emendationem promouendus erit, quo nigrum in album, & album in rubrum commutetur, ac per cursum totius mundi colorum cæteri quoque planetæ transeant, vsque ad superabundantem Regis triumphantis proprium colorem: Atque sic dico, etiamsi Saturnus

turnus

turnus præ toto mundo viliſſimus videatur, tamen eam vim & efficaciam in ſe habet, quod, ſi precioſa eius eſſentia, quæ eſt extra modum inſenſibilis frigiditas, incurrens, igneum corpus metallicum reducatur, ei currens viuacitas adimi poſſit, adque tale tractabile corpus redigi, quale Saturnus ipſe eſt, verum longe maioris conſtantiæ: quæ permutatio ex Mercurio, ſulfure & ſale ſuam originem, principium & finem ſortitur. Hoc multis difficile intellectu videbitur, pro vt eſt, verum cum materia ſit vilis, oportet vt intellectus ſit acutus & altus, quo inæquales ſtatus in mundo maneant ad Dominos à ſeruis diſcernendos.

Ex Saturno multiplices colores proueniunt: qui per præparationem & artem conficiuntur, vt niger, cineritius, albus, flauus, & rubeus, & præter hos qui mixti hinc oriuntur colores. Ita & materia omnium ſapientum varios colores pertranſibit, antequam magnus ille lapis ad certam perfectionis metam exaltetur: Nam quotieſcunque Igni noua porta intromiſſionis aperiatur, toties hinc noua forma & ſpecies veſtium pro præmio conceditur, donec egenus ipſe diuitias acquirat, & alterius mutuo dato non indigeat:

Cum generoſa Venus regnum ſuum poſſidet, & pro conſuetudine aulæ Regiæ officia rite diſtribuit, apparet magnifico ſplendore ac Muſica ipſi ſpecioſum vexillum, rubei coloris, præfert, in quo picta eſt Charitas veſtibus viridibus pulcherrima, aulæque eius Saturnus magiſter præfectus eſt, qui cum officium ſuum peragit, Aſtronomia ei nigrum vexillum præfert, in quo Fides depicta cernitur flauo & rubeo veſtitu.

Iupi-

Iupiter cum ſuo ſceptro munus Mareſcalli obit, eique Rhetorica vexillum cineritii coloris geſtat, cui Spes coloribus ſplendidis ornatiſſima appicta eſt.

Mars res bellicas omnes callet & imperium gerit igneo quo[illegible]; ac Geometria ipſi prætendit velum ſanguineum, quo Fortitudo rubeo panno veſtita viſitur: Mercurius vices Cancellarii tenet, eique Arithmetica vexillum omnium colorum præfert, cui Temperantia appicta eſt coloribus mirificis.

Sol eſt vicarius Regni, & Grammatica ei flauum vexillum præfert, in quo Iuſtitia depicta eſt aureo veſtitu: qui vicarius, etſi in ſuo regno plus poteſtatis habeat, tamen Venus Regina ipſum ſplendore ſuo ſuperabundantiſſimo excæcauit & vicit.

Luna quoque tum apparet, & Dialectica ipſi argenteum & ſplendens velum præfert, cui prudentia cœleſtino colore appicta fuit: Ac quoniam Lunæ maritus mortuus ſit, officium ipſa ad ſe tranſtulit, ne in poſterum Reginam Venerem dominari permittat: Nam rationes æconomiæ gratia cum ea contraxit, tum Cancellarius ipſi ſubueniet, vt nouum imperium inſtituatur, atque ipſi ambo in Reginam dominentur, intellige, quod vnus Planeta alium de ſua dominatione, officio, poſſeſſione & potentia depellere & remouere debeat, donec optimi illorum ſummum occupēt imperium, cumque optimo firmiſſimoque colore primæ ſuæ matri appropriato, ex natiua conſtantia, amore & conſanguinitate victoriam obtineant: Nam antiquus mundus tranſiit, & nouus eius vice acquiſitus eſt, ac planeta vnus alium ſpiritualiter conſumpſit, vt ſaltem fortiſſimi aliorum nutrimento remanſerint, duo ac tres per vnum ſolum ſuperati.

Pro

Pro vltima conclusione ex omnibus hisce percipias, quod producere debeas cæleſtem libram, arietem, taurum, cancrum, ſcorpium, & capricornum; ab altera parte libræ ponas geminos, ſagittarium, aquarium, piſces, & virginem, tum fac vt aureus leo virgini in gremium inſiliat, atq; ſic illa pars libræ ſuperabit, atque alteri parti in pondere præualebit: ſine tum vt duodecim ſigna cæli cum pleiadibus in oppoſitum proueniant, atq; ſic poſt omnium mundi colorum abſolutionem denique coniunctio & vnitio fiet, vt maximum in minimum, & minimum in maximum coincidat.

Si ſtaret totius mundi natura
Solummodo in vna figura
Nec per artem aliud quid fieret,
Nil mirum tum reperiretur orbe,
Nec natura eſſet demonſtranda,
Pro quo Deus ſit ſumme laudandus.

X. CLAVIS.

IN noſtro lapide per me, & longe ante me elaborato, continentur omnia Elementa, omnes minerales & metallicę formæ, imo omnes qualitates & proprietates totius mundi: Nam in eo reperiri debet maximus & fortiſſimus calor: ſi quidem per eius magnum internum ignem frigidum Saturni corpus caleſcit, atque ea incenſione in optimum aurum commutatur: In ipſo quoque offendi debet maximum frigus, cum eius coniunctione feruidior Veneris gradus temperetur, ac viuus Mercurius coaguletur, atque pari ratione ſui induratione in optimum, fixum aurum vertatur: cauſa eius eſt, quod omnes hæ proprietates materiæ noſtræ magni lapidis per naturam infuſæ ſint, quę proprie-

tates

tates per gradus ignis excoquuntur & maturantur, donec ſummam perfectionem acceperint, quod prius fieri nequit, quam Mons Ætna in Sicilia ab incendio ſuo extinctus ſit, ac nullum frigus amplius in ſummis montibus hyperboreis reperiatur, qui locus etiam Filictum dici poteſt.

Omnes arborei fructus ſi ante maturationem decerpantur, inutiles ſunt & præcoces, nec iis commode vti licet: ſic niſi figulus ſua opera per ignem ſatis vrat & excoquat, vſui inidonea ſunt, quia non ſatis ab igne maturata exiſtunt.

Ita & circa noſtrum Elixir reſpiciendum & diligenter conſyderandum eſt, quo iuſtum ipſi tempus tribuatur, nec ante illud ipſius bonitati quid detrahatur, ne falſitatis nomine incuſari, ac pro indigno æſtimari poſſit: Nam ſi flores decerpantur facile innoteſcit, nullum fructum hinc creſcere poſſe: Idcirco feſtinatio non conuenit magiſterio: Nam qui nimis feſtinat, raro quicquam boni in hac arte præſtat, ſed feſtinando plus corrumpitur, quam perficitur.

Quapropter veritatis inquiſitor ne deſyderio nimio ſe ſeduci patiatur, ante tempus quid eximere ac decerpere, ne pomum ipſi excidat, & nil, quam caulis in manu relinquatur: Nam in veritate, ſi lapis noſter non ſat maturetur, nec quid maturum operari poterit.

In balneo materia ſoluitur & per putrefactionem vnitur: In cinere flores producit: per arenam omnes ſuperfluæ humiditates exiccantur: Flamma vero ignis viua profert exactam maturationem cum fixitate: non

H 2 quod

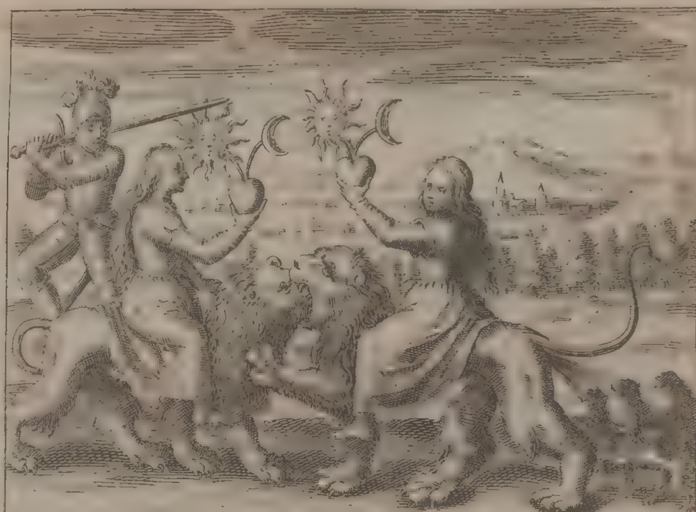
quod Balneo Mariæ, fimo equino, cinere & arena succeſſiue opus ſit aut vtendum, ſed vt gradus & ignis regimen ea ratione perficiantur: Nam lapis fit in furno vacuo, triplicis munitionis, firmiter obſeratus, incluſus, continuo igne coctus, donec omnes nebulæ & vapores euaneſcant, ac veſtis honorum cum ſplendore maximo appareat, & in vno loco, infimi cæli, commoretur & in curſu ſiſtatur, cumque brachia Regis ſurſum eleuari iam nequeunt, dominium mundi occupatum eſt: Nam Rex æternæ fixitatis factus eſt, nullum ipſi periculum in poſterum nocebit: Cum inſuperabilis euaſerit: Ad hæc dico hoc modo: Cum tua terra in propria ſua aqua ſoluta fuerit, exicca aquā per ignem debitum omnino, atque tum aer nouam vitam inſpirabit & cum hæc vita incorporata fuerit, habebis materiam, quam merito nihil aliud habere poteſt, quam magnus lapis mundi, qui humana & metallica corpora penetrat, vt ſpiritus, eſtque vniuerſalis medicina abſque defectu: Nam expellit malum, & conſeruat bonum, eſtque emendatio, vt malum cum bono corrigatur: Color eius à pellucido rubore declinat ad purpureum, à rubini ad Granati colorem, & in pondere eſt potens & grauiſſimus.

Quicunque hunc lapidem adeptus fuerit, ſummo Creatori omnis creaturæ gratias agat, pro eiuſmodi cæleſti balſamo, eumque oret pro ſe ſuoque proximo, vt eo vtatur ad temporalis huius vitæ ſuſtentationem, in hac miſeriarum valle, & in altero mundo poſthac æterna beatitudine fruatur.

Deus pro inenarrabili ſuo dono ac gratia ſumme ſit celebrandus in ſecula, Amen.

XI. CLA-

XI. CLAVIS.

VNdecimam clauem de augmentatione nostri magni lapidis tibi per parabolam proferam & patefaciam hoc modo:

Habitabat versus orientem Eques Auratus, Orpheus appellatus, qui diuitiis valde abundabat & omnibus bonis excellebat; Hic propriam suam ac germanam sororem, Euridicem, in vxorem elegerat & duxerat; Cum vero nullam prolem ex ea susciperet, idque peccatis imputaret, quod sororem pro coniuge haberet, assiduis precib. apud Deum summum contendit, ac votis institit, vt sibi gratiam impertiretur, orationique suæ locum concederet.

Cumque aliquando somno profundo obrutus & sepultus esset, per somnium quidam vir alatus, Phæbus vocatus,

ad ipsam accedens, pedes eius, qui valde calebant, tetigit, & dixit: Postquam tu nobilis Heros multa regna & provincias, multaque oppida & regiones perlustraris, ac in vasto orcano multa pericula pertuleris, in bello tantum exantlaris vt in equestrem ordinem adscitus fueris, præque omnibus id dignitatis merueris, cum in duellis & torneamẽtis multas hastas fregeris, ac sæpe numero gratiam à venerabili gynęceo obtinueris, hinc pater in cęlo mihi in mãdatis dedit, vt tibi indicarem, quod preces tuę locum apud sese inuenerint: Idcirco sumere debes sanguinem ex tuo dextro latere & sanguinem ex sinistro latere tuæ vxoris, atque sanguinem, qui patri ac matri tuæ in ipso corde occultus fuit, naturali iure talem duplex, & nihilominus vnus sanguis: Hos coniunge simul, & fac iterum, vt ingrediantur globum septem magistrorum sapientię, nude conclusi: tum genitus potentissimus nutritur sua carne, & reficitur suo sanguine honoris, quod si hoc rite feceris, numerosam prolem & hæredes de tuo corpore genitos relinques: verum scias, quod vltimum semen in octaua temporis mutatione, velut tuum primum semen, ex quo ab initio factus es, cursum suum absoluet: si hoc sæpius facias, ac semper de nouo incipias, videbis natos natorum, quod magnus mundus ex generatione minoris penitus repleatur, quod Creatoris cæleste regnum abundanter possideri queat.

Cum hoc finitum erat; Phæbus iterum auolauit, & eques ille ex somno excitatus è lecto surrexit, cumque hęc omnia, vt imperata erant, prosequeretur, non solum in omni suo proposito bonum successum experiebatur, sed Deus etiam ipsi eiusque coniugi liberos multos largiebatur, qui porro per sui Patris testamentum memorabile nomen possederunt, & honos equestris dignitatis apud eam familiam cum diuitiis continue perdurauit. Quod

Quod si nunc, doctrinæ fili, circumspectus es, non indiges interpretatione alia, si vero intellectus tibi defuerint, ne mihi hoc imputes, at tuæ imperitiæ: Nam prohibitum mihi est, hanc seram aperire amplius, id obseruare teneor, eique morem gerere: Cui vero Omnipotens concedere velit, illi satis perspicuo & clare scriptum est, atque etiam clarius, quam sit credibile: Nam totum actum figurate & pro more Philosophico descripsi, quemadmodum & antecessores mei fecerunt, atque etiam iis clarius; Nihil enim occultaui; Quod si glaucomam ab oculis remoueris, reperies illud, quod multi quæsiuerunt & pauci inuenerunt: Nam materia penitus suo nomine expressa & principium, vt & medium cum fine indicatum est.

XII. CLA-

XII. CLAVIS.

PVgil, qui gladio suo nescit vti, ei nec vtilis est: Nam exercitium vtilitatis eius non vere didicit: Cum alius, qui gladii magis callet vsum, quam ille, contra eum in pugnam descendit, inidoneus ab alio male mulctatur: Qui vero palæstræ magisterium probe percepit, brauio potitur.

Ita qui tincturam quandam ex Dei omnipotentis gratia consecutus est, & nescit eam in vsum producere, illi eodem modo accidit, quemadmodum de pugili narratum est, qui gladio suo nequaquam vti nouit: Cum vero hæc duodecima & vltima mearum clauium ad libri mei absolutionem habeatur, non ego te vlteriori parabolico aut figurato sermone detinebo, sed absque omni defectu hanc clauem

rincturæ abſolutiſſimo & vero proceſſu aperiam, ideoque meæ doctrinæ, vt ſequitur, ſis attentus:

Cum medicina & lapis omnium ſapientum ex vero lacte virginis factus & perfecte præparatus ſit, ſume eius vnam partem, optimi & puriſſimi auri per Antimonium fuſi & purgati, partes tres, idque redige in lamellas tenuiſſimas, quoad poſſibile ſit, mitte has ſimul in tigillum, in quo metalla liquefieri ſolent, primo da ignem lentum per duodecim horas, deinde in liquefactione ſtet tres dies ac noctes continue; tum purgatum aurum ac lapis mera medicina facta ſunt, ſubtiliſſimæ, ſpiritualis & penetrantis proprietatis: Nam abſque fermento auri lapis operari nequit aut vim tingendi exerere: Nimis enim ſubtilis eſt ac penetrabilis, ſi vero cum ſui ſimili fermento fermẽtetur & coniungatur, tum Tinctura præparata ingreſſum accepit in alia operandi: Accipe deinde fermenti præparati partem vnam, in mille partes liquefacti metalli ſi tingere velis, tum ſcias per ſummam veritatem ac fidem, quod ſolum illud in bonum & fixum aurum permutabitur: Nam corpus vnum apprehendit aliud, licet non ſibi ſimile ſit, nihilominus per vim & potentiam ipſi adiunctam, cogitur eidem aſſimilari, cum ſimile à ſimili originem ducat.

Quicunque hoc vtitur medio, illi patefiet omnis certitudo, veſtibula palatii in fine exitum ſuum habent, atque hæc ſubtilitas nulli creaturæ comparanda eſt; Nam omnia in omnibus, pro vt naturali modo & origine in hoc mundo ſub ſole fieri poteſt, poſſidet.

O principium primi principii reſpice finem,
O finis vltimi finis intuere principium.

Et medium vobis commendatum ſit fideliter, tum Deus Pater, filius & Spiritus ſanctus vobis dabit, quicquid ſpiritu, anima & corpore requiſitum habeatis.

DE PRIMA MATERIA Lapidis Philoſophici.

Lapis inuenitur, qui non carus eſt,
Ex quo extrahitur volatilis ignis,
Vnde lapis ipſe, factus eſt,
Ex albo & rubeo compoſitus,
Eſt lapis, attamen haud lapis,
In ipſo ſolum natura operatur,
Qui fons ex eo profluit,
Fixum patrem ſuum ſubmergit,
Abſorbens illum cum corpore vitaque
Donec reddatur illi anima,
Et mater volatilis ipſi ſimilis.
Fiat in ſuo regno;
Ipſe quidem virtute & potentia
Accepit maiora robora,
Solem ætate ſuperat
Mater ſua volatilis præparata,
Per vulcanum ſic eſt antea
Pater ex ſpiritu editus.
Corpus, anima & ſpiritus in duobus exiſtit;
Ex quibus tota res procedit:
Procedit ex vno & eſt res vna,
Volatile & fixum ſimul colliga,
Sunt duo & tria, & ſaltem vnum.
Si non intelligis, nihil obtines:
Adam in balneo reſidebat,
In quo Venus ſui ſimilem reperiebat;

Quod

Quod præparauerat senex Draco,
Cum vires suas amitteret,
Nil est, inquit Philosophus,
Quam geminus Mercurius.
Nil amplius dicam, nominatum est,
Beatus, qui vere percepit,
Quæras in eo, nec defatigeris,
Exitus acta probat.

BREVIS APPENDIX ET *perspicua repetitio aut iteratio.*

FRatris Basilii Valentini, Benedictini ordinis, in librum suum de magno lapide antiquissimorum.

Ego Basilius Valentinus, Frater Benedictini ordinis, libellum quendam iam ante scripsi, & velut antiqui, more Philosophico patefeci, quomodo thesaurus antiquissimus acquiri debeat, quo veri sapientes vitam suam in longius ęvum protraxerunt.

Et quamuis pro vt conscientia mea coram Summo in cęlis attestari debet, cui omnia arcana in abdito sunt manifesta, nihil falsi scripserim, sed veritatem ipsam exposuerim, ita vt intelligentes nullo amplius lumine egerent, (Nam Theorica mea ipsis præscripta, quæ per practicam duodecim clauium confirmata & approbata est, satis superque esset) nihilominus inquietudo insomniorum me eo adegit, per varias cogitationes, vt præscriptum meum libellum per breuiorem viam demonstrandum mihi sumerem, atq; hoc quasi medio incensum lumen purgarem, quo quilibet amator quæsitæ sapientiæ eo plus splendoris & claritatis ad desyderium suum complendum habeat: Et quamuis multi existimabunt, nimis clare apertum esse, atque ideo multorum peccatorum onera in me recepisse, quilibet tamen sciat, quod illis, qui duræ ceruicis sunt, satis difficile erit, inuenire hoc, quod quærunt: Electis vero clarum ac facile: Quapropter, mi veritatis sectator ausculta meæ orationi, tum veram viam ad artem inuenies.

Nihil

Nihil autem amplius ſcripſi, niſi quod poſt mortem meam ac reſuſcitationem carnis meæ ipſe atteſtari velim.

Breuiorem vero viam ex conſequenti narratione fideliter & ſimpliciter percipies: Mei enim ſermones in ſimplicitate & nullis verborum phaleris fundantur.

Mentionem feci & indicaui, quod omnes res ex tribus eſſentiis factæ & compoſitæ ſint, nempe ex Mercurio, ſulfure & ſale, idque verum eſt, quod docui.

Adhoc autem ſcias, quod lapis conficiatur ex vno, duobus, tribus, quatuor & quinque: Ex quinque, hoc eſt, quinta eſſentia ſuæ ſubſtantiæ: Ex quatuor, quibus intelliguntur quatuor Elementa. Ex tribus, ea ſunt tria principia rerum: Ex duobus, Namque eſt duplex Mercurialis ſubſtantia: Ex vno: id eſt Ens primum omnium rerum, quod ex verbo primæ creationis, fiat, profluxit.

Multi vero animo ancipites ex omnibus his ſermonibus fieri poſſent, ad fundamentum habendum & intelligentiam perceptionis conſequendæ: ideoque primo breuiſſime dicam de Mercurio, ſecundo de ſulfure, tertio de ſale: Nam hæ ſunt eſſentiæ noſtræ materiæ lapidis.

In initio ſcias, quod nullum argentum viuum vulgi ſit vtile, ſed noſtrum argentum viuum fit ex optimo metallo per artem ſpagyricam, purum, ſubtile, clarum, ſplendens, inſtar fonticuli pellucidum, modo Criſtalli, abſque vlla ſorditie: Hinc fac aquam ſiue oleum incombuſtibile: Nam Mercurius principio fuit aqua, velut omnes ſapientes meæ huic ſententiæ & doctrinæ aſtipulantur.

In hoc oleo Mercurii ſolue proprium Mercurium, ex quo ipſa aqua facta ſit, & præcipita eundem Mercurium cum proprio ſuo oleo, tum habetur duplex Mercurialis

substantia: scias autem, quod aurum tuum prius in singulari quadam aqua, secunda mea claue expressa, post sui purificationem primæ clauis, solui & in calcem subtilem reduci debeat, veluti in quarta claue, habetur, atque tum eiusmodi calx per spiritum salis sublimetur ac iterum præcipitetur perque reuerberationem in subtilem puluerem redigatur; tum proprium eius sulfur in suam substantiam facilius ingredi poterit, cumque ea amicari: Nam mirabiliter se inuicem diligunt: Atque sic habes duas substantias in vno, & vocatur Mercurius sapientum, & est saltem vnica substantia, id est primum fermentum.

Nunc sequitur de sulfure.

Mercurium tuum quęras in simili metallo: Deinde, cum metallum per purificationem & destructionem prioris ♂ & reuerberationem, absque vllo corrosiuo scias è corpore suo elicere; quæ media tacitis annotaui, in tertia quoque claue commemoraui; Illum Mercurium post hæc solues in proprio suo sanguine, ex quo ante eius fixionem ipse factus est, secundum pondus suum in sexta claue indicatum, tum verum leonem sanguine viridis leonis nutriuisti & soluisti: Nam fixus sanguis rubei leonis factus est ex non fixo sanguine viridis leonis, ideoque sunt vnius naturæ; & non fixus sanguis volatilem iterum facit fixum, ac fixusque vicissim volatilem fixat, pro vt ante eius solutionem fuerat: Deinde in leni calore simul foue, donec ♀ totum solutum sit, tum habes secundum fermentum, sulfur fixum cum non fixo nutriendo, vt omnes Philosophi mecum testantur: Hoc postea spiritu vini sublimatur rubeum instar sanguinis, & vocatur aurum potabile, in quo nulla reductio alicuius corporis reperitur.

De sa-

De ſale Philoſophorum.

Sententiam quoque meam dabo.

Sal facit fixum & volatile, prout in ſuum ſtatum ordinatur & præparatur. Nam ſpiritus ex ſale tartari, ſi per ſe abſque additione extrahatur, per reſolutionem & putrefactionem omnia metalla volatilia efficit, eaque reſoluit in verum Mercurium viuum ſeu currentem: vt practicæ meæ doctrinæ habent.

Sal tartari per ſe figit firmiſſime, præſertim: ſi feruor calcis viuæ illi incorporetur: Vtraque enim hæc figendi ſingularem gradum obtinent:

Ita & ſal vegetabile vini & figit & volatile efficit ſecundam diuerſam pręparationem, prout eius vſus exigit, quod certe arcanum naturæ, & miraculum Philoſophicæ artis eſt.

Homo ſi aliquandiu vinum bibat, & ex eius vrina ſal clarum efficiatur, id volatile eſt, & reliquas res fixas volatiles facit, ſecumque per alembicum eleuat: non autem figit: Et quamuis nil niſi vinum homo biberit, ex cuius vrina ſal illud confectum ſit, nihilominus aliam proprietatem habet, quam ſal tartari ſeu ex fœce vini: Nam tranſmutatio quædam in humano corpore facta eſt, ita vt ex vegetabili, hoc eſt ex ſpiritu vini animalis ſpiritus ſalis factus ſit; quemadmodum & equi ex auena, fæno & eiuſmodi, cum virium ſuarum corroboratione, mutationem ſuſcipiant, corpore pingueſcant, & carnem inde progignant: Item apis ex precioſiſſimo florum & herbarum mel conficit.

Ita & de aliis intelligendum: clauis, & cauſa conſiſtit ſolummodo in putrefactione, vnde talis ſeparatio & tranſmutatio originem ſuam ducat.

Com-

Communis ſatis ſpiritus, qui peculiari modo vltimæ meæ declarationis extrahitur, aurum & argentum, ſi ei exigua quantitas de ſpiritu draconis adiiciatur, facit volatile, diſſoluit, & vna ſecum in alembicum euchit, quemadmodum etiam aquila cum draconis ſpiritu, qui in petroſis locis degit, efficit, cum vero quid cum ſale, priuſquam ſpiritus de corpore eius ſeparetur, fundatur, multo magis figit, quam volatilitatem præſtat.

Hoc inſuper dico, ſi ſpiritus communis ſalis cum ſpiritu vini vniatur, & tertia vice ſimul diſtilletur, quod dulceſcat, ſuamque acrimoniam deponat. Hic præparatus ſpiritus non ſoluit aurum corporaliter, ſed ſi in præparatam auri calcem infundatur, extrahit ſummum eius colorem & rubedinem: quæ ſi recte fiat, lunam albam ac puram in talem colorem reducit, qualis eius corporis fuerit, vnde ante detractus eſt. Priſtinum quoque corpus ſuo colore per amorem illecebroſæ Veneris iterum donari poterit, cum ex eius origine & ſtatu, nec non ſanguine exortum ſit, de quo iam non eſt amplius diſputandi locus.

Notes autem, quod ſpiritus ſatis quoque lunam deſtruat, & in ſpiritualem eſſentiam redigat, ſecundum meam inſtructionem: vnde poſtea luna potabilis præparari poteſt: qui ſpiritus lunæ ſpiritui ſolis appropriatur, vt mas & fœmina, per copulationem & coniunctionem ſpiritus Mercurii aut eius olei.

Spiritus latet in Mercurio, colorem quæras in ſulfure, & coagulationem in ſale, tum habes ternas res, quæ perfectum quid iterum generare poterunt, hoc eſt, ſpiritus in auro cum ſuo proprio oleo fermentatur, ſulphur in precioſæ Veneris proprietate abundanter inuenitur, quod incendit ſanguinem fixum, ex ipſo prognatum, ſpiritus ex ſale Phi-

le philoſophico dat victoriam ad duritiem, quamuis ſpiritus tartari & ſpiritus vrinæ vna cum vero aceto multum poſſint: Nam ſpiritus aceti frigidus eſt, & ſpiritus calcis viuæ intenſe calidus, ideoque pro aduerſis naturis habentur veluti & inueniuntur: Iam non ſecundum ſolitam philoſophicam conſuetudinem locutus ſum: verum non me decebit amplius cuiquam narrare, quomodo oſtia interius obſerata ſint.

Hoc pro valedictione fideliter dico: Quęre materiam tuam in metallica ſubſtantia: Fac inde Mercurium, quem fermenta cum Mercurio, quoddam ſulphur, quod fermentes cum proprio ſuo ſulfure, & cum ſale reduc in ordinem; diſtilla ſimul, coniunge omnia ſecundum ſua pondera, tum vnum quid eueniet, quod ex vno ante quoque ortum eſt: id ipſum coagula & fige per continuum calorem: deinde augmenta & fermenta adhuc tertia vice per doctrinam mearum duarum vltimarum clauium, tum habebis & reperies finem & terminum tui deſiderii: Tincturæ vſum ſine parabola duodecima clauis per certum proceſſum abſolute tradit.

Deo gratias.

Pro finali appendice vero tibi narrare cogor, quod ex nigro Saturno & benefico Ioue ſpiritus quoque extrahi poſſit, qui poſt in vere dulce oleum, ceu ſui nobiliſſimum, reducitur, quæ medicina currentem communem Mercurium viuacitate ſua particulariter firmiſſime ſpoliare eumque emendare poterit, vt in libro meo quoque docetur.

Additio.

Cum iam materiam hoc modo adeptus es nihil aliud post, quam ignem cures, quomodo eius regimen obſerues; In hoc enim ſumma rei ſita eſt & finis operis: Nam noſter ignis, communis eſt ignis & noſter furnus communis furnus eſt: Ac quamuis qui ante me fuerunt, ſcriptum reliquerint, quod noſter ignis non ſit communis tamen in veritate dico tibi, quod omnia arcana pro ſuo more celauerint: Cum materia ſit vilis, & opus exiguum, quod per regimen ignis ſolummodo adiuuatur & manifeſtum ſit.

Ignis lampadis cum ſpiritu vini inutilis eſt. Ad hæc incredibilis ſumptus eo impenditur: Fimus equinus perditio eſt; ac materia perfectis gradibus ignis abſolui nequit.

Multi & varii furni non conueniunt: Nam in noſtro triplici furno ſolummodo gradus ignis proportionabiliter obſeruantur; Quapropter ne te loquax ſophiſta multis furnis ſeducat in errorem: ſiquidem vilis eſt noſter furnus, vilis eſt noſter ignis, & vilis eſt noſtra materia, atque vitium circumferentiæ terræ aſſimilatur: Vlteriori documento ignis eius reginiinis & furni non indiges. Nam qui materiam habet, ipſe ſibi furnum inueniet, qui farinam habet, quoque furnum panificii reperire poteſt, ne de panis coctione valde ſit ſollicitus.

Peculiares libros hac de re non opus eſt ſcribere, dummodo regimen caloris obſerues, quo inter frigidum & calidum diſtinguere ſcias, ſi hoc attingas, opus peregiſti,

ac ar-

ac artem ad finem produxisti, pro quo Creator omnis naturæ sit laudandus in secula. AMEN.

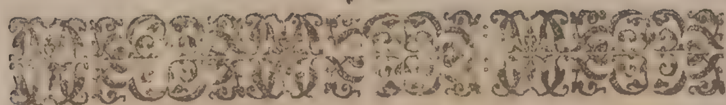
THOMÆ NORTONI ANGLI TRACTATVS CHYMICVS DICTVS

CREDE MIHI SEV Ordinale.

TRACTATVS SECVNDVS.

FRANCOFVRTI APVD JENNIS.

EPIGRAMMA M. M. IN NORTONI tractatum Chymicum:

NILVS vt effuso vicinas gurgite terras
Mergit & emissas vndiq; fundit aquas:
Fructiferumq; trahit præpingui vligine limum,
Quo post venturæ spes bona messis erit,
Sic quoq; Nortonus lato se limite pandit,
Nobile Naturæ dum patefecit opus.
Immensi sese spacio distendit, vt agros
Fœcundet Chymicos, Artificesq; beet.
Si fueris fœlix, sub tanto vortice piscem
Captabis, stomacho quo satiere tuo.
Sin minus, ille tuam pretioso dogmate mentem
Instruet, vt votum certius habere queas.
Non Hermetis opes libro monstrantur in vno,
Forte dat hic fallax arte quod ille negat.

THO-

THOMÆ NORTONI TRACTATVS

CREDE MIHI SEV Ordinale.

PRAEFATIO I. AVTHORIS IPSIVS.

Liber iste clericis monstrat scientiam,
Liber iste Laicis auget inscitiam,
Liber honoris iuuans per copiam,
Et liber pauperum fugans inopiam,

Liber fiduciæ est & veritatis,
Regibus consilium, doctrina Prælatis,
Et liber vtilis viris beatis,
Viuere qui cupiunt absque peccatis,

Liber secretus, liber Doni Dei,
Electis semita viris bonæ spei,
Valens constantibus firmæ fidei,
Nec non credentibus verbis oris mei.

Quærunt Alchymiam falsi quoque recti,
Falsi sine numero, sed hi sunt eiecti,
Et cupiditatibus (hei) tot sunt infecti,
Quod inter mille millia vix sunt tres electi.

Istam ad scientiam multi sunt vocati,
Nobiles & pauperes, inscii, literati,
Qui nolunt labores neque tempus pati,
Ideo non perficient, quia sunt ingrati.

Liber artis filios docet iste satis,
Quibus hæc percipere Deus dedit gratis,

Ver-

Versiculis propheticis quatuor his credatis,
Omnia dat gratis Diuinæ fons pietatis.

Hæc nobilis scientia est tantum illis data,
Qui diligunt iustitiam mente cum beata,
Dolosis & raptoribus sed est denegata,
Propter peccata tardantur munera grata.

Sæpe reges Angliæ decorasset hæc res
Firma si in Domino fuisset eorum spes,
Ille sed qui capiet per hanc rem honores,
Antiquos mores mutabit in meliores.

Iste cumque venerit, regnum reformabit,
Virtutibus & moribus & exemplum dabit
Sempiternum regibus, plebs tunc iubilabit,
Et mutuo se diligens laudes Deo dabit.

O Rex hæc facturus, Deum regem ora,
Et eius auxilium pro re hac implora,
Tunc regi iusto fulgenti mente decora
Grata superueniet, quæ non sperabitur hora.

Præfatio II.

IN honorem DEI Vnius, TRINI in Personis,
Hic liber est factus, vt indocti viderent
Doctique, post meum obitum;
Quo omnes imperiti, qui conantur
Quærere per Alchymiam magnas opes,
Inueniant bona consilia, antequam opus id incipiant:
Nihilominus Eruditi magna secreta quoque hic discent:

Verum

Verum omnes indocti causam habebunt hic timoris,
Vt sibi caueant à falsis delusionibus
Operum multiplicatorum, eorumque conclusionibus.
At ideo famam præ mundo non desydero,
Nisi vestras ad Deum preces, nomine meo non expresso:
Ne quis in hoc inquirat aut animaduertat,
Sed sapienter consyderet flores huius libri:
Si quemcunque hominum statum
Respiciatis, quamplurimos inuenietis,
Qui mentem Alchymiæ adiiciant
Saltem desyderio lucri & diuitiarum:
Vtpote Papæ cum Cardinalibus magnarum dignitatum
Archiepiscopi & Episcopi summorum graduum,
Abbates & Priores religiosi
Cum monachis, Eremitis & presbyteris variis:
Et Reges cum principibus, Dominisque alti sanguinis.
Nam quilibet status desyderat de eius bonis
Mercatores, & qui circa ignem opera tractant
Ex auaritia eius opes desyderant:
Et opifices ex vulgo nolunt ab ea excludi,
Illi enim æque, ac Domini, amant hanc artem:
Vt Aurifabri, quos magis excusamus,
Quia visio ipsorum artis inducit eos ad credendum.
At mirum est, quod textores hoc opere participent,
Murarii, coriarii, pauperculique presbyteri,
Pictores & vitrarii ab ea cessare nolunt.
Imo & refectores rerum fabrilium sese exaltare cupiunt
Magna cum præsumptione; quibus talis color
Conuenit, qui dat tincturam vitris.
At multi operarii decepti sunt
Credendo nimis subito, ad mittendum in fumum suas opes

Et quamuis damna dolorem iis excitent,
Tamen continua spe se recreant,
Promittentes sibi optimum exitum:
De multis huiusmodi dicere noui verum,
Qui per totam hac spe se oblectant vitam,
Donec euadant pauperes & egeni:
Melius equidem fuisset illis, destitisse
In tempore: quia nihil præter vexationem inueniunt.
Nam certe qui non est valde eruditus,
Vilior est, quam quod hoc opere præoccupari debeat:
Crede mihi, non est res parui momenti
Cognoscere omnia secreta ad hanc respectantia mineram,
Est namque valde profunda Philosophia
Subtilis scientia, sacra Alchymia.
De qua intendo hic scribere,
Quamuis forte non adeo curiose:
Nam is, qui velit communiter populum docere,
In eius gratiam vti debet simplici & communi lingua:
Et quamuis stylo plano & humili sit vtendum,
Nullus vir candidus putet sibi id despiciendum:
Omnes, quicunque scribunt de hoc opere
Libros suos valde obscuros aliis reddunt
Poeticis figmentis parabolis & metaphoris,
Quod discētibus plurimum molestiæ & difficultatis creat,
Nam si in practica id conentur experiri,
Omnes impensas perdunt, vt quotidie patescit:
Hermes, Rhasis, Geber & Auicenna,
Merlinus, Hortulanus, Democritus & Morienus,
Baconus & Raymundus, cum multis aliis
Tecte sub velamento scribunt, sic & Aristoteles:
Nam quæcunque illi hac de re tradiderunt,

Eorum

Eorum causæ obscuriores multos seduxerunt,
A vulgo & doctis & sic ab omnibus
Celarunt artem, ne quisquam inueniat
Medio eorum librorum, quamuis pulchras rationes addiderint,
Quibus illi in desperationem deducuntur.
Attamen Anaxagoras omnium rectius scripsit
In libro suo de conuersione naturali,
Ex antiquis philosophis, quos vnquam reperii,
Ille optime huius scientiæ fundamentum aperit:
Vnde Aristoteles ipsi valde inimicus
Carpit eum absque causa
In multis locis, prout probare potero,
Hac intentione, ne quis eum sequeretur.
Nam ipse erat abundans doctrina & amore,
Deus animæ eius benedicat superius:
Ac illis, qui inimicitiæ serunt semina,
Deus condonet malefacta,
Quemadmodum monachus ille quantum edebat librum
Mille receptarum, ex malitia & vexatione,
Qui in multis locis descriptus
Innumeros decepit & circumduxit,
Multosque ad inopiam redegit,
Exque veris & probatis viris falsarios effecit:
Quapropter misericordia quadam cogor
Ad monstrandum veritatem in paucis & simplicibus verbis
Ita vt à falsis doctrinis auerti poteritis,
Si huic libro mihique fidem adhibueritis:
Dimittite receptarum vestra volumina,
Nam eiusmodi sunt deceptionum plena,
Nec fidatis illis, at hoc obseruetis bene
Quod nihil sit scriptum nisi ex proprietate causæ:

Vnde Practica multum aberrat,
Vbi cognitio causæ non præcessit;
Quocirca prudenter in mente hoc teneas,
Quod nil opereris, nisi cur & quomodo cognitum habeas.
Ille etiam, qui in hac arte progressum facere cupit,
Opus habet ut falsitatem omnem fugiat
Nam veritas ipse Deus est, qui hanc artem monstrat;
Ideo falsitati nunquam vos dabitis:
At constanter in animo vobis maneat fixum,
Nullo modo adulterina metalla procurare,
Sicut illi, qui quærunt albificationes aut citrinationes,
Quæ pati nequeunt omnes Examinationes,
Quibus falsum argentum conficiunt, prout norunt,
Aut nummos, ad decipiendum homines:
Verum Deus prouidit, ne quis in hac arte benedicta
Quicquam speret, qui falsarius vnquam fuerit.
Gratiam ut habeat à Deo necessum est, qui hāc artem inquirere velit,
Ideo debet esse iustitiæ veritatisque amans:
Nec vero quis nimium se in animo vexet,
Qui propter externa desyderia hanc artem exoptet:
Atque is, qui intentione sua frui velit,
Vt satis sit diues, conuenit:
Diuersis viis ne sese dedat operationum,
Sed solummodo sequatur huius libri ordinem,
Qui vocatur Alchymiæ ORDINALE,
Et CREDE MIHI, columna perpetua,
Nam, veluti Ordinale presbyteris ostendit
Ministerium dierum, quos obseruare tenentur,
Ita, ex omnibus alchymiæ inordinatis libris
Effectus hic secundum ordinem ponuntur:
Quapropter hic liber pro Alchymiæ modo

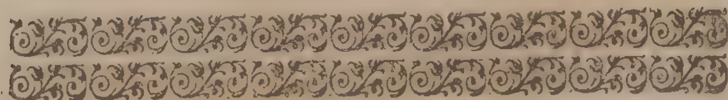
Eſt incomparabilis precii,
Cuius veritas nunquam poterit reprobari,
Quamuis humili forma ſit compoſitus.
Ac veluti ego artem hanc obtinui ex Diuina gratia,
Sic eam vobis obfero in ſeptem capitulis,
Adeo plene, quam ex conſcientia mihi licitum.
Ex nutu ſeueri Iudicis in extremo die:
   Primum caput omnes docebit ex aquo,
Quinam hanc ſcientiam aſſequi poterit ex populo:
Et cur vera Alchymiæ ſcientia
Ab antiquis vocata ſit benedicta & ſacra.
In ſecundo capitulo monſtrabuntur
Inania gaudia circa hanc & pericula:
Tertium caput in cuiuſdam amorem
Fideliter aperiet lapidis materiam,
Quem Arabes Elixir appellant,
Hoc vnde ſit, ibi intelligetis:
Quartum caput oſtendet maius opus,
Moleſti laboris, inconueniens doctis,
In quo occurrunt varia diuerticula
Multis cum periculis & erroribus plena:
Quintum caput de ſubtili eſt opere,
Quod Deus ſolummodo pro erudito diſpoſuit,
Verum perpauci doctorum id comprehendunt,
Hinc haud multis hæc ſcientia appropriatur,
Sextum caput eſt de proportione & conuenientia
Naturæ inferioris cum cœli ſphæra ſuperiore,
Cuius vera cognitio multum promouet eruditos
Et adiumentum iis præſtat in noſtro mirabili opere.
Septimum caput vere vobis demonſtrabit
Varia regimina veſtrorum ignium.

Nunc DOMINE Deus ducas me & iuues,
Nam ad rem iam iam procedere cupio:
Singulos exorando, qui in hunc inciderint librum,
Vt in mente preces pro anima mea dicere velint;
Et ne quis meliori aut viliori
Mutet meam ſcriptionem, timore diuinæ maledictionis:
Vbi enim ſententiæ cui viuæ non apparebunt
Ibi prudentiores ipſi ſibi inuenient;
Et ſi quædem ſyllabæ fuerint mutatæ,
Reddere poterunt inutilem hunc librum:
Quapropter ne vni aut alteri confidas lectioni,
At vigeſies deſyderat iterari:
Nam continet magni ponderis ſententias,
Licet parum Eloquentiæ præ ſe ferat:
Verum optimum erit, quod fieri à vobis conuenit,
Nempe vt legatis quamplures libros, & poſt hunc cum illis.

Capi-

I. MVNDVS ARCHETYPVS
DEVS
IEHOVA
Bo num
Infi nitum
1
Mercurius
II. ANGELIC9 III. ETHERE9 IIII. ELEMENTARIS
Bonum
Finitum
COELVM
Angeli
Stellæ
6
4
HOMO
Meteor
Aves
Bestiæ
Pisces
AER
TERRA
AQVA
Plantæ
Sulphur
Lapides
Metalla
Sal
3
5
2
Ignis: Procellæ
Inane: Tenebræ: Abyss
CHA OS
Malum
SATAN
V. INFERNALIS

Capitulum primum.

Magisterium valde admirabile & Archimagisterium
Est Tinctura sacræ Alchymiæ,
Scientia mira secretæ Philosophiæ,
Singulare donum & gratia omnipotentis Dei,
Quod nunquam, labore manuũ ab homine inuentum fuit
At solummodo reuelatione & doctrina aliorum
Nunquam hoc venditum aut emptum est precio
Vlli, qui id quæsiuerit:
Verum datum est Dei gratia solummodo viro digno,
Perfectum magno sumptu, longo labore & tempore
Subuenit alicui in necessitatibus,
Tollit vanam gloriam, spem & timorem
Submouet ambitionem, violentiam & excessum,
Mitigat aduersitates, ne quem opprimant,
Quicunque eius perfectam habuerit cognitionem
Fugiendo extrema mediocritate est contentus.
Quidam dedignantur hanc artem vocare sacram
Et hoc modo obiiciunt,
Dicentes, quod maledicti hanc scientiam sibi acquirant
Quibus Deus nihil boni conferre velit:
Nam eorum voluntaria & falsa infidelitas
Non admittit vt possideant id, quod boni sit causa,
Adhæc nullam aliam rem conficit
Nisi saltem aurum aut argentum ad pecuniam, pocula aut annulos

Quæ à ſapientibus probatæ & inuentæ ſunt
Res minus virtuoſæ ex omnibus ſupra terram:
Hinc concludunt iſtius farinæ homines
Negantque hanc ſcientiam quoad effectum eſſe ſacram.
Ad ea nos referimus & proteſtamur, vt nouimus,
Quod hæc ſcientia nunquam alicui fuerit tradita,
Niſi omni ex parte probatiſſimo per multum temporis,
An dignus ſit vt hanc recipiat gratiam,
Ratione eius veritatis, virtutis & abſolutæ intelligentiæ,
Ex quibus ſi quid ei defuerit, nunquam habebit.
Ita nemo hanc artem potuit aſſequi,
Niſi à Deo quis miſſus fuerit, à quo inſtitueretur:
Res enim adeo eſt honoranda & rara,
Vt neceſſario alteri tradenda ſit oretenus,
Sic vt oporteat, etiamſi voluntas adſit paratiſſima,
Eam recipere ſub ſacratiſſimo & ſummo iuramento,
Quod, vt nos recuſamus magnas dignitates & famam,
Eodem modo ipſe eaſdem recuſare velit,
Et quod nunquam adeo audax ſit futurus,
Vt hoc ſecretum proprio filio inſinuare præſumat,
Nam propinquitas ſanguinis aut affinitas
Non recipienda eſt ad hanc dignitatem,
Si ſanguis, prout ſanguis non participat
At ſaltem virtus hac potitur arte,
Ideo ſecrete inquiratis & videatis
Omnes mores & virtutes, nec non habilitatem
Eius perſonæ, quæ ſit apta ad hanc diſcendam ſcientiam,
Et eadem ratione aſtringatis ipſum ſtricto iuramento,
Ne quiſquam hanc artem poſt ſe relinquat,
Cum dignum & probatum virum inuenire poſſit,
Si ætas ei ingraueſcat, aut moleſta ſit,

Vnum quidem docere eam potest, at non plures:
Nam oportet hanc ſcientiam ſecretam ſemper manere,
Cauſa eſt hæc, prout animaduertis,
Quod ſi improbus hanc artem ſciret,
Multum inde periculi Chriſtiano orbi contingeret,
Inflatus enim ille ſuperbia ſuis hæreditatibus remoueret
Legitimos Dominos, qui aliis imperant:
Cuius rei periculum & pœna
Immineret illi, qui artem docuiſſet:
Si itaque propter ſuſpicionem tantæ elationis & ſuperbiæ
Sibi cauere debet, qui hanc ſcientiam velit tradere,
Hinc nullus tam præclarum aſſequetur donum,
Niſi is, qui virtutibus valde excellat.
Quod ſi illi ipſi putent, contra poſſidentes, negare
Hanc ſcientiam ſacram, veluti prædictum fuit,
Nec videri benedictam ex effectibus,
Secundum Ordinem ſuum tamen ſancta eſt:
Siquidem nemo eam inuenire queat,
Niſi ex gratia diuina, vnde ſacri apparet generis:
Sic quoque opus eſt & labor diuinus
Ex vili cupro facere aurum & argentum finum:
Nullus eiuſmodi mutationem reperiet ſuis meditationib⁹
Ex diuerſis rebus, quas Deus creauit.
Nam quæ Deus coniunxit, homo non diſiunget
Niſi ipſius gratioſus conſenſus plenarie adfuerit
Ope huius ſcientiæ, quam Dominus noſter ſummus
Conceſſit his, quos ille diligit.
Vnde antiqui Philoſophi non inconuenienter
Vocarunt hanc artem ſacram Alchymiam,
Idcirco nemo tam temerarius erit,
Vt tantum Dei munus benedictum abiiciat,

Simo-

Si modo consyderet, quod Deus omnipotens
Hanc scientiam à magnis celauerit doctoribus,
Et dederit eam perpaucis ex sua misericordia,
Qui sint fideles, veraces & humiles:
Et veluti saltem sunt planetæ septem
In tanta multitudine stellarum cæli,
Ita inter milliones millionum hominum
Vix septem ad hanc scientiam perueniunt.
Vnde indocti vos addiscitis & videtis,
Quomodo multi doctores magnæ authoritatis
Cum variis inquisitoribus aliis hanc artem indagare conati sunt,
Quorum tamen labor terendit in nihilum,
Et quamuis sumptus impenderint, tamen nil inuenerunt,
A proposito enim suo semper deciderunt,
Et sic desperantes cessarunt ab hac arte
Dicendo tum, non esse hanc veracem,
Nisi fictas fabulas, quouis eundo,
Et rem falsam, naucique proclamarunt.
Tales sibi nimium videntur attribuere,
Illi putant suam sapientiam fore tantam, vt hanc artem reperiret,
Verum de eorum calumniis & verbis iniuriosis
Nos equidem ne tantillum curamus.
Nam eiusmodi non sunt inuitati ad nostrum conuiuium,
Qui se sapientes existimant, cum ne minimũ facere norint.
Quamuis hi ipsi non curent eam prosequi
Nihilominus Alchymiæ scientia verax permanet.
Et liceat quidam elati ex doctis id negent,
Attamen quilibet sapiens consyderet,
Quod ille, qui veritatem eius nunquam viderit,
Nullum testimonium legitime reddere valeat,
Esset enim res admiranda & inaudita,

Quod quidam, qui nunquã visum habuisset ad pingẽdum
Aut cæcus à natiuitate quomodo posset certificari
Vt scriberet aut optime imagines depingeret:
D Pauli (Lond:) turrim, permagnum foret dubium,
Ab illis doctis, superbis, posse ædificari.
Forte enim contingeret eos ipsos succumbere,
Antequam sapienter loco remouissent.
Quocirea tales procul absunt ab eo,
Quod inuenirent rem omnium secretissimam;
Hinc quilibet sua vtatur fortuna,
Et eiusmodi doctos remittat ad suam propriã ignorantiã.
Nunc vos, qui hanc scientiam quæretis,
Discatis discernere falsos à veris,
Omnes inuestigatores veri artis Alchymiæ
Sint eruditi in prima philosophia,
Alias omnis illis perdetur labor,
Prout ei, qui aquum haurit cribro,
Veri indagatores quærunt per se soli
Spe præconcepta inueniendi nostrum delectabilem Lapidem.
Idque ideo, nolunt vt quis alius damnum patiatur,
Omnes illi propriis vtuntur sumptibus,
Sic dum expensas semper adhibere non detrectant,
Suas consumunt opes & cistas vacuas reddunt:
Magna cum patientia ipsi progrediuntur,
Sperantes solummodo in Dei auxilium:
Falsarii discurrunt ex oppidis in oppida
Vt plurimum vilioribus pannis obsiti,
Semper inquirendo diligenti cura,
Quam captent, prædam falsa deceptione,
A peierando hi non desistunt

Dicen-

Dicentes,quod poſſint argentum augmentare:
Nil frequentius quam periuria illis,
Dum affirmant ſe poſſe multiplicare
Aurum & argentum,atque hac ratione
Promiſſis ſuis arrident auaris;
Quorum mentem ad ſe facile inclinant,
Tum Deceptio & auaritia optime coniunctæ ſunt:
Verum poſt non longo tempore
Multiplicator eum decipit
Magnificis ſuis promiſſis & iuramentis falſis
Auarus ad inopiam redigitur,
Niſi forte confeſtim ſibi caueat
A multiplicatoris deceptionibus,
De quibus quamplurima poſſem referre,
Sed non audeo,ne eos ſtimulem,
Qui ad male agendum ſunt diſpoſiti.
Nam multum damni hinc exoriri poſſet:
Quocirca conſulo vobis & demonſtro
Eiuſmodi,qui tale officium offerunt:
Quod ſi illi ſcientiam eam haberent abſque dubio
Nulli vnquam oſtenderent.
Cum illi promittunt multiplicationem
Proponunt ſibi agere nequitiam,
Bonæque voluntatis aliorum bona deprædari,
Quid de eiuſmodi ſodalibus dicam?
Tales falſarii quocunque ſeſe conferant,
Puniri deberent,nec tot taleſque forent:
In naturam mendacia falſa congerunt;
Nam metalla non multiplicantur,
De hac ſententia quilibet ſit certus,
Quod natura plus artis oſtendat,

 Nihil

Nihil multiplicat,(vt authores dicunt)
Nisi vna ex his duabus viis:
Aut putredine,quam vocant,putrefactionem,
Aut alia,velut animantia,per propagationem,
Propagatio in metallis esse nequit,
At in nostró lapide multum illi simile videbitis,
Putrefactio destruere & corrumpere debet,
At id fiet in loco conuenienti:
Metalla generantur intra terram;
Nam supra terram ærugo apparet in illis,
Et ita supra terram est corruptio
Metallorum & longo tempore destructio,
Ex quibus nulla causa adest in hoc casu,
At supra terram non sunt in suo loco,
Loca autem naturæ contraria aduersantur,
Veluti pisces extra aquam extinguuntur,
Et homo cum volucribus & bestiis in aere degit,
Ita lapides & metalla sub terra generantur:
Medici & Apothecarii non desyderant
Quærere aquarum riuos in collibus siccis.
Nam Deus ordinauit ex sua sapientia & gratia
Omnes res crescere naturaliter in suis locis;
Contra hanc doctrinam quidam opponunt,
Et asserunt metalla multiplicari:
Argenti enim,plumbi,stanni & æris
Venæ quædam sunt ditiores,aliæ minus,
Quam diuersitatem natura non admitteret,
Si metalla non multiplicarentur nec crescerent,
Quocirca dicunt hanc rationem demonstrare
Quomodo sub terra augeantur & crescant illa,
Cur itaq; non supra terram in vasis bene dispositis

Ad

Ad præseruandum ea ab igne, aqua & aere?
Ad hæc respondemus, hanc rationem esse inanem,
Cum non sit perfecta similitudo:
Nam causa efficiens metallorum inuenitur
Solummodo virtus mineralis,
Quæ in qualibet terra non adest,
At saltem in certis locis & selectis fundis,
Quibus sphæra cælestis
Immittit suos radios directe quotannis,
Et prout materia ibi tum est disposita,
Tale quoque metallum formabitur:
Paucæ terræ sunt aptæ ad eam generationem,
Quomodo igitur supra terram possit esse eorum multipli-
Ita omnes percipiunt, qui prudentes sunt, (catio?
Quomodo aquæ congelatæ, seu glacies se habeat
Antequam indurata fuerit,
Quædam in locis copiosior, quædam paucior,
Vt aquæ in fossis & torrentibus
Fuit exigua quantitas, cum rigere cepit;
At aquæ in lacubus maiores habent venas
Propter copiam materiæ in iis congelatæ,
Propterea dicere, non bene conueniret,
Quod ideo hinc multiplicari possit ipsa glacies:
Ita quamuis metallorū fuerint venæ plures aut pauciores,
Non probat, quod producant plus, quam ante fuerint,
Ita credere vos oportet absque vllo dubio,
Quod ingredientia omnia redigenda ad simplicitatem,
Et compositio discernenda sit, vt animaduertitis:
Nam in multiplicatione herbarum, veluti natura prouidit
Vt singula secundum semina sua differrent,
Seorsim stipites & folia, quæ virtualiter illis insunt,
In a-

In actum deduci non possunt, vt notentur oculis:
At metalla manent in sua integra compositione,
Cum ab aquis fortibus dissoluuntur:
Idcirco siquidem glacies simplicitati sit propinquior
Quam Metalla, nec tamen augeri possit,
Certe credere vos oportet, (vt antea dixi)
Quod ex vna vncia argenti plus fieri nequeat.
Ad hæc nihil multiplicari reperietis,
Nisi sit vegetabile aut sensitiuum genus,
Cum metalla saltem sint Elementatiua
Nec habeant semina, nec sensum corporis:
Ergo concludimus, omnes multiplicatores cessare debere,
Nam metallum semel generatum nunquam accrescit:
Nihilominus vnum metallum transmutatum inuenimus
In aliud metalli genus
Propter materiæ propinquitatem, quæ in ipsis erat,
Veluti cognitum est inter ferrum & æs,
At facere verum argentum & aurum nihil potest,
Nisi solummodo Philosophorum Medicina.
Ideo opera eiusmodi, quæ multiplicatores vsurpant,
Docti omnes reprobant & extreme fugiunt,
At sacra Chymia merito honoranda est,
Quæ tractat de preciosa Medicina
Tali, quæ vere facit aurum & argentum purum,
De quo exempli vice testimonium
Extat in quadam ciuitate Cathaloniæ,
Quod Raymundus Lullius nobilis, veluti supponitur,
Fecit in septem imaginibus ad monstrandam veritatem,
Tres fuere ex argento bono in forma matronarum,
Quatuor ex auro habitu virili,
In quarum vestium margine literæ apparuerunt,

Signi-

Significantes sententiam hanc, quæ sequitur:
Ex solea equina veteri (vna inquit) fui ferrum, ☽ ex ♂ 1.
At nunc sum argentum purissimum:
Ego eram, alia dicit, ferrũ ex minera desumptum, ☉ ex ♂ 2.
Sed iam sum aurum perfectum & finum,
Olim fui cuprum ex veteri cupa, ☽ ex ♀ 3.
Nunc sum argentea tota, inquit fæmina:
Quarta ait, eram cuprum in loco vili generatum, ☉ ex ♀ 4.
At nunc sum aurum perfectum factum Dei nutu,
Quinta dicit, fui argentum purum & finum, ☉ ex ☽ 5.
Sed nunc excellens aurum melius quam prius:
Sexta, canna plumbea ducentis fere annis fui, ☽ ex ♄ 6.
Et iam optimum argentum omnibus appareo,
Septima inquit, ego plumbum ex auro factum, vt mon-
strum, ♄ ex ☉ 7.
Sed certe sorores meæ, quam ego, sunt propiores.
Hæc scientia, vt quidam volunt, dicta est
Olim ab Alchymo rege percelebris famæ:
Qui princeps gloriosus animo generoso
Et virtute præstans hanc artem indagare sperauit,
Scrutatus naturam vir ille doctissimus
Extorsione omissa quæsiuit & inuenit illam,
Rex Hermes quoque idem fecit,
Qui fuit vir eruditione celeberrimus:
In quadripartitis suis astrologiæ
Artis medicæ & huius Alchymiæ,
Necnon magiæ naturalis,]
Veluti quatuor scientiis in natura existentibus,
Ac ibi, inquit ille, beatus habetur,
Qui res nouit vere, prout sunt,
Et beatus est is, qui debite probat

Illud quod ad ſcientiam ſpectat:
Nam ex opinione ſua quamplurimi
Decipiuntur, in iis, quæ non cognouerunt:
(Vetus eſt prouerbium) quod in magno aceruo imaginationis
Non ſit exiguus ſcientiæ manipulus,
Cum probatione debita & diſcretione ſufficiente
Sapientes quoque quotidie multa addiſcunt.
Per ſcientiam homines ſeipſos noſcunt & res quaslibet,
Homo enim beſtia eſt & peior abſque ſcientia:
At vix vlla cupidine quis ducitur
Scientiæ, cuius nil ipſe tenet:
Et defectus eruditionis audaces & feros
Sufficiens autem ſcientia reddit humanos;
Nobiles nunc ſolent deſpicere
Eos qui ſcire deſyderant.
Sed Reges antiquo tempore
Ordinarunt (veluti auctores multi tradunt)
Quod ſeptem ſcientias liberales diſceret.
Nemo, niſi nobili liberalis ingenio.
Et qui illis deditus eſſet, liberrime
In ſtudiis ſuis vitam ageret:
Hinc antiqui eas vocauerunt
Septem ſcientias liberales
Nam qui vellet eas addiſcere perfecte & bene
Oportuit eum libertate certa gaudere.
Ab aliis operibus mundanis abſtinebit
Qui leges ſaltem humanas percepturus eſt,
Multo magis ſe mundo abdicabit,
Qui multas ſcientias addiſcere velit.
Et hac ex cauſa ſatis videtur,
Cur eruditi viri ſint deſpecti:

At excellens eius memoria non ceſſabit,
Qui rerum cognitione ſemper accreſcit.
Amans ſcientiæ,iuſtitiæ & gratiæ
Multis in locis repudiatur.
Sed in aulam qui portat quocunque modo
Vtile ſeu munus,eo præualet tempore.
Quapropter hæc ſcientia aliæque gratiæ plurimæ
Sunt perditæ & amiſſæ ab omnibus.
Porro memento eius,quod dico,
Nonnulli eam appetunt in vita ſua,
Auaritia & ſcientia diſcordi ſunt genere,
Qui deſyderat lucrum,hanc artem non inueniet.
Sed ille qui amat ſcientiam pro eius dignitate,
Indagare vtramque poteſt fælici ingenio:
De hoc capitulo non opus eſt plura tradere,
Nam hic apparet,quales eam attingere poſſint,
Hoc eſt,ſolummodo fidelis,
Et qui eſt conſtans animo ad inueſtigandum,
Non ambitioſus,nec ab aliis quid mutuari coactus.
Qui ſit patiens,nec nimium properet,
Quique in Deum firmiter confidat,
Et ſcientiæ omnino adhæreat;
Et cum omnibus his qui vitam agat integerrimam,
Falſitatem deteſtetur & à peccatis abhorreat,
Tales ſunt apti vt ad hanc ſcientiam perueniant,
At capitulum ſequens eſt de gaudio & dolore.

Capitulum secundum.

IN Normandia vixit nuper monachus quidam,
Qui decepit quamplurimos cuiuscunque status,
Hic postquam in phantasia
Præconceperat, se hanc artem perfecte scire,
Tanta lætitia perfusus est,
Vt furere pene inciperet;
De cuius præpostero gaudio, (licet non diu durarit)
Exempli gratia hunc apologum narrabo:
Monachus iste Franciam peruagatus erat,
Vt apostata desyderiis suis indulgendo:
Et post in hoc regnum venit
Cupiens cuique persuadere,
Se totius Alchymiæ fundamentum plenarie callere,
Quod in libro quodam Receptarum repererat;
Idcirco animum omnino induxit suum
Præclara quædam facta ac nobiles actus post se relinquere
Vnde nomen eius foret immortale,
Et fama in hac regione maneret perpetua:
Atque hinc sæpe speculabatur, vnde inciperet
Tantas diuitias absumere, quas inuenturus esset:
Et semper cogitabat, En hoc noui,
Vbi reperiam quendam virum fidelem,
Qui voluntati meæ morem gereret,
Et propositum meum in actum ducere iuuaret,
Tum facerem, vt in planitie
Salisburiensi gloriose extruerentur.

Quin-

Quindecim Abbatiæ in exiguo tempore,
Ita vt singulæ singulis miliaribus ab inuicem distarent,
Hac de causa hic monachus ad me accedens
Fiducia ea, quam dicebat de me referri;
Mentem suam iam dictam mihi aperiebat,
Et orabat vt sibi consilio adessem:
Ego ante imaginem sancti Iacobi promisi,
Me nolle eius nomen patefacere,
Nihilominus scribere mihi licitum est absque vitio
De eius desyderio tam inani.
Cum magnam mihi suam scientiam aperuisset,
Dicebat, sibi nihil deesse
Nisi oportunam occasionem
Ad laborandum in Regis commodum
Et impetrandum licentiam ab eius senatu
Et Dominis mediate,
Ad coemendum agros pro antedictis Abbatiis
Nam pro expensis se satisfacturum:
Verum multum adhuc dubitauit,
Quomodo, à quibus & vbi emendæ essent terræ:
Cum de tam magno eius opere audissem,
Explorare volui quam peritus esset in literis
Et quantum eruditionis haberet scholasticæ,
Sed in his fatuus saltem inuentus est:
Nihilominus sustinui & secrete me gessi,
Vt plus eius desyderii cognoscerem:
Tum dicebam, rem esse adeo leuiculam
Vt Regi aperiri non debeat:
At si proba esset non conueniens,
Ipsum pro stulta fabula accepturum:
Monachus respondit, quod in igne teneret

Rem, quæ ſuam voluntatem complere poſſet:
De qua veritatem intra 40. dies
Me cogniturum certiſſime:
Tum retuli, me hoc non vrgere amplius
Sed 40. dies (dixi) expectaturum:
Quod tempus vbi aduenerat,
Ipſius monachi ſcientia euanuerat;
Tum omnes eius Abbatiæ & concepta
In rem nihili redierant;
Et veluti venerat, ſic abiit
Non abſque magno animi pudore:
Nam paulo poſt, breui tempore
Multos bonæ voluntatis viros decepit,
Et deinde repetiit Franciam;
Ecce quam miſerabilis hæc fuit permutatio,
Quod quindecim Abbatiæ religioſæ
Hoc modo deberent confundi.
Res mira fuit, quod ipſe putarit,
Et omnem ſuam mentem intenderit
Abbatias extruere & detraxerit
Sub obedientia viuere:
At velut apoſtata circumuagatus eſt
Vt benedictam hanc ſcientiam indagaret:
Verum veluti ſuperius hoc libro ſcripſi,
Nullus deceptor huic ſcientiæ ſit intentus.
Aliud quoque exemplum memorandum eſt
De quodam, qui ſperauit æque bene hanc rem facere,
Ac Raymundus Lullius, aut Bacon monachus,
Vnde ſeſe vocitauit ſanctum Petrum,
Fuit miniſter parui oppidi,
Non procul à Ciuitate Londinenſi,

Qui videbatur aliis exiguam
Prædicandi habere scientiam:
Certus putabat hanc artem reperire,
Et nomen voluit suum hinc celebrari,
Ratione pontis imaginatione concepti
Supra Tamesin faciendi pro commodo transeuntium,
Quo fieret publica quædam vtilitas
Cessura toti regioni circum circa:
Verum ad opus eiusmodi perficiendum,
Nihil eius voluntati sufficere potuit.
Quocirca sublimem adeo erigere voluit
Pontem, vt omnibus admirationi futurus esset,
Cum turribus deauratis lucentibus instar auri,
Quæ res magnifica videretur spectatoribus:
Tum sæpe commemorabat de nouo
Quam magna fama sequutura esset,
Si pontem adeo illustrem faceret,
Vt noctu perlucere late possit,
Atque sic continuo perduraret,
Tum omnes eum celebraturi essent:
At in animo eius variæ dubitationes exortæ sunt,
Quomodo hoc opus perficeret,
Putauit quidem lampadas igne incensas
Satisfacturas huic suo desyderio:
Ideo lampades ea intentione
Sufficienter ordinandas statuit.
At iterum veritus est valde
Quod post mortem suam,
Alii hoc lumen ministrare recusaturi essent,
Et reditus aliis rebus impensuri,
Hinc cogitabat fælicem eum,

Qui

Qui ſciret cui tuto confideret,
Denique præſumpſit lumen illud apponere
Ponti, quod noctu reluceret,
Ex carbunculis gemmis, pro miraculo,
Cum duplici reflexione ſubtus & ſuperius:
Interim nouæ imaginationes animum eius vexabant,
Vbi carbunculi eſſent reperiendi,
Ac vbi ſapientes viri ac fideles offendendi,
Qui pro eius intentione inquirerent
Per mundum vbicunque
Copiam carbunculorum:
Hac de cauſa adeo ſe macerabat,
Vt maciem fere contraheret,
At cum putaret ſic firmiſſime
Se tantæ artis poſſeſſorem fore,
Poſtquam annus iam finitus eſſet,
Ars omnis eius, vireſque defecerant,
Nam vbi vitrum ſuum extraxerat,
Nil materiæ continuit pro auro vel ære,
Tum iratus & fere furore percitus fuit,
Suas enim opes omnes perdiderat,
Atque hoc modo vitam tranſegit,
Quid amplius de eo referam?
At vt laici doctique in ſcholis
Agnoſcant res horum fatuorum,
Meminerint exemplorum eorum vbicunque ſint,
Eo enim animo ſunt quam plurimi alii:
Ipſi leuiter credunt omnes concluſiones,
Quamuis ſint falſæ illuſiones,
Si ſaltem in libris ſcriptis reperiant,
Exiſtimant verum præ mentis leuitate,

Tam

Tam facilis & temeraria confidentia,
Causatur pauperiem & frustraneas expensas,
De spe huius artis vanum surgit gaudium,
Spes enim inanis stulti est paradisus,
Veri autem filii artis confitentur
Deum, sine quo omnia fallunt:
Nam veluti non habent scientiæ initium,
Ita absque eo non sortiuntur finem bonum,
Confiteor Altissime, nullus ista capit,
Licet prius didicit, absque te nil sapit.
Nam tanta stat gratia te Deum semper apud,
Perficere sicut capere, nam finis es & caput.
Veluti nunc de gaudio huius artis audiuistis,
Ita nunc de dolore circa eam percipietis,
Quamuis contrarium desyderio
Illius, qui hac arte delectatur.
Prima cura est, agnoscere animo
Quam multi hanc quærant, pauci vero inueniant,
Et quod nemo hanc scientiam adipisci possit,
Nisi doceatur, antequam incipiat.
Vere doctus est & intellectu puro,
Qui per doctrinam alterius eam apprehendere potest,
Varias diuersitates vt cognoscat necessum est,
Qui secreta naturæ opera indagare contendat,
At institutio non adeo certa est,
Quin contingat aliquem post eam errare posse,
Veluti omnes qui nunc è viuis discesserunt,
Errarunt antequam lapidem nostrum inuenerint,
Siue primo seu sequenti tempore,
Omnes errant donec vera practica accedat,
Nullus autem aberrat magis in calore & frigore,

Quam artifex temerarius & audax,
Nam nemo citius opus nostrum perdit;
Quam is, qui id complere præsumit.
At ille qui rem perfecturus est,
Sit prouidus & cautus in operando,
Præ omnibus enim curis hæc est grauissima,
Vt si quis in vno errarit, de nouo iterum incipiat;
Certe curas permultas habiturus est
Qui hanc artem adipisci desyderat,
Sæpe voluntatem suam permutabit
Rebus nouis, quas cognouerit,
Consilia eius sæpe erunt irrita,
A quo infortunio nunquam securus fiet;
Et sæpe animus eius vacillabit
Nouis opinionibus, dolore afflictus,
Atque ita continuabit in phantasiis,,
Vt mira res sit, si eam attingat;
Quin curas versabitis acerrimas:
In hac arte qualescunque fueritis,
De molestiis plus vobis aperiam
Quod desyderium vestrum refrenabit;
Magna est cura, vt sapientes tradunt,
Cognoscere vbi perfectus sit artifex:
Et quamuis incidatis in eum, qui vos doceat;
Varias tamen molestias & curas habebitis,
Nam si mens tua virtuti sit dedita,
Diabolus vt noceat allaborabit,
Tribus modis offendere te præsumet
Festinatione, desperatione & deceptione,
Propter opera virtutis, quæ facturus sis,
Si ad hanc scientiam perueneris,

Primum iam dictum periculum est festinatio,
Quæ multum destruit & corrumpit,
Omnes authores qui de hac arte scribunt
Festinationem dicunt esse ex diabolo,
Exiguus ille liber de philosophorum turba
Inquit, omnis festinatio ex parte diaboli est,
Idcirco ille rem maturabit,
Qui procedet lento gradu,
Iuxta prouerbium veritatem cognoscetis,
Quod quo quis magis festinet, eo lentior futurus sit,
Nam qui properat, opus non perficiet
Interdum nec in mense, nec aliquando in anno,
Et in hac arte semper erit verum,
Quod festinans nunquam carebit querelis,
De celeritate quoque estote certi,
Quod à veritate eos præcipitabit,
Diabolus non habet subtiliores modos,
Quam vt celeritate vos circumueniat,
Idcirco sæpenumero præsumet
Per hanc vos in errores seducere,
Ipse gratiam vbique inueniet,
Qui festinationi semper se opponet,
Semper, dico, nam in momento temporis
Festinatio destruere potest omnia vestra opera,
Ideo ab omni festinatione caue,
Tanquam ipsa prorsus sit diabolica,
Ratio mea non sufficit, vt debet,
Festinantiam reprobare,
Quamplurimi se inuoluerunt magnis curis,
Quia festinantiam admiserint,
Sed semper ad finem properarunt,

Quod ex Sathanæ tentatione accidit,
Nil amplius de festinantia modo,
Sed beatus est patientiam habens,
Cum vero festinatione inimicus non præualet,
Tum desperatione mentem vestram fatigabit,
Et sæpe hanc sententiam vobis ingerit,
Quam multi id quærant quam pauci inueniant,
Iique longe te sapientiores,
Quæ igitur certitudo tibi supererit,
Ipse instigabit, vt quoque dubites
An magister tuus habuerit, nec ne,
Et quod forte euenerit,
Vt partem, non totum, te docuerit.
Eiusmodi incertitudinem mouebit,
Ad dubitationem menti tuæ ingerendam,
Et sic labores tuos recompensabit
Cum tali diffidentia & desperatione,
Contra assultus eiusmodi nil iuuabit,
Nisi confidentia sola virtus,
Ad quam ipsa ratio accedat,
Nec causa remanebit timoris,
Si prudenter in animum reuocabitis
Virtuosos mores, quos reperitis
In vestro Magistro & doctore,
Nec opus erit, vt desperetis,
Si circumstantias omnes consyderabitis,
An ex amore vel dubio vos docuerit,
Et num ipsa motio ab illo inceperit,
Nam tali viro difficile est confidere,
Qui enim vobis eam rem profert, magis indiget
Vestri, quam vos illius,

Hoc

Hoc modo certitudinem habebitis
Priusquam opus vestrum incipietis,
Cum talem obtinueritis fiduciam
A desperatione securi eritis:
At quis eiusmodi magistrum reperiet,
Ceu meus fuit, non habebit causas, cur dubitet,
Qui vere erat nobilis & laude dignus,
Amabat iustitiam & abhorrebat à fraude,
Secretorum tenax, cum alii clamarent,
Noluit agnosci eorum sciens,
Si quando alii differerent de rosæ coloribus,
Nil ipse addidit tacite se gerens.
Ad quem longo tempore me recepi,
Sed ille mestr. ctis obseruabat modis,
Vt agnosceret meam dispositionem
Diuersis probationibus, sciretque conditionem,
Cumque reperiret in me certam fidelitatem,
Magnamque spem, quam conceperam,
Tandem eius gratiam ex Dei nutu
Obtinui, quæ ad me inclinata fuit,
Vnde paulo post ipse cogitarit,
Quod vlterius dilationem pati non deberem,
Variæ meæ literæ affectusque mei cordis
Mouerant eius animum mihique addicarant,
Quocirca calamum sumere non recusauit,
Sed iterum mihi rescripsit, prout sequitur:
Amice fidelis & frater amantissime,
Respondere tibi cogor, non est futurus alter,
Tempus adest, quo hanc gratiam à me captes,
Pro magno præmio & solatio tuo,
Tua persona & firma eius confidentia,
 Tua

Tua virtus probata, eiusque ſapientia,
Tua veracitas, amor, ac perſeuerantia,
Animuſque conſtans, deſyderiis ſuis fruetur,
Ideo neceſſum eſt, vt intra perbreue tempus
Colloquamur inuicem oretenus:
Si ſcribere deberem, iuramentum meum ſoluerem,
Hinc conueniamus neceſſario.
Et cum adfueris, hæredem artis
Te faciam atque ex his terris diſcedam,
Tu eris & frater & hæres mihi
Huius tam magni ſecreti, de quo docti deſperant:
Quocirca age gratias Deo pro hoc nuncio,
Nam melius eſt, quam ferre aliquot coronas,
Proxime poſt ſanctos ſuos Deus hos eligit,
Qui hanc habent artem, qua ipſe ſit honorandus,
Nil magis ad te ſcribam in præſenti,
Sed quamprimum ad me equitare velis,
His literis acceptis, mox properaui
Ad magiſtrum meum per centum millia & amplius,
Vbi quadraginta dies continuando
Didici omnia ſecreta alchymiæ,
Quamuis philoſophiam ante intellexeram
Velut alius quiſpiam in hoc regno,
Nihilominus fatui, qui hanc ſcientiam quærunt,
Exiſtimant quod 40. diebus perfici queat,
Sed inter 40. dierum opus, animaduertitis,
Et 40. dierum doctrinam, multum differentiæ,
Tum obſcura dubia mihi apparebant clara,
Vbi inueni reſerata vincula naturæ.
Cauſæ rei tam mirabiles videbantur mihi adeo certæ
Et ita rationabiles vt deſperare non potuerim:

Si vos cum magiſtro veſtro ſic conuenietis,
Nos de vobis nullum concipimus dubium.
Tertium impedimentum deceptionem vocamus,
Inter alia aduerſus me peſſimum:
Idque dictum eſt de ſeruis, qui attendant
In opus veſtrum, quidam enim norunt multũ deceptionis,
Et quidam ſunt negligentes, alii ad ignem obdormiunt,
Quidam ſunt prauæ voluntatis, qui vobis nocebunt,
Quidam ſunt fatui, alii nimis audaces,
Alii doctrinæ ſunt inobedientes,
Quidam habent digitos rerum alienarum attractiuos,
Qui tractant res nefarias, valde nociuas,
Quidam ſunt ebrioſi, leues & aliis intenti,
Caue tibi ab hiſce ſi velis eſſe abſque damno,
Fideles ſunt ſtulti, prudentes falſi,
Vnus me lædit vt & alter obeſt,
Nam cum opera mea bene præpararam,
Tales abſtulerunt mihique nil reliquerunt,
Tum reuoluens apud me ſumptus, tempus & labores,
Quos de nouo incipiendo perferre deberem,
Triſtato corde mox valedixi,
Non appetens magis Alchymiæ:
At quomodo hoc eo tempore euenerit
Pauci id crederent ratione vera,
Quamuis vel decem perſonæ atteſtari
Queant, quo infortunio laborarim:
Quod vix ab hominibus ſolis contigerit
Abſque diaboli ope, vt ipſi narrare poſſent:
Faciebam quoque Elixir vitæ,
Mecumque ſentiebat mercatoris vxor,
Quintam Eſſentiam etiam comparabam.

Cum

Cum multis aliis secretis,
Quæ nequissimi homines mihi auferebant,
Magno meo dolore & tristitia,
Vt in hoc mundo nil aliud dici possit,
Nisi lętitiam quamcunque curis esse permixtam:
De curis parum adhuc restat dicendum,
Quod conuenit in mente reseruari;
Id accidit viro benedicto,
De quo veritatem ipse referre queo.
Thomas Dawltonus vir bonus
Deo nocte dieque inseruiens
De rubea medicina magnam habuit copiam,
Quo vix alius ex Anglis plus obtinuit,
Satelles quidam regi Eduardo à Seruitio existens,
Cui nomen erat Thomas Harbard,
Hunc Dawltonum vi extraxit
Ex Abbatia Comitatus Glocestriæ,
Et coram Rege constituit,
Vbi Deluis tum præsens aderat:
Nam Williami Deluis Dawltonus scriba fuerat,
Deluis de Dawltoni opere narrauerat:
Deluis quoque seruus erat fidelis
Ipsi Eduardo regi sæpe astans:
Deluis ibi retulit, quod intra horam
Dawltonus sibi fecerat mille libras Starlingenses,
Auri tam boni, quam Regales nummi,
Spacio dimidiæ diei, vel adhuc minori,
In cuius rei testimonium Deluis in Biblia iurabat,
Tum Dawltonus respiciens ad Deluin
Dicebat, ô Deluis peierasti ante,
Ideoque sollicitum te esse deceret,

Nullam,

Nullam, inquit ille, ob causam modo dictam,
Vti Deus nouit, quem Iudas prodidit,
At semal (inquit Deluis) iuraui tibi,
Quod à me non esses manifestandus,
Sed id seruare non teneor (vt autumo)
Pro Regis commodo & huius regni,
Tum Daultonus respondit modestissime
Hæc responsio periurium non excusat,
Quomodo Rex ipse tibi confideret?
Qui sis confessus eo præsente periurium?
Sed ego, inquit Daultonus ad Mai: Regiam,
Sæpe sollicitus fui variis in locis
Propter hanc medicinam, animoque indolui,
Ideo iam cogitaui ne amplius molestaret,
Nam in ea Abbatia, vbi comprehensus fui,
Proieci illam in publicum lacum,
Currentem ad fluuium, qui fluxu & refluxu maris mouetur
Et sic ibi tantum diuitiarum perditum,
Quantum inseruiuisset ad Terram sanctam recuperandam
Viginti millium exercitui pro reditu,
Diu propter amorem Dei id seruaui,
Vt subuenirem regi, qui eam expeditionem assumeret:
Heu Daultone, tum rex dicebat,
Stultum fuit tantam rem perdidisse;
Et voluit, vt id Daultonus de nouo faceret,
Daultonus respondit, hoc fieri non posse,
Cur non, inquit Rex, quomodo id nactus es,
Ipse referebat quod à Canonico Lichfeldensi acceperat,
Cuius opera Daultonus diligenter seruauerat
Per multos annos, donec ille obierit,
Propter quod seruitium, dixit, hoc spacio

Canonicus sibi dederat, quicquid eius haberet.
Rex Daultono quatuor marcas donauit
Licentiamque abeundi mox quo vellet,
Tum Rex ex animo tristis fuit,
Quod Daultonum ante non cognouerat.
Et sic sæpe accidere solet pro certo,
Quod tyranni regi sint propinquissimi,
Nam Harbardus Daultonum comprehensum
Abduxit in Stepnei, ibique detinuit,
Ministri Harbardi pecuniam abstulerunt,
Daultono quam Rex ante dederat,
Et post Harbardus Daultonum inde portauit longius
Ad castrum quoddam Comitatus Glocestriæ,
Ibi Daultonus diu captiuus detentus fuit,
Cui Harbardus maximas iniurias inferebat,
Inde eum in carceres strictiones
Troiam deduxit, vbi post quatuor annos
Illum morti addixit:
Daultonus ad moriendum obediens
Benedictus, inquit, sic Domine Ihesu
Videor nimis diu à te abfuisse,
Scientiam tu mihi dedisti magna cautione,
Quam tenui absque insolentia,
Ei nullum vnquam inueni aptum
Qui mihi mortuo hæres succederet,
Ideo dulcissime Domine, nunc cogor
Id tuum donum iterum tibi resignare:
Et tum deuotissimas preces fundens
Subridens, inquit, fac nunc quod cupis:
Cum Harbardus videret eum ita ad mortem paratum,
Lachrymæ deciderunt ab eius oculis.

Nam

Nam neque carcer, nec mors prævalere potuit,
Ad hanc inquirendam artem, nec dolosus astus,
Nunc dimittatur, tum Harbardus inquit,
Non enim oberit aut proderit post hac alicui,
At cum Daultonus surgeret de loco
Circumspexit tristi vultu
Abiitque pressus angustiis,
Nec desyderauit annum superuiuere.
Hæc illi iniuria accidit, vt narraui,
Per homines infernum non timentes
Harbardus non diu post obiit,
Et Deluis in Teukesburia decollatus fuit,
Hoc modo magna molestia, veluti videtis,
Hanc artem comitatur in quolibet gradu,
Hic ipse rex sua intentione frustratur,
Quia Harbardus erat insolens & violentus,
Dum virum adeo nobilem superbus oppresserit,
Et veluti maleficum captiuum duxerit,
Cum tamen lenitate, patientia & gratia
Multum solatii inde euenisset,
Non solum regi, vt intelligitis,
Sed quoque toti Reipublicæ huius regni,
At non mirandum est, quod gratia non accedat,
Nam peccata regnant vbique in hac regione,
Ecce hic gratia perfecta præsto fuit,
Ad tollendas taxas & vectigalia à populis,
Vnde multum boni & charitatis contigisset
Inter viros equestres, Sacerdotes & communem plebem,
Hic obseruare licet quod vitiosa violentia
Acquirere nunquam possit sapientiam.
Nam vitia & virtutes res sunt contrariæ,

Hinc vitiis dediti eam possidere nequeunt,
Si vitiosi possent hanc scientiam indagare,
Multum violentiæ hinc aliis inferrent,
Et in ambitione sua indies accrescerent,
Peiorisque conditionis, quam ante, fierent.
Nunc hoc capitulum de gaudio & dolore finitum est,
Quod caput sequitur materiam nostri lapidis manifestat.

Capitulum tertium.

TOnsilus in igne laborauerat
Sexaginta annos & amplius ad obtinendum desyderiũ,
Brianus alius fuit cum Howltono in occidentali parte
Semper occupatus, practicam exercendo,
Attamen hanc nobilem scientiam non inuenerunt,
Quia nec materiam nec artis radicem nouerant,
Sed illegitime procedentes semper id quæsiuerunt
Donec vitam & bona sua profuderant,
Multum sumptus, damni & angustiæ passi sunt
Inter sua Recepta, quæ operabantur,
Tum Tonsilus coram me conquestus est
Cum lachrymis, dicens quod corde doleret,
Quia consumpserat potiorem suæ vitæ partem
In falsis receptis & in vilibus materiis
In herbis, gummis, radicibus & gramine,
Quorum varia recensebat genera,
Vt Coronopum, Selandinam & Mezerion,
Veruinam, Lunariam & mortagon,
In capillis, ouis, in excrementis & vrina,

In an-

In antimonio, arſenico, in melle, cera & vino,
In calce viua, Sandiuer, & vitriolo
In marchaſitis, tutia & ſingulis mineralibus,
In amalgamatis, albationibus & citrinationibus,
Omnia ad nihilum redacta ſunt in eius operationibus,
Nam non conſyderabat, quid intenderet
Secutus de proportione naturæ,
Poſt hæc omnia nihil putabat melius,
Quam in ſanguine humano operari,
Donec ego dicerem, quod ſanguis in fumum corrumpere-
Ignibus fortiſſimis & deſtrueretur. (tur
Ex amore Chriſti tum dixit, me doce,
Qualis eſſe lapidis ſubſtantia eſſe debeat.
Tonſile, ego inquam, Quid tibi prodeſſet
Adeo ſeni? ideo ab hac re ceſſa,
Et incumbe precibus, quia tempus id poſtulat:
Nam ſi ſcires materiam noſtri lapidis,
Antequam perficeres eam, ætate occumberes,
Ne hoc cures bone magiſter, ipſe retulit,
Satis mihi ſolatii contingeret
Si cognoſcerem ſaltem materiam
Illius lapidis, tamdiu à me quæſiti:
Tonſile, dicebam, non eſt res parua,
De qua certior fieri deſyderas,
Nam multi authores ſcribunt de illo dubio,
At nullus ex iis id clare demonſtrat,
Ipſi enim auctores de hac arte ſcribentes
Orarunt Deum (teſte Democrito)
Vt ſubito ex hoc mundo auferret
Illorum animas, qui hac de re libros ſcripturi eſſent,
Multi enim ſunt veriti ex iis

Ne plus quam deceat, de hac ſcientia traderent,
Quilibet illorum ſaltem vnum aut duo puncta docuit,
Vnde agnoſci poſſit certiſſime à ſociis,
Quod illis æqualis eſſet
Siquidem vnus eorum alium intelligit,
Ita ſcripſerunt, non vt omnes inſtruerent,
At vt ſeſe manifeſtarent ſecreto dicendi genere,
Idcirco ne ſis contentus vt vnum ſaltem librum legas,
Sed varios authores perluſtres,
Liber librum aperit, vt vir doctus Arnoldus aſſerit,
Velut & Anaxagoras de eodem opere teſtatur,
Qui enim deſes ad legendum varios libros extiterit,
Ille ad practicam inutilis cenſebitur.
At Tonſile, velut Eleemoſinam id non offeram
Alicui aperiendo (quod nunquam ante hac factum)
Per modum reſponſionis tibi dabo ſolatium,
Si prudenter me interrogaueris
Bone magiſter, ipſe tum dicebat, me certe doce,
Num materia ſit Sol & Mercurius?
Aut vero Sol & Luna,
Aut an tres illi ſimul ſumendi ſint?
An ſolus Sol, an ſolus Mercurius,
An vero ſulphur cum iis ſit materia noſtri lapidis?
Seu num ſal armoniacum conueniat,
Vel alia mineralia ad conficiendum lapidem?
Hic ſunt, ego inquam, Tonſile, variæ quæſtiones
Prudenter inſtitutæ non abſque aſtutia:
Non autem adhuc nominaſti, niſi in genere,
Nam oportet te partem ex his omnibus ſumere
Diuerſo tempore, prout arti inſeruiunt,
Variæ res adiuuant quidem noſtrum lapidem,

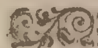
Licet

Licet duo sint materialia, vnusque sit lapis,
Inter quæ hæc est differentia,
Velut inter matrem & sobolem accidit,
Aliam quoque diuersitatem obseruabis inter ea,
Velut est inter marem & fæminam,
Hæc duo genera tibi omne præstabunt seruitium
Ad album quoque opus, si sapiens fueris,
Vnum ex hisce lapidem inuenies,
Nam patitur ignem, vt lapides solent,
Sed non est lapis in tactu vel visu,
Verum subtilis terra purpurea, rubra, nec lucida,
Et cum separata est & præparata,
Tum nominamus id nostrum lythargirium,
Primo purpureum, rubrum & post subalbum,
Atq; tum vocatur electa nostra marchasita,
Vna vncia eius superat quinquaginta libras,
Non venditur per Christianum orbem,
At qui eo indiget, cogetur
Vt curet fieri, aut ipse præparet.
Sed hæc gratia magna in eo opere apparet,
Quod fieri possit semel nec deinde amplius,
Antiqui authores vocant eam rem vilis precii,
Nam nihili æstimatur in mercatura,
Nemo qui inueniet, tollere id curabit
Magis quam vnam vnciam luti
Nullus vult credere, quod sit magni precii,
Nullus itaque agnoscit id, nisi valde prudens,
Hic aperui ego mirabile secretum,
Quod nunquam factum est per totum orbem.
Alium adhuc lapidem, Tonsile, habere oportet,
Aut alias perdes tuum præcipuum materiale.

Qui

Qui lapis eſt valde pulcher & clarus,
Lapis in mercatura, lapis in viſu,
Lapis reſplendens cum perſpicuitate,
Exiſtens mirifica diaphanitate,
Precium vnius vnciæ conuenienter
Eſt viginti ſolidorum, vel circiter:
Nomen eius eſt Magneſia, pauci eam norunt,
Inuenitur tam in ſummis, quam imis locis.
Plato agnouit eius proprietatem vocauitque nomen,
Et Chawcerus inquit, quod Dytanos appelletur,
In Canonici ſermone dicitur quid ſit hoc modo,
At quid ignotum per magis ignotius.
Hoc eſt, quid illud exiſtat
Niſi quid incognitum magis incognito appellatum?
Nihilominus, Tonſile, iam vere docebo,
Quid ſit Magneſia in noſtra lingua;
Magnum quid mirabile in latino dicitur,
Æs eſt pecunia, ſcientia ſed ars,
Id eſt, quod ſit res huiuſmodi
In qua ſit multum diuinæ ſcientiæ,
Nunc agnoſcis, quid eſt magneſia;
Res æris, in qua latet ſcientia diuinaque mira,
Hos duos lapides, Tonſile, aſſumes
Pro materialibus ad Elixir elaborandum,
Quamuis prima vice non ſint plures materiæ,
Tamen variæ res adiuuant, vt ante narraui,
Hoc ſecretum ante hoc tempus
Non adeo manifeſtatum fuit, quod tibi habeto,
Orabo Deum, ne mihi pro crimine imputetur,
Vereor enim, ne calamus meus plus iuſto aperuerit,
Nam etſi pauci percipiant hanc ſententiam,

Attā-

Attamen subtiliores inter doctos plus nimio habent euidentiæ,
Multi enim eruditi sunt adeo excellenti ingenio.
Vt si hoc haberent fundamentum, artem indagarent,
Cum Deus velit, ne quis eam inueniat
Nisi ipse solummodo, qui sit virtuosa mente:
Ideo antiqui authores celarunt cum ratione
Materiam nostri lapidis, quæ hic aperta est,
Alia materialia accipere non teneris,
Nisi hæc bina, ad album faciendum lapidem,
Excepto sale armoniaco cum sulfuris genere,
Quod ex metallis educitur,
Hæc duo sufficiunt ad implendum tuum desyderium,
Præter hæc alia ignem fugiunt,
Sulphur comburitur & mutat suum colorem,
Sed nostrum Lythargyrium semper perdurat,
Ne cum metallo aut argento viuo incipias
Ad faciendum Elixir, vt intentione fruaris,
At si destruxeris totam eius compositionem,
Quædam ex componentibus te adiuuabunt,
Sed illud nihil aliud est: hoc atque illud
Quam saltem Magnesia & Lythargyrium, ipsius frater.

Capitulum quartum.

DE magno opere non subterfugiam,
Licet sit secretum, largissimè tradere,
Vt veritatem vobis aperiam vnice attendam,
Quatenus mihi concessum sit Dei mandato,

Ego vobis viam monſtrabo tanquam ductor,
Eo modo, quo inueniatis veſtrum propoſitum,
Si conſyderetis, quomodo partes huius operis
Sint confuſæ ab antiquis authoribus:
Velut ante dicebam, magiſtri huius artis
Quilibet ſaltem vnam declarabant partem,
Ideo quamuis ſatis perceperitis eas ad lubitum,
Non tamen ordinare valetis, vt debetis,
Arnoldus in ſcriptis ſuis teſtatur,
Quod finale ſecretum ſit, agnoſcere rem illam,
In qua opus noſtrum ſit fundatum,
Et quomodo puræ naturæ & ſimplices ſint inueniendæ,
In libro eius, qui incipit, Multifarie,
Inquit, materiæ noſtræ fundamentales duorū ſunt generū,
At quomodo eæ reperiantur, præterit omnino,
Nomina illarum proxime præcedente capite habetis;
Frater Baconus plus de eo puncto aperit,
Dum inquit, Diuide partes omnes
In Elementa propinqua, de eo ſitis cauti,
Sed imprudentes ita non operantur:
At pertinaciter procedunt, tanquam fere furioſi,
Ad materiam diuiſibilem plus addentes;
Ita cum putent ſe producturos flores,
Nihil aliud agunt, quam quod multiplicent errores:
Ibi Baconus ratiocinatur, vt & alii eiuſmodi,
Et timet, ne plus iuſto aperiat:
Auicenna in Porta ſcribebat, ſi memineritis,
Quomodo progredi debeatis ad perfectionē obtinendam,
Veraciter docendo, prout veritas ſe habet,
Comedas, vt bibas, & bibas vt comedas:
Et intermedio tempore ſudore perfundatur;

Rasis aliquatenus hæc declarans dicit,
Non tamen comedat res festinanter,
Sed pedetentim consumat suum alimentum,
De quo Propheta facit quoque mentionem,
Si modo respexeritis ad eius intentionem,
„ Visitasti terram & inebriasti eam,
„ Multiplicasti locupletare eam,
„ Terram fructiferam in salsuginem,
„ Et terram sine aqua in exitus aquarum,
Si habuerit copiam cibi & potus,
Necessum est vigilare, tum cum foret dormiendum:
Nam labor est in vigiliis & magna diligentia
Et nutriri debet preciosis alimentis,
Ideo omnes pauperes abstineant, inquit Arnoldus,
Nam hæc ars est pro diuitibus huius mundi,
Confidite eius verbis vos pauperes quotquot estis,
Ipse enim sum testis, quod ita esse verum inuenietis,
Esto longanimis & suauis, inquit ille,
Nam festinantes finem nunquam videbunt,
Diuturnitas purificationis materiæ infectæ
Decipit quamplures, qui id non credunt,
Idcirco pauperes ne præsumatis
Hæc indagare mira, sed in tempore cessate,
Excessus quadrantis vnius horæ
Destruere totum potest, hinc diuitiæ succurrunt:
„ Is primum pro quo & vltimum pro quo non,
Ad cognoscendum lapidis nostri lentam elixationem,
Donec non magis elixetur, ne desinas,
Attamen longa continuatio non dat incrementum,
Cogites quod aqua velit ebullire,
Sed butyrum elixetur, velut & oleum:

Et sic lenta coctione consumas,
Non ebulliendo, quod fit festinanter:
Propter dubia periculorum variorum,
Et propter superegressionem nostri lapidis:
Inter magna opera omnium est grauissimum
Vt clarificemus nostra media mineralia:
Extremitates variæ bene sunt perfectæ
Absque multis mediis prudenter quæsitis,
Et singula media oportet fieri pura,
Si opus vestrum absolui debeat,
Nam impura & pura (ex naturali affectu)
Valde inter se aduersantur, & sic maturum & immaturum,
Fixum fixo per se adhærebit,
Et volatile volatili genere trahetur,
Et vbicunque amplius est concordia,
Natura trahet, quod alibi foret ante:
Hoc magnum opus in suo genere impurum est,
Et plenum periculi id inuenietis,
Nullius prudentia tanta esse poterit,
Vt non interdum aberret in illo
Tam bene doctus, quam laicus,
De quo Anaxagorus hoc modo inquit:
Nemo prima fronte reperitur discretus:
Et quondam virum sapientem dicere audiui,
Quod hoc tempore in Cataloignia
Magnesia cum aliis mineralibus
Vendatur, si saltem inquirere curetis:
Vt ita manus delicati viri
Non sint inquinandæ tam vili opere:
Et longe citius opus vestrum, vt existimo,
Ita inciperet & finiri posset:

Nam

Nam si deberetis omnia facere, vt ego noui,
Defatigati essetis, priusquam opus aggrederemini:
Philosophorum opus non incipit ...
Priusquam omnes res sint puræ extus & intus,
Nos qui quærimus tincturam valde speciosam,
Oportet demere omnes res viles & vitiosas,
Ex variis mediis quodlibet suam habet proprietatem
Ad officium suum præstandum, secundum suum gradum,
Ex iis, quibus nostræ res aluntur,
Quædam prodesse poterunt, quædam obesse,
Nostri Pharmacopæi ignorant ista præparare,
Et nos eos docere subterfugimus,
Cuius rei causa non est alia,
Quam quod adulterarent ea (ad decipiendum homines)
Potius, quam vt omnibus viribus incumberent
Curarentque veritatem obtinere:
Mos illorum est (vnde ex animo doleo)
Plurima appetere & pauca pro iis præstare:
Qui velit verum habere opus, ne parcat labori
Nec expensis, quamuis loculos inaniat,
Et in magno opere omnium longissime abest,
Qui quotidie desyderet eius finem reperire:
Si grande opus cum omnibus circumstantiis
Perfici posset tribus annis, res fortunata foret:
Nam ille qui illud semel finire poterit,
Nunquam necessum habebit id de nouo incipere:
Si medicinam suam sapienter augmentare nouerit,
Illud enim magisterium est omnis nostræ intentionis,
Non opus est nominare hæc mineralia,
Nam Albertus clare de omnibus scribit.
Multum tradere possem de naturis minerarum,

Quod in hoc magno opere foret f ustraneum:
In hoc enim grandi opere nihil inuenietis
Nisi manuum labores vocatos Mechanicos,
Vbi in centenis modis & pluribus
Aberrare poteritis, quocunque incedetis,
Idcirco credite, quicquid antiqui authores tradunt,
Absque experientia nihil rectum fieri posse,
Consyderate omnes circumstantias & curate
Obseruare vniformitatem in omnibus requisitis:
Vtere vno vasis modo in materia & forma,
Caue à commixtione, ne quid infortunii accidat,
Centum errores magis speciales
Præcauere poteris hac admonitione generali,
Et hæc doctrina erit sufficiens
Illi, qui practicæ prudenter insistit,
Si famuli vestri sint probi & fideles,
Non pigebit vos vestri operis,
Idcirco si expertes omnis timoris eritis,
In magno opere, sequere meum consilium,
Nunquam ad id vxoratos admittetis,
Mox enim se fessos dicent, vt ipse narrare noui,
Nullum itaque conducetis
Nisi certa mercede, quodcunque feceritis,
Non in menses, quomodocunque poteritis,
Nec in septimanas, sed in singulas dies:
Et vt merces vestra illis arrideat
Magis quam alibi impetranda,
Et ne cogantur propter mercedem expectare,
Sed vt satisfactio æris ipsis sit in promptu,
Nam hoc eos excitabit ad amor m & metum,
Vt ad opera sibi commissa sint attentiores,

Quo

Quo existiment, quod dimittendi mox forent
Si negligentes vel vno die existerent:
Vxorati non ita conuenient
Pro hoc opere, quos ideo fugias :
Si hoc cognouissem & fecissem antea,
Multas iniuriarum molestias declinassem,
In hoc quoque opere oportet adesse libertatem
Sine impedimentis quocunque in gradu,
Cum multo solatio ad curas releuandas
Continui laboris, qui cessare nequit.
Alias angustiæ propter labores & melancholiam
Possent esse causa destructionis tui operis,
Non necessarium est plura nunc ostendere,
Nam antiqui authores reliqua iam ante tradiderunt,
Et quod requisitum sit ab iis intermissum,
Hic liber absque vllo demonstrat dubio,
Idcirco exiguus hic libellus ORDINALE
Est Alchymiæ, omnium complementum,
Capitulum sequens conuenit pro clerico
Ostendens consilia pro subtili opere.

Capitulum quintum.

BRiseus cum monetas mutaret,
Quamplurimis damno, multis gaudio extitit,
Et veluti diuersis ea mutatio visa est
Res noua & rarissima,
Sic eo tempore quid miri contigit,
Quod ad hanc spectarit scientiam,

Cum tres magistri artis huiusmodi
In vno decumberent lecto prope Leadenhal,
Qui haberent Elixir perfectum album & rubeum,
Mirabile est tales ternos vno iacere lecto,
Atque hoc spacio decem dierum,
Siquidem vix inueniantur in millione hominum,
Ex ducatu Lotharingiæ, velut accepi,
Vnus eorum fuit, secundus ex medio Angliæ,
Sub cruce circa finem trium Comitatuum
Tertius natus erat ætate minimus:
Qui ex natiuitatis figura à doctis iudicatus est
Exornaturus Anglicanam terram,
Posset quis totum peragrare mundum,
Et tales magistros tres non reperire,
Duo ex illis discessuri, sed iunior permansurus est
Multum boni in hac regione aliquando facturus,
Sed peccata principum morabuntur
Id boni, quod ipse præstiturus esset.
Senior magister de eo vaticinatus est
Et dixit, quod passurus esset multum iniuriæ
Ab iis qui grati erga eum esse deberent,
Et multa alia hic enarrabat,
Quæ exinde vera inuenta sunt,
Et nonnulla adhuc euentura,
Ex quibus vnum est certissimum, dicebat ille,
Post multas molestias magnum futurum est gaudium,
In singulis quartis huius regionis
Quod omnes probi percipient,
Iunior quæsiuit, quando id euenturum,
Senior respondit, postquam visum foret
Sanctam crucem honorari nocte dieque,

In ter-

In terra Dei & in terra Luminis,
Quod conuenienti tempore continget,
Sed diu dilatum absque causa est,
Cum id inceperit, notes bene hanc rem,
Hæc scientia aperietur regi,
Et longe plures gratiæ
Quam hic à nobis enarrari poterunt,
Gratia illi regi tum aderit,
Cum mores antiquos emendauerit,
Ipse in secreto inuestigabit
Hanc scientiam obscuro sermone:
Et inter solitarios seu monachos
Ea de re semper fiet certior,
Ita Rex Calid eam quæsiuit apud multos,
Donec inciderit in Morienum,
Qui opem tulit Calidi in sua necessitate,
Virtus enim eius ad hoc incitauit:
Sed nunc de hac materia tacebimus,
Et de subtili opere trademus.
Necessum est, vt sit eruditus,
Qui velit percipere subtile opus.
Oportet eum cognoscere primam philosophiam,
Si confidat Alchymiam inquirere,
Et primo vos intelligere debetis
Qui huic operi intenti estis,
Cum metalla vestra per præparationem
Sint facta habilia ad generationem,
Tum diuisione separanda erunt
In quatuor Elementa, si lucrari desyderetis,
Quod si perficere nequeatis,
Ite & discite ab Hortulano,

Qui ea de re suum fecit librum,
Quomodo vinum sit diuidendum in 4. Elementa,
Et præterea vos scire decet
Effectus quatuor qualitatum,
Quæ dicuntur, caliditas, frigiditas, humiditas & siccitas,
Vnde omnes res sunt compositæ,
Et quia præcipue in hac arte appetatis
Habere colorem in igne perseuerantem,
Sciatis, antequam illum obtineatis,
Quomodo quilibet color generetur,
Nam omnis color, qui nominari potest,
Hic apparebit, antequam albedo aderit,
Ad hæc vultis habere in opere
Facilem liquefactionem instar ceræ aut gummi,
Alias non intraret, nec penetraret.
In metalla, testantibus authoribus,
Sic desyderatis quoque habere fixum & fluxibile,
Cum coloris copia, quocunque modo.
Hæc tria contraria coniuncta vt fiant.
In vno subiecto, magnum est secretum,
Nihilominus ille, qui valet ingenio,
In hoc capite id inuenire poterit.
Et primo, vt dem vobis breuem doctrinam,
De prædictis quatuor qualitatibus primis;
Calor & frigiditas sunt qualitates actiuæ,
Humiditas & siccitas vero passiuæ:
Nam hæ patiuntur semper illas,
Vt lapides cum fiunt calx & aqua glacies,
Vnde facilime iudicare poteritis,
Nihil generatum est, nisi calore aut frigore,
Attamen passiuæ habent aliquid actiuitatis,

Veluti

Veluti in mechanicis operibus quotidie videmus,
In panis & cereuisiæ coctione & aliis opificiis
Humiditas operatur & siccitas.
Aristoteles in physicis, multique alii
Dicunt, ab actionibus procedit speculatio,
Referunt quod practica sit radix & initium
Speculationis & omnis scientiæ.
Nam proprietates rerum quarumlibet
Perceptæ fuerunt per earum operationes:
Veluti per colores vrinarum audemus
Pronunciare de calore vel frigore,
Per istas quatuor qualitates primas
Indagamus colores successu temporis;
De quibus certi esse non possumus
Nisi in substantia valde pura.
Multum doctrinæ inde capietis,
Si sciatis, quomodo colores quotidie generentur,
Color est extremitas cuiusque corporis clari,
Clara substantia bene terminata hic est materia,
Si caliditas dominetur in materia sicca,
Color albus aderit ibi certissime,
Veluti apparet ad oculum ex ossibus combustis,
Et in calce viua ex lapidibus facta,
Vbi frigiditas agit in materia humida & clara,
Albedo apparebit in ea operatione,
Vt constat in glacie & frigore induratis,
Causa eius declarata est iam ante in philosophia,
Sed hic non de communi philosophia loquor,
Verum per exempla, vt tradam Alchymiam,
Vnum per aliud percipi potest,
Veluti soboles agnoscitur ex sua matre,

Si caliditas in materia humida & crassa
Agat, niger inde color generabitur,
Quod si exemplum eius desyderetis,
Obseruate cum viridia ligna igni apposueritis,
Cum frigiditas operatur in materia crassa & sicca,
Niger erit color, cuius rei ratio est,
Talis materia est compacta & valde crassa,
Cum frigore constringente, vitæ inimico,
Crassities facit obscuritatem, & lucis priuationem,
Si color priuetur, nigredo apparebit.
Ideo semper huius memor esto,
Quod clara materia sit materia albedinis,
Causa efficiens potest esse varia,
Nam interdum est caliditas, interdum frigiditas:
Sed Albedo & nigredo (vt omnes norunt)
Sunt colores contrarii in extremitatibus,
Hinc opus vestrum cum nigredine incipiet,
Si finis esse debeat albedinis perfectio,
Intermedius color, ceu philosophi tradunt,
Est rubeus inter nigrum & album,
Nihilominus firmiter mihi crede,
Rubeus est vltimus in opere Alchymiæ,
Dicunt quoque in sua doctrina,
Quod hi duo colores, rufus & citrinus,
Sint intermedii inter album & rubeum.
Et quod viridis & plumbeus color
Inter rubeum & nigrum intercedat,
Incarnatus color est ex materia valde pura
Medici in vrinis habent colores nouemdecim,
Inter album & nigrum, vt ipsi tradunt,
Ex quibus color subalbus vnus est,

Simi-

Similis colori lapidis Onichini,
De eo colore Magnesia videtur,
Sed magnesia splendet cum puritate,
In nostro subtili opere Alchymiæ
Omnes occurrent colores, qui vnquam habentur,
Centum & plures certissime,
Quam in vrina sunt animaduersi,
In quibus omnibus coloribus esse nequit,
Quin lapis noster contineatur secundum omnes gradus
In omni compositione operum, quæ fiunt,
Et in omni compositione, quæ mente concipitur,
Quotquot ibi colores sese offerunt,
Tot graduationes prudenter institues,
Et si non omnes graduationes cognoueris,
Ex Raymundo illas discas in arte eius generali,
Gilbertus Rymerus scripsit iuxta suam inuentionem
De 17. proportionibus, at illæ non sufficiunt
In hac scientia quam nunquam inuenire potuit,
Quamuis in medicina fuerit valde eruditus,
Cum excellentia naturæ humanæ:
Sæpe superet medicinas medicorum,
Et sic honoret non raro suam artem:
Cum sua medicamenta forte sunt inania,
At ita non se habet in medicina minerarum,
Ea enim ars excedit omnes alias generationes,
Et solum existit in hominis sapientia,
Velut per experientiam prudentes testari possunt,
Et ita alchymiæ verum fundamentum
Est in compositione ratione prudentis graduationis,
Caloris & frigoris, aut humiditatis & siccitatis,
Cognoscendo, quod aliæ qualitates per eas generentur

Vtpote durities & lenitas, grauitas & leuitas,
Asperitas & læuitas, per certa pondera,
Cum numero & mensura sapienter indagata,
In quibus ternis existit omne à Deo confectum,
Nam Deus fecit omnia & disposuit certe
In numeris, Ponderibus & mensuris,
Quos numeros si mutaueritis,
Naturæ iniuriam facitis,
Ideo Anaxagoras inquit caue bene,
Ne ad coniunctionem procedas,
Antequam pondera plenarie cognoueris
Omnium componentium, quæ hic requiruntur,
Baconus dicit, quod antiqui nihil celauerint,
Nisi solummodo proportiones, quas non docuerunt,
Nam nullus authorum est, nec rex, nec princeps
Scribens de hac scientia cum aliis congruit
In proportionibus, quas si scire velitis,
Raymundus cum Bacono & Alberto docebit,
Cum Anaxagora seniore, ex his quatuor
Habebitis perfectam cognitionem, at non ex vno omnem,
Etsi iungetis 4. qualitates ad vnam intentionem,
Tum oportet coniungere singula Elementa,
Vt aquam & terram secundum vestrum desyderium,
Bene composita cum aere & igne,
Sciendo, quod in actiuitate sit dignior
Secundus & tertius quorumlibet graduum,
Quartus & primus excludi nequeunt,
Nam vtilis est & maxime vsurpandus,
Et optime extendere potest suam multiplicationem,
In quo existit virtus generationis,
Atque hoc est terrestre Lithargyrium nostri lapidis,
Abs-

Abſque eo nulla erit generatio,
Nec noſtræ tincturæ fixatio,
Nam nihil eſt fixum, niſi terra ſola,
Cætera omnia Elementa ſunt volatilia,
Ignis, aer & aqua, vt quotidie videtis,
At ignis eſt cauſa extenſibilitatis,
Et facit materiam eſſe permiſcibilem,
Ac clarus ſplendor in pulchro colore
Fit magis ex genere aerio,
Et aer quoque ſi fuerit condenſatus
Facit res leuis liquefactionis,
Veluti eſt cera, & butyrum & omne gummi,
Exiguus calor ea omnia liquefacit,
Aqua purgat cum ablutione,
Et res mortificatas cauſatur reuiuere,
De multiplicatione ignis nil miri videtur,
Quæ multiplicatione terræ inferior eſt,
Nam terra generat herbas quotidie nouas,
Abſque numero, idcirco verum eſt,
Quod terra tam ſit admiranda, quam ignis,
Quamuis vna ſcintilla in immenſum ſe multiplicet,
Si tota ditio foret repleta lino,
Tum vna ſcintilla mirabiliter in eo creſceret,
Ignis & terra ſolummodo ſe multiplicant,
Et illæ ſunt cauſæ multiplicationis noſtri lapidis.
De hac terra Albertus Magnus meminit
In mineralibus quod Lythargyrium ſit optimum
Pro Elixire albo, ibique recenſet illud,
Quod quoque in libro carminum demonſtratur:
Nunc ad coniunctionem accedamus;
Et quædam conſilia de ea adferamus.

1. Coniunge Elementa tua grammaticaliter
Cum omnibus suis regulis conuenienter,
Quæ regulæ ad adiuuandum eruditos
Sunt præcipua instrumenta in hoc opere,
Nam nihil magis sibi contrariatur,
Quam esse fixum & volatile:
Omnes Grammatici Angliæ & Franciæ
Ignorant docere vos hanc concordantiam:
Hoc ORDINALE eam tradit, vt videbitis
In Physica, libro de Arbore.
2. Coniunge ea quoque Rhetoricæ modo
Cum naturis ornatis & purificatis,
Postquam tinctura vestra debeat esse pura & pulchra.
Accipe puram terram, aquam, ignem & aerem,
3. Logica via, quandocunque fit,
Misce vera genera, non sophistica,
Quorum ignorantia adduxit multos doctos
Vt omnem suum laborem & opus perderent,
4. Iunge ea inuicem quoque arithmetice
Per numeros subtiles proportionales,
De quo parum adhuc fuit cognitum,
Cum Boetius scriberet, Tu numeris Elementa ligas,
5. Coniunge tua Elementa Musice
Duas ob causas, vnam propter melodiam,
Quæ suos concentus placitos habeat,
Cum verum effectum eius inueneris,
Et sic compone, vt Diapason
Cum Diapente & Diatesseron,
Cum hypate, hypaton & Likanos mese,
Cum regulis, quæ sunt in Musica,
Cum proportionibus causantibus harmoniam,
Qui-

Quibus valde similes proportiones sunt in Alchymia,
Nempe pro magnis numeris actu positis,
Sed pro secretis numeris intellectualibus
Oportet vt inquiratis, velut ante dixi,
Ex Raymondi & Baconi doctrina,
Baconus tradit ea obscure in tribus suis epistolis.
Et Raymondus melius in Arte generali:
Multi existimant, cum ista legunt,
Quod intelligant, at reuera falluntur.
6. Cum Astrologia iunge quoque Elementa,
Vt prosperentur eorum operationes quæcunque,
Quæ simplex genus, rude & inexpertum
Prudenter ducunt, donec inueniatur finis,
Cùm tempore illa obediunt
Supra naturas formatas stellarum influentiæ,
7. Et scientia perspectiua multum præbet euidentiæ
Omnibus in hac arte nobili laborantibus,
Et ita quam plures scientiæ aliæ faciunt
8. Velut præcipue illa de pleno & vacuo,
Sed magistra inter scientias omnes habenda,
9. Ad seruiendum huic arti, est magia naturalis,
Cum quatuor Elementa sapienter composita fuerint,
Et singula in suo gradu ordinata,
Tum ex variis gradibus & digestionibus
Colores apparebunt vsque ad perfectionem,
Tunc enim intrinsecus operatur calor naturalis,
Qui in nostra substantia saltem est intellectualiter,
Visui non patens, nec manibus palpandus,
Eius operatio paucis rarisque est cognita,
Et cum hic calor naturalis mouebitur
Per externum calorem artificialem,

Tum natura excitata operari non desinet,
Ad varias diuersitates graduum producendas:
Quæ est vna causa, vt ex ratione animaduertitis,
Quod in opere nostro tot appareant colores,
Idcirco causatur in hac arte multum dubii
Ignorantia caloris intrinseci & extrinseci:
Ad sciendũ, quomodo vterq; hic calor congruere debeat,
Et vter eorum in operando prædominari,
Digestiones in hoc opere valde conueniunt
Digestionibus rerum animatarum,
Et præ cæteris (vti certe testificari possum)
Magis assimilantur concoctioni in homine:
Ideo Morienus dicebat, lapis noster in generatione
Valde est similis creationi hominis:
In quo, inquit Raymundus quatuor omnes gradus
Complexionum quatuor inuenire licet,
Idque actu, quod non poteritis reperire
Inter alias creaturas in alio genere,
Hinc inter creata hæc duo solummodo
Vocantur Microcosmus, Homo & noster lapis:
Nunc de digestione ad nutritionem
Perfecte cognoscendam opus est accedere,
Humor est solidus, constans cum siccitate,
Fortiter mixtus in suis gradibus,
In opposito passiua debite mixta
Generantur calore intrinseco & extrinseco,
Ita nihil aliud est nostra digestio,
Nisi ex humore substantiali creata perfectio,
Oro vos, ô laici, vt me excusetis,
Quamuis ad huiusmodi verba non sitis assuefacti,
Oportet me iis vti, quia omnes authores affirmant,
Quod

Quod qualibet ſcientia ſuos proprios habeat terminos,
Digeſtio interdum magis augmentatur
Externo frigore, vt quotannis videre poteſtis,
Quomodo in hyeme homines plus cibi capiant,
Quam æſtate, cum calor eorum ſit intenſior,
Nam frigus tum cogit calorem intrinſecus fugere
Et magis coniungit, vt fiat fortior,
Cuius virtus & potentia maior eſt
Ad digeſtionem perficiendam, quam antea.
Sed præcipuum noſtrum Digerens pro hac intentione
Eſt virtualis calor materiæ digerentis,
Nihilominus calor rei digeſtibilis
Adiuuat digeſtionem, eiuſque operationem,
Febrilis calor nihil digerit,
Radii ſolares iuuare poſſunt & cauſari deſtructionem,
Vinum digeſtum plus habet caloris naturalis,
Quam recens muſtum, cuius calor eſt accidentalis,
Coagulatio non eſt forma ſubſtantialis,
Sed ſaltem paſſio rei materialis,
Adhæc vos ſcire oportet, cum colores apparent,
Quod ſi præcipuum agens in ea materia,
Interdum enim calor eſt, interdum frigus,
Et aliquando humiditas, aliquando ſiccitas,
Ad cognoſcendum principale agens ſemper
Requirit indagationem ſubtili ratione,
Quod non perceptum eſt, niſi à magiſtris paucis,
Nam non notant, quomodo colores oriantur,
Principale agens qualitatum quatuor
Potentiam regalem obtinet & prædominatur,
Vt reliqua ad ſuum genus conuertat,
De qua conuerſione Anaxagoras tradit

In libro ſuo de conuerſione naturali,
Cuius cauſas ſpeciales Raymundus adducit,
Non eſt res ludicra aut leuis docere,
Quomodo veſtrum principale agens debeat diſcerni,
Quod tradam vobis per quatuor ſigna,
Vt per colorem, ſaporem, odorem & liquorem.
Et primo per colorem, quo intentioni veſtræ ſeruiat,
Vt principale agens agnoſcatis,
Reſpicite in vas veſtrum, qui color magis apparet
Tum illud, quod hunc cauſatur eſt principale:
Pro eo tempore, cuius inſolentiam mitigare poteritis,
Per hanc doctrinam, ſi furere incipiat,
Quod perficietis, ſi bene cognoueritis
Cauſas colorum omnium, qui occurrent,
Hos ego hic tradam breuiſſime
Per cauſas ſuas, ne opus ſit alibi eas quærere:
Albedo producitur ex varia materia clara,
In alia re terminata, prout hic quoque inuenitur,
Nigredo eſt, cum partes corporis obſcuri
Cum craſſitie opprimit claritatem ſubiecti,
Aut fit ex combuſta terreſtreitate,
Sed ex ea combuſtione magna durities ſequitur,
Ac per commixtionem obſcuri, clari & puri
Generantur omnes intermedii colores,
Quælibet res clara, perſpicua & pulchra
Oritur ex materia aquæ & aeris,
Quam pura terra apprehendit,
Talis quæ claritatem eius non tollat,
Et ſi in eiuſmodi claritate & perſpicuitate
Non videatis colores ſpeciales,
De quibus audacte iudicare poteritis,

Quia

Quia causa earum rerum fuerit intense frigida,
Veluti in Cristallo, berillo, aliisque plurimis,
Diuersitatem inter ea scire debetis:
Cristallus habet aquam ad aerem declinantem,
Inde est clara, speciosa & pulchra:
At si declinet magis versus aquam,
Est obscurior, vt berillus, vel glacies congelata,
Sed si materia tendat ad siccitatem,
Obscuritas cum duritie nascitur,
Vt apparet in adamante lapide,
Et in pluribus eiusmodi aliis;
Splendoris, qualis est in Magnesia,
Lux est causa in materia clara,
Quæ superinducta est in aqueum vaporem,
Antea calore incensa certissime;
Nunc post claritatem & colores extremos
De mediis coloribus nonnihil addam:
Rubini color est de tenui fumo ortus
In claro corpore, qui tum causatur,
Cum in eo corpore dominatur copia lucis,
Nam eius plus vel minus facit plus vel minus splendere,
Sic Amethistus rubinum sequitur dignitate,
In minori claritate & maiori obscuritate,
Et Calcedonius micante substantia
Sequitur berillum in gradibus variis,
Viridis, vt Smaragdus, est ex aqua pura,
Cum terrestri materia combusta mixta,
Et quo clarioris substantiæ terra fuerit,
Eo clarioris viriditatis color apparebit,
Fuscus est ex claritate terminata
Infusa ex crassa fumositate congregata,

Ex aqua & terra productus,
Cui adeſt claritudo aeris,
Liuidus vel plumbeus color generatur
Ex partibus aqueis & terreſtribus,
Et vbi hæ partes ſunt frigidæ & craſſæ,
Ibi plus eius coloris viſitur,
Vt apparet in inueterato plumbo,
Et in hominibus morti propinquis,
Hic color vocatus liuiditas,
In liuidis inimicis frequens,
Naturalem calorem & ſanguinem mouet
Ad cor, ad confortandum illud,
Et derelinquit faciem frigidam & ſiccam,
Quia calor & ſanguis inde receſſerunt:
Similiter cum febres ſunt in extremitate,
Vngues manuum iſto colore conſpiciuntur,
Saphyri color ex oriente cæruleus
Cæleſti ſphæræ non abſimilis,
Longe pulchrior eſt ad viſum liuido,
Quia plus in eo eſt aeris, aquæ & lucis,
Quam in liuido colore & multis modis
Hinc talis color precioſior æſtimatur,
Quam alii cærulei, qui quo ſint obſcuriores,
Eo minus habent aeris & plus terreſtreitatis,
Argentum in lazurinum facile adduci poteſt,
Cuius ratio eſt, perſpicuitas,
Quæ in argento exiſtit, producta ab aere,
Ideo ad cæleſtem colorem tendit;
Et copia argenti viui, quæ in eo eſt,
Cauſatur in argento ſplendorem,
Subtilis terra, pura aqua cum claritate aeris

Efficit

Efficit illum ſplendorem in argento viuo,
Citrinus color, flauus vt eſt in auro,
Eſt color placitus, quibuſdam valde gratus,
Generatus ex valida & forti digeſtione,
Nam humor in eo habet fortem decoctionem,
Talis color per calorem generatur,
Velut eſt in melle, vrina, lixiuio & felle,
Fuluor in auro producitur (vt vere dico)
Ex pura & ſubtili materia bene terminata,
Perſpicuitate condenſata; nam aqua purior
Quo fuerit condenſata, eo magis ſplendebit.
Cauſa enim eius non eſt alia,
Quam humiditas terminata, vt doctiores ſtatuunt,
Ita vt ſit quoque polibilis,
Quia aer nullas figuras recipit:
Nam aer per ſe non terminatur,
Sic cauſam perſpicui in aqua agnoſcetis:
Albus & rubeus bene mixti & puri
Generant pulchrum colorem citrinum,
Ita diuerſa commixtio Elementorum
Facit diuerſos colores pro diuerſa intentione,
Cum variis digeſtionibus & variis gradibus,
Omnes colores facti ſunt pro oculis.
Elementorum colores proprios notabitis,
Vnde de coloribus melius iudicabitis,
Medici dicunt de herbis quibuſdam,
Quod ſint exterius frigidæ & calidæ intus in radice,
Si exemplum hac de re expetitis,
Conſyderate operationem nobilium violarum,
Communis philoſophia cauſam hanc aperit,
Quod frigida ſit intus & rubea extus roſa,

Ana-

Anaxagoras dicit in ſua conuerſione naturali,
Intrinſecum & extrinſecum in omni re eſſe contrarium,
Quod verum eſt, exceptis iis rebus, quæ ſunt
Ex parua compoſitione ſimplicitati proximæ:
Vt eſt ſcammonium & laureola laxatiua,
Quæ non nutriunt vt vegetabilia,
Memento, quomodo in qualibet re mixta,
Semper vnum elementum regnare deſyderat,
Qui inſolens appetitus & vitioſus
Cogit homines, vt ſint ambitioſi,
Quod Deus optime diſponere nouit,
Dum pro peccatoribus bene prouiderit,
Omnes efferos appetitus ad æqualitatem reduci;
Cum Requiem æternam eccleſia canit,
Tum omnes ambitioſæ cogitationes
Apparebunt in nihilum redactæ,
Domini & mendici tunc euadent
In ſarcophago omnino æquales,
Principale veſtrum agens ita tractabitis
Si vltra æqualitatem tetenderit,
Ideo Ariſtoteles inquit, componite lapidem veſtrum
Æqualiter, ne in eo ſit repugnantia,
Nec vlla diuiſio, cum proceditis,
Cauete de eo, quia valde neceſſum ſit,
Et cum contigerit, vt videatis
Omnes colores ſimul, qui numerati ſunt,
Tum permitte naturam ſua operatione
Pro libitu ſuo inſtituere generationem,
Vt ita inter tot tamque varios colores
Natura oſtendat vnum principalem,
Talem qui ad propoſitum tuum vergat,

Correſpondens elemento veſtri deſyderii,
Hoc modo ex coloribus prouidebitis,
Quid vos in opere dirigere debeat,
Quamplurima alia de coloribus poſſem ſcribere,
Sed hæc promiſſis meis ſatisfacient,
Quatenus colores veſtro inſeruient propoſito,
Ad agnoſcendum principale veſtrum agens,
Sed multi ex doctis mirabuntur, vt patet,
Tam varios colores in lapide noſtro
Ante perfectam albedinem & claram,
Immutabilemque apparituros,
Conſyderando paucitatem ingredientium,
Quibus reſpondebo ad placitum eorum,
Et tradam veritatem illius magni dubii,
Per genus magneſiæ, iſti colores eueniunt,
Cuius natura eſt conuertibilis
Ad quamcunque proportionem & gradum,
Veluti Criſtallus ad eius ſubiectum exiſtit,
Nam cuiuſcunque rei, quæ eſt in terris,
Si Criſtallum ei ſupponatis,
Colorem repræſentat, hinc deſine mirari,
Ideo Hermes inquit nec falſo nec inuide,
Ad perpetranda miracula rei vnius,
Deus ita ordinauit, Rex Hermes ait,
Vt mira fiant de re vnica,
Communes Philoſophi hinc reperire nequeunt
Virtutem noſtri lapidis, captum eorum excedentem,
Odor quoque intentioni veſtræ proderit,
Ad ſciendum prædominans Elementum,
Et vna cum colore erit pro teſtimonio,
Quo principale agens indagetis,

Et vos qui odore doceri vultis
Principale agens vt discernatis,
Velut album & nigrum sunt extrema colorum,
Ita suaue & fætidum inter odores existunt,
Sed cum pisces ex visu non cognoscant
Intermedios colores, quia ipsorum oculi
Careant palpebris, ad claudendum eos,
Sic nec medii odores adoratu,
Percipientur à vobis, & hæc est ratio;
Quia nares patent, vt piscium oculi,
Ideo medii odores non certissime
Captantur naribus, ceu medii colores oculis videntur:
Grauis odor non est (vt docti sentiunt)
Medius odor, sed saltem minus fætens;
Antiqui scribebant in suis libris
De sua experientia (quæ mihi non est cognita)
Quod si misceatis suauem & redolentem odorem,
Æqualiter cum fætente, ad probandam vestrã intentionẽ,
Suauis odore percipitur, non autem fætidus,
Causam eius rei cognoscere poteritis,
Omnes res suaues habent plus puritatis,
Et magis sunt spirituales, quam fætidæ:
Idcirco in aere sunt magis penetratiuæ
Et magis extensibiles, & sic quoque vitæ
Magis acceptabiles, seu amicæ naturæ
Et hinc magis receptæ, quod est certum,
Odor est fumosus vapor, calore resolutus
Ex substantia quadam sudore visibili,
Qui in aerem libere intrat,
Et mutat aerem, vestrumque odoratum;
Veluti sapor ciborum mutat vestrum gustatum

Et quem-

Et quemadmodum soni afficiunt auditum
Et colores afficiunt vestrum visum,
Ita odor mutat odoratum sua potentia,
Si causam odorum scire desyderetis,
Quatuor res ad eos requiruntur,
Primo, quod subtilis materia sit obediens
Operationi caloris, vt referat
Per fumum similitudinem eius rei,
De qua fumus ille euaporat,
Et vt propaget fumum eum purum,
Sed retinebit eundem fortius,
Et sic materiæ crassæ non obediunt
Caloris operationi, vt patet in nostro lapide,
Calor efficit odorem, frigus impedit,
Quia fimeta in æstu magis fætent, quam hyeme,
Odores grati generantur
Ex pura substantia & vaporosa,
Vt apparet in ambra, nardo & myrrha,
Quæ res fæmineo sexui inprimis placent,
Sed ex substantia pura cum mediocri calore
Proueniunt temperati odores, vt in violis,
Ex mediocri calore & substantia impura
Fit odor ingratus, vt aloes & sulphuris,
At cum naturalis calor diminuitur,
Tum inde grauis odor exoritur,
Veluti olet piscis inueteratus,
Vbi naturalis calor putret & odor fætet,
Fætor est vapor & resolutus fumus
Rerum, quæ sunt malæ complexionis,
Et cum humor saltem corrumpitur,
Ita vt substantia non destruatur,

Inde saltem grauis odor spirabit,
At non omnino fœtens eo modo,
Fœtoris putidi vero causa existit
Solummodo corruptio ipsius substantiæ,
Et cum mala substantia putrefiet,
Horribilis odor inde generabitur,
Veluti draconum & hominum cadauera putrida
Odore causari possent pestilentiam,
Non est salubre, olfacere carbones
Extinctos, ex fætore vel equa abortire potest,
Quando qualitates conueniunt rei alicuius
Cum natura vestra, tum bonus odor non deerit,
Sed cum substantia vestro generi fuerit contraria,
Tum odorem ingratum repræsentabit,
Pisces amant suaues odores, veluti constat,
Non appetunt escam putidam, velut nouam,
Omne quod participat bono odore,
Habet naturalem calorem sibi conuenientem,
Quamuis Camphora, rosæ & res aliæ frigidæ
Habeant suaues odores, tamen auctores scribunt,
Quod in calore virtualiter id sit inclusum
Cum puritate substantiæ, vnde ita olent,
Hanc veterum opinionem aliis instillate,
Quod bonus odor non sit alteri contrarius,
Sed ita non fit cum fœtido odore,
Nam odor allii putorem fimi tollit:
De odoribus hæc doctrina sufficit
Pro vt in Alchymia vestræ intentioni seruierit;
Quo opera vestra hinc intelligatis,
Quando res ad putrefactionem tendant,
Per odores quoque cognoscetis

Sub-

Subtilitatem & crassitiem materiæ discernere,
De media etiam substantia cognitionem habebitis,
Quæ ostendat corruptionem caloris naturalis,
Et cognitionem diuersitatum tenebitis
Cum humor sit corruptus & cum substantia,
Sed nostra substantia facta fuerat valde pura,
Et est conseruata virtute minerali,
Ne inde fætorem percepturi sitis,
Quamuis putrefiat in suo proprio genere.
Tertium signum & testimonium,
Quo intelligatis vestrum principale agens,
Sapor vocatur, gustatus oris,
Qui semper causa est diminutionis
Substantiæ illius rei,
De qua gustare præsumitis,
Sapor iudex longe certior foret,
Quam color aut odor, sæpius probandus,
Si non adeo sapor esset periculosus,
Dum lapis noster est in opere,
Nam nocet & sanitati & vitæ,
Tam est res penetratiua,
Res omnes subtiles superat,
Et solidas res subito penetrat,
Hinc est periculum, nec conueniens,
Multum vel sæpe de eo gustare,
Confortat metalla, vt nouimus,
Sed nociuus omni hominum generi est,
Donec perfecta rubedo accedat,
Quia in igne semper duratura est,
Quidam de plebe vilis, huic arti inseruiens,
Gustauit de lapide albo particulam,

Existimans eo se reuelatum iri
Ab omni ægritudine & dolore,
Vnde miser ille subito fuit
Coniectus in fortem paralysin,
Quem magister meus magna fælicitate
Curauit cum Bezoare minerali,
Idcirco quamuis gustatus communiter
Sit optimus iudex quocunque tempore,
Tamen gustatus eius est abominabilis,
Nec sapor hic quicquam proderit,
Nihilominus de quibusdam partibus separatis
Gustatio fieri commode posset,
Ante coniunctionem factam experiendo,
Num operatio rite peracta esset, vel non,
Quomodocunque sit, sapiens satis nouerit
Colore & odore intentionem suam perficere,
Nam multi iudicant de vino bono
Ex colore & odore, cum purum sit
At de nouo vino inuenitur in genere
Gustatus verus iudex præ omnibus,
Odoratus enim habet saltem vnum organum,
Nihil discernens nisi res fumosas,
Sed gustatus habet organa sex absque dubio,
Ad percipiendum qualitates intus & exterius,
Quæ natura ordinauit contra pericula,
Ad securitatem rerum vitam habentium,
Simia iudicat de suo cibo ex odoratu,
Homines & psittaei confidunt gustatui,
Nam multæ res boni sunt odoris,
Quæ tamen gustatui non conueniunt,
Quia sunt abominabiles, nimis acidæ,

Nimis

Nimis acres, amaræ vel alias horridæ,
Seu venenosæ, corrodentes seu nimis fortes,
In his gustatus iudex non admittitur,
Auctores antiqui olim retulerunt,
Quod sapores essent nouem,
Quos discere poteritis exiguo tempore,
Vt saporem acrem, vnctuosum & acetosum,
Qui tres subtilem materiam significant,
Et alii tres mediocres materias testantur,
Vt mordens, salsus & aquosus,
Reliqui tres ex crassa substantia procedunt,
Vt sapor amarus, subacidus & dulcis,
Hi nouem inueniuntur multis in locis,
Quinque ex iis generantur cum calore,
Vnctuosus, acris, salsus, amarus & dulcis,
Sed reliqui quatuor numero
Facti sunt ex frigore, veluti est acetosus,
Acidus vocatus sapor ponticus,
Et subacidus qui dicitur stipticus,
Aquosus quoque dictus insipidus
Cum frigiditate generati effectualiter,
Sapor ex duabus rebus concipitur,
Diuersæ substantiæ & diuersæ complexionis,
Ex caliditate & humiditate in secundo gradu
Cum substantia crassa dulcis sapor prouenit,
Idem gradus eiusdem complexionis
Cum mediocri substantia mixtus
Vnctuosum saporem producit,
At vbi est calor & siccitas simul
Cum mediocri substantia in secundo gradu
Inde sapor sequitur necessario salsus,

Cum

Cum res in tertio gradu calida & ſicca fuerit
Cum ſubſtantia craſſa, inde fit amarities,
Sed in quarto gradu materia calida & ſicca
Cum ſubtili ſubſtantia generat acredinem,
Ita quinque ſapores, vt antea dixi,
Producuntur à calore, nec plures,
Ex frigore & ſiccitate in ſecundo gradu
Cum ſubtili materia acetoſitas oritur,
Veluti ex vultu hominum animaduertitis,
Cum guſtant poma immatura,
Eadem complexio in eodem gradu
In re mediocris ſubſtantiæ,
Progenerat, veluti facile æſtimabitis,
Mordens ſapor, qualis eſt in roſa,
Sed acidus & ſubacidus, & minus acidus hi tres
Fiunt ex frigiditate & ſiccitate in diuerſo gradu,
Et frigiditas & humiditas in primo gradu
Aquoſum ſaporem ſemper generant,
Veluti apparet in albuminibus ouorum
Et facie candida fæmellarum,
Nam tales ſunt frigidæ & humidæ,
Et habent multum ſuperfluitatis,
Ideo virorum ſunt minus appetentes,
Iſaac dicit, ſapores eſſe ſaltem ſeptem,
Quia acidus & ſubacidus ſit vnus, ſed inæqualis
In complexione, vnius radicis,
Et inſipidus foret ſaporis priuatio;
Inueniuntur quoque ſapores compoſiti,
Vt dulcis acor & alii quamplures,
Ita ex ſaporibus homines iudicabunt
Diuerſas ſubſtantias, complexiones, gradus quoſcunque,
Et ſi

Et si dubitetis gustatu experiri,
Ad alia testimonia accedatis,
Veluti in medicina non credendum vrinæ
Soli, sed quoque in testem vocandus est
Pulsus manuum prudenti consyderatione,
Sex res non naturales corporis humani
Habentes respectum insimul,
Ad septem res illas naturales,
Caueat sibi, si securus esse velit,
A tribus rebus contra naturam,
Hæc octodecim fundamentaliter teneat,
Ignarus medicus est ea præteriens,
Ita ab ignorantia eritis tuti
Et ægros à morbis releuabitis,
Sic si hanc scientiam velitis indagare
Operationibus, ad has respicite circumstantias,
Prudenter consyderando hæc 4. testimonia,
Tria sunt tradita, quartum est liquor:
Liquor est solatium huius operis,
Liquor erudito dat euidentiam,
Per illum nectendi sua Elementa,
Atque etiam soluendi pro sua intentione,
Liquor coniungit marem & fæminam,
Et facit res mortuas ad vitam redire,
Liquor purgat per ablutionem,
Liquor nostri lapidis est præcipuum nutrimentum,
Absque liquore alimentum non est bonum,
Liquor vehit alimenta omnia
Ad singulas partes humani corporis
Et sic idem facit apud nos in Alchymia,
At consyderare vos oportet puritatem

Omnium vestrorum liquorum & quantitatem,
Et quam crassi sint vel tenues,
Alias parum lucri facietis,
Sed non, vt medici meminerunt;
Quia elixir est res secundæ intentionis,
Ideo plus miri naturalis inuenietis
In eius operatione, quam in omni alio genere,
Medici dicunt, quo vrinæ sint crassiores,
Eo plus significant humiditatis,
Multi liquores requiruntur
Ad nostrum lapidem pro eius appetitu,
In libro Turbæ Arisleus refert,
Quod aer in aqua secrete sit inclusus,
Quæ tollat terram aeria sua potentia,
Pythagoras inquit, quod bene dictum id foret:
Aristoteles astute verba eius ponit;
Dicendo, cum habueris aquam ab aere;
Plato sapientissime loquutus est:
Et vocauit illud stillam roris Madii,
Quod appropriate de Alchymia dictum est;
Sed communes authores primæ philosophiæ
Inquiunt, Aer condensatus redit in pluuiam.
Et aqua rarefacta in aerem reuertitur,
Aliqui dicunt, quod Mayus sit initium anni,
Vt sumatur aqua facta ex aere;
Quidam dicunt talis aqua de cælo descendit,
Donec Sol ingrediatur Scorpionem,
Alii dicunt, quod omnes liquores sint fugiendi,
Quos frigus inficiat, nec sint vsurpandi,
Causa, cur ita, vt narrant antiqui authores;
Est quod actiuitas eorum sit frenata frigore.

Qui-

Quidam philosophi dicunt, quod sumere debeatis
Lac pro liquore ad faciendum Elixir,
Alius ait pro sua intentione,
Quod nullus liquor pro complemento sufficiat.
Vt aqua ex lythargyrio, quæ sit vtilis
Cum aqua Azoch, vt lac fiat virginis,
Sed Democritus ait, quod optimus liquor sit
Ad faciendum Elixir, Aqua permanens,
Cuius naturalis virtus & proprietas sit
Ignem tolerare, nec vnquam inde fugere,
Rupescissa inquit, quod præcipuus liquor
Sit aqua vitæ pro Elixiris opere,
Quia ea sit spiritualis & reuiuiscens,
Res mortuas reuocans ad vitam,
Existens quinta essentia rerum,
De qua Aristoteles scribens
In libro suo de secretis ita dicit:
Quod omnis perfectio sit in quinario,
Rupescissa vocat optimum omnium liquorem,
Nam facit crassas materias spirituales,
Sed apud Pythagoram inuenietis
Aquam nostram vitæ alterius generis,
Ipse inquit, quod sit viuificans in hac sententia,
Fac fugiens fixum & fixum fugiens,
Eo enim modo forti coactione
Fixæ materiæ fiunt facilis liquefactionis,
Alii dicunt, quod nullus liquor superet
Liquorem congelationis amantem,
Ideo talis optime reperiri posset
Prope Islandiam, in tali terra,
Quam Oceanus circumambiat,

Vbi tales liquores facile occurrant,
De alio liquore alii sapientes dicunt,
Qui sit frigidior quam aqua fontis,
Magis gelidus non gustatur liquor,
Attamen nunquam consumitur aut diminuitur,
Quamuis sit semper in opere occupatus,
Nunquam tamen in copia deficit,
Qui à Democrito vocitatur
Lux vmbra carens aqua orientalis,
Hermes inquit, nulla aqua tam est necessaria
Quam aqua crudi mercurii,
Nam illa, dicit vir doctissimus,
Locum tenebit atque in nostro opere,
Nunc discitis omnes, quotquot hanc scientiam quæritis,
Quod per hos liquores lapis noster perficiendus sit,
Liquor est res mobilis
Substantiæ liquidæ & instabilis,
Omnes eiusmodi res sequuntur motus Lunæ
Magis quam res stabiles aliæ,
Idque apparet cuicunque clerico
In operatione albi operis,
Liquores lauant & purificant
Tam extremitates quam intermedia,
Deus creauit liquorem ad hominis vsum
Ad purificandum res impuras in ædibus,
Liquor absque dubio educit
Res abditas corporum exterius,
Vt lotrices euidenter comprobant,
Cum ex cinere suum faciunt lixiuium,
Liquor confortat radices graminis,
Et arborum, quæ exiccatæ fuerant,

Nam

Nam liquores naturales restaurant
Humores antea perditos,
Liquores diuidunt qualitates seorsim,
Resoluendo substantias in atomos admirabiles.
Liquores quoque in vnum cogunt
Multas res, vt fiant noster lapis,
Liquor iuuat ad fluxum & motum,
Diuersas res: & hinc animaduertitis,
Quomodo liquor inuestigandus sit
Ex rebus variis, quæ in terra existunt,
Quidam per incisionem, velut Terebinthina,
Et quidam expressione, vt musta & vina,
Aliqui contritione veluti oleum,
Quidam distillatione, quemadmodum aquæ fiunt,
Aliqui combustione, vt colophonia,
Et quidam per aquam, vt fæminæ faciunt lixiuium,
Quidam aliis viis producuntur,
Et per naturalem operationem fiunt,
Vt vrina, sudor, lac & sanguis,
Ac coagulum ad caseos faciendos vtile,
Per tot modos & adhuc plures
Liquores quærimus pro nostro lapide,
Quilibet ex illis vult adhærere
Illi quod tangit magis minusque,
Sed argentum viuum quamuis flexibile sit,
Tamen nulli rei adhærebit,
Nisi metallis cuiuscunque generis,
Quæ ibi inuenit sororem vel fratrem,
Mixtum ex subtili terra relinquit ea,
Nec adhæret illis, quæ tangit,
Omnes isti liquores enarrati

Continent 4. Elementa æque, vt iſtud,
Vt lac continet ſerum, butyrum & caſeum,
Et ita ſingula ex his omnibus:
Quæ quatuor Elementa ſeparari poſſunt
Et iterum coniungi, ad veſtrum lucrum,
Sed longe prudentius hæc inueſtigantur,
Quam caſeus, butyrum & ſerum fiunt,
Ex omnibus liquoribus, qui ſunt in noſtro lapide,
Non eſt ſimplex, niſi aqua ſola,
De ſingulis quoque liquoribus noſtri lapidis
Cognoſcatis complexiones & gradus,
Et tum cum liquoribus ſeparabitis
Principale agens de ſuo ſtatu,
Si ipſum fuerit permanens & durabile
In variis modis ſuperfluitatis,
Vt ſi qualitas prædominans ſit ſiccitas,
Emendabitis eam humoribus humidis,
Iam magis, iam minus, prout neceſſum videbitis,
Et ſic in omnibus qualitatibus procedetis,
Eoque modo ordinabitis pro veſtro nutu
Principale agens ad veſtrum propoſitum implendum,
Ex qua cognitione diuerſitatis, contrarietatis & conueni-
Cognoſcetis, quæ qualitas prædominari debeat, (entiæ
Liquores veſtri vel ſunt addendi vel ſubtrahendi
Ad æqualitatem faciendam magno ingenio,
Sed ne credatis, rem vllam exiſtere
Calidam & humidam ſimul in vno gradu,
Nam omnes, qui putant eiuſmodi binas qualitates eſſe,
Decipiuntur ſua opinione, vbicunque ſint,
Communes ſcholæ, quæ ita docent, non ſunt veræ,
Mitte hanc opinionem & nouam addiſce,
Omnes

Omnes antiqui decepti inueniuntur,
Dum in vno gradu duas qualitates posuerunt,
Aut ita dixerunt, ne inquirentes reperirent
Secretam mixtionem ex Elementorum genere,
Idcirco qui non nouit graduationes,
Non potest esse perfectus in nostris operationibus,
Nam in propriis suis numeris Deus fecit omnia,
Absque veris numeris nemo bene cantabit,
Qui errat in numeris in ipso cantu errabit,
Qui errat nobiscum, naturæ infert iniuriam,
Consyderate quoque naturam medii,
Cum in tertio gradu fuerit depuratum,
Quo purius erit vestrum medium,
Eo maior perfectio inde orietur,
Media complectuntur magnam partem
Virtutum quæ sunt in hac arte,
Nam principale non potest reddere influxum
Ad finalem terminum, nec ille refluxum
Ad suum principale, absque succursu
Mediorum, quæ extremitates contineant prædictas,
Nam veluti per medium alti spiritus
Anima connexa est humano corpori,
Ex quibus tribus spiritibus vnus vocatur vitalis,
Alter dicitur spiritus naturalis,
Tertius est spiritus animalis,
Et vbi hi morentur, nunc audietis,
Spiritus vitalis in corde habitat,
Spiritus naturalis (vt authores testantur)
In Epate existere perhibetur,
Sed spiritus animalis in cerebro,
Et quamdiu hi tres spiritus

In homine ſanitatem continuant,
Tam diu anima abſque vlla repugnantia
In corpore manet, vitaque ſana eſt,
Sed quando hi ſpiritus in homine remanere nequeunt,
Tum anima quoque inde diſcedit,
Ideo in opere noſtro, vt authores ſtatuunt,
Debent eſſe corpus, anima & ſpiritus,
In opere quoque noſtro oportet
Vt medium noſtrum cum quolibet genere conueniat,
Vtriuſque extremitatis cum ſapientia inuentæ,
Alias totum opus in nihilum redigeretur,
Nam natura prudens non poteſt operatione
Rem aliquam complere ad nutum,
Et ita incedere inter extremitates,
At ſi primo per omnes gradus tendat
Cuiuſque medii, hoc eſt verum & legitimum,
Hinc natura varia media ordinat,
Nunc poſt hæc omnia ſcire vos oportet
Septem circulationes cuiuſque Elementi;
Quæ conueniant cum numero ſeptem planetarum,
Quos nemo cognouit, niſi ex gratia cæleſti,
Et philoſophi magni ingenii
Dicunt, quod circulationes debeant eſſe nouem,
Securius eſt illos ſequi in opere,
Nihilominus ſeptem nobis ſufficerent
Per inuentiones nouas nuper inuentas,
A recentioribus philoſophis, quorum opera ſunt vera,
Sed pro circulationibus Elementorum
Quidam docti putant ſatis fore pro ſua intentione,
Si ab igne ordine deſcendant
Ad aerem, nec ſe errare,

Si hinc

Si hinc ad aquam procedant,
Atque inde ad terram, cum opus fuerit.
Et hoc modo obseruato ordine
A summis ad inferiora tendant,
Quorum verborum hanc rationem existimant,
Quia Aer est cibus ignis repertus,
Sed, crede mihi, talis circulatio
Et saltem quædam rectificatio,
Quæ magis separationi inseruiat
Et correctioni, quam transmutationi.
Attamen verum est, quod ignis appetitus
Sit inprimis operari in terra,
Tanquam in præcipuo suo materiali fomite,
Quia ignis cum terra maxime omnium consentit,
Ideo, quod siccitas dependeat à calore,
Sed aer cum suo genere magis humidus est,
Quamuis ignis absque aere non operetur,
Cum elementa inter se sint connexa vinculis,
Per Dei manum, ne ab inuicem discedant
Vllo ingenio vel virtute artis humanæ,
Veluti in tubis aquarum exemplum videtis,
Vbi aqua grauis ascendit post aerem,
De quo causam rationabilem non percipitis,
Nisi connexionem elementorum in suo genere,
Sed nostra circulatio ab igne summo incipit
Et finitur cum aqua ipsi maxime contraria:
Alia circulatio cum aere incipiens
Finitur cum sub contrario, cohærent terra & ignis,
Ab igne versus terram, hinc ad aquam puram
Inde ad aerem, atque hinc per medium
Progredimur ad terram, & mox ad ignem,

Per has circulationes opus rubeum perficitur:
Aliæ circulationes potius albedini conueniunt,
Quæ propter eam hic enarratæ sunt,
Quælibet circulatio suum proprium habet tempus,
Pro ratione suæ difficultatis,
Nam vt vnus planetarum grauior est
Altero & in cursu tardior,
Ita quædam circulationes, quas docti peragunt,
Requirunt spacium triginta hebdomadum,
Aliæ circulationes minus habent temporis,
Veluti planetarum alius alio est leuior,
Sed tempus vnius est, quo ascendat alius,
Ad 26. septimanas extensum experimento,
Post omnes grossas præparationes ante factas,
Et circumstantias intellectas,
Quarum ignorantia quamplures decepit,
Cogens eos cessare, vbi sapientes inceperunt,
Vulgares alii, qui hanc scientiam quæsiuerunt,
Putarunt, quod 40. diebus id confici possit,
Non cognoscunt illi, res naturæ & artis
Habere tempus proprium pro cuiuscunq; modo,
Veluti apparet in hac similitudine,
Elephas, quia sit animal magnum & rude
Fætum fert duobus annis,
Et est quinquaginta annorum antequam generet,
Anaxagoras inquit in sua consyderatione
Quod metalla habeant pro sui generatione
Mille annos, Hinc statuit
Eius respectu nostrum opus saltem esse vnius diei:
Ita oportet operari vos subtili ingenio
Cum videritis terram surgere super aquam,

Nam

Nam vt aquam ſuſtinet terra, quam premimus,
Ita in opere huius lapidis contingit,
Hinc fontis ſcaturigines leui motu
Prudenter inſtituetis ſæpenumero,
Vt aquæ poſſint leuiter fluere,
Quia fluxus violenti ſunt periculoſi,
Præterea prodeſt in Alchymia
Cognoſcere ſeptem aquas in effectu,
Quæ ſunt traditæ à diuerſis,
Cum ſint communes, quas quærere oportet,
Nec deſyderetis hunc librum omnia docere,
Quia hic eſt ſaltem Ordinale,
Per has aquas exiſtimant quidam
Emendare ſe poſſe omnes defectus metallici generis,
Putant quoque Elementorum quatuor
Per has ſe inuenturos effectus,
Nam præſupponunt cum confidentia
Quod omnes virtutes requiſitæ iis contineantur,
Et ad mollificandum metalla duriora
Ac indurandum alia nimis mollia,
Vel ad putrefaciendum vel reddendum ea malleabilia,
Pro cuiuſque conuenientia & aptitudine,
Eiuſmodi liquores cognoſcere valde prodeſt,
Alias lapis noſter nutriri non poterit,
Auctores fama celeberrimi
Vocant lapidem noſtrum Microcoſmum,
Nam eius compoſitio abſque dubio
Apparet perſimilis mundo, cui inſiſtimus,
Ex calido, ex frigido, humiditate & ſiccitate,
Ex duro & molli, ex leui & graui,
Ex aſpero & læui, & ex rebus fixis

Miſcetur cum volatilibus & fluxilibus,
Et ex omni genere contrario in vnum reducitur,
Compoſitum ex inſtituto Dei glorioſi,
Vnde in metallis fiat tranſmutatio,
Non ſolum in colore, ſed in tranſſubſtantiatione,
In qua oportet vos ſcire illud,
Quomodo omnis virtus Elementorum tranſmutantium
In tranſmutatum prædominari debeat,
Antequam ſubſtantia tranſmutetur,
Omneſque partes eius tranſmutatæ debent conuerti
In Elementa tranſmutantia gradatim impreſſa,
Ita vt res tertia elementata ex iis omnibus
Illius conditionis ſemper permaneat,
Vt vere habeat ab vno illorum
Subſtantiam, ab altero virtutem,
Puer vbi natus eſt poteſt edere & flere,
Noſter lapis in natiuitate ſua poteſt colorare abundanter,
Poſt tres annos puer incedit & loquitur,
Tum noſter lapis adhuc magis colorabit,
Vnum in mille eius tinctura procedit
Metallorum bene ablutorum, veluti ipſe teſtis ſum,
Firmiter credite & confidenter cogitate,
Quod argentum tam bonum faciat, quã minera producit,
Et ita lapis noſter augmentabitur & accreſcet
In quantitate & qualitate in infinitum,
Atque inde eius incrementum & augmentatio
Aſſimilatur homini in creſcendo & creatione,
Attamen vnum veritatis punctum hic ponam,
Quod quibuſdam diſplacere poſſit,
Cum primum feceritis noſtrum lapidem,
Eo tempore ne de lucro cogitetis,

Quod si tum cessare animum inducatis,
Manibus vacuis inde abibitis,
Expensæ adeo fuerunt magnæ
Quæ huic adhibentur operi,
Sed ad primum augmentum ex omnibus
Diuidite vestrum lapidem
In duas partes æqualiter
Cum subtili bilance & non ad visum,
Vnam pro rubeo, alteram pro albo,
Ad tenendum vtrumque pro vestro commodo,
Tum primo lucrum incipit exoriri,
Sed postea, si sapueritis
Ad singulas augmentationes continuas
Vtilitas proueniet commodissime,
In hoc nostro opere albo
Veluti quoque in rubeo lapide,
Inde dicit Maria soror Aaronis,
Vita est breuis & scientia longa,
Nihilominus valde retardat senectutem,
Cum semel sit perfectum forti animo,
Sed quidam, quamuis docti fuerint,
Relinquerunt opus suum ex inconstantia,
Postquam maiores labores prætererant,
Quia non cognouerunt quod vltimo
Generetur lucrum & vtilitas,
Quam appetiuerunt illi in principio,
Hinc video, quod necessarium sit
Verum dicere quando vos lucrum captabitis:
Nam cum ego obiero ex hac mortalitate
Hoc testimonium superstes remanebit,
Qua de causa non subterfugio

Veritatem huius artis declarare,
Quoad mihi liceat, ne male accuser,
Quod Dei præcepta neglexerim:
Hoc modo finitur nostrum album opus
Satis declaratum viro intelligenti,
Post hæc omnia quodam tempore
Audiui dicentem magistrum meum,
Quod permulti patientes & sapientes
Inuenerint nostrum album lapidem experimentando,
Veluti fuissent vere instituti,
Magno cum labore & acceperint,
Sed pauci, dicebat, aut vix vnus
In quindecim regnis habet nostrum rubrum lapidem,
Eoque dicto coniecit oculos
In me respiciens immobiliter,
Propter sua verba me vidit tristem,
Respondi ego, Heu mihi quid faciam?
Nam supra omnes res terrenas
Appeto & amo scientiam,
Et quia lapis rubeus præseruando
Sit res preciosa producens mihi vitam,
Lapis rubeus, inquam, mihi fuerit gratior
Quam totius mundi aurum:
Tum dixit ille, quod ætate forem iunior,
Corpore agilis, ad insolentiam adhuc procliuis,
Vix ætatis viginti octo annorum,
Et quod philosophi tales non haberent coquos,
Hoc responsum molestum tum mihi reddidit,
Donec senior fueris dicebat, esse non poterit,
Eheu, inquam, bone magister, sis memor,
Quamuis corpus sit mihi agile & iuuenile,

Fac mei probationem, & inuenies
Satis ætatis in mente appariturum,
Nihil addidit ipse eo tempore,
Et sic se sustinuit aliquamdiu,
Post hæc subito miris modis
Tentauit me, vt mos est philosophorum,
Quod omne narrare nimis longum foret,
Et euulgare id non sine iniuria possem,
Nam seruari debet pro secreto
Hui, cui scientia hæc continget,
Attamen vltimo successu temporis
Ille me amore dignatus est ex diuina gratia,
Vt ita veram doctrinam acceperim
Conficiendi hanc rubram medicinam,
Quam inquirere velle esset frustraneum,
Antequam alba medicina perfecte sit confecta,
Habent quoque vtręque medicinę in principio
Vnum modum vasis & operationis
Tam pro albo quam rubeo,
Donec omnes res viuæ fuerint mortificatæ,
Tum vasa & forma operationis
Mutari debent in materia, figura & gradu,
Sed cor in me palpitat & manus tremunt,
Quando scribo de hac re rarissima,
Hermes sententiam veram olim protulit,
Dicens, Ignis & Azoth tibi sufficiunt.
Expositor Hermetis & Aristoteles simul
In eo adiuncto opere rem miram declarat,
Inquiens, quod Albertus Magnus Ordinis Prædicatorum,
Et Baconus minorita, quoque monachus,
Non lapidis rubei habuerint consyderationem

Ad augendum eum multiplicatione,
Expositor ille hoc satis cognouerat,
Quemadmodum magister meus mihi vere ostendit,
Quamuis nunquam probauerim
Opus rubeum ante hunc diem:
Causa apparet in hoc libro superius,
Cum spoliatus essem, nil desyderaui amplius,
Attamen eo vsque me intromisi
Vt secretum vobis pandere non desinam.
Enarrando tales, qui ausi sunt
Tam grande secretum aperire aliis,
Ipsi dicunt, quod intra albedinem
Cælata sit rubedo nostri lapidis delectabilis,
Quæ possit vi forti ignis alicuius
Educi, vt appareat secundum nostrum desyderium,
Pandophilus in turba ait, mente secura
Est eius vmbra in vera tinctura,
Maria id confirmat fide oculata,
Quod in ipsa albedine est rubedo occultata,
Liber laudabilis ab Hermete factus
De rubeo opere loquitur hoc versu,
Candida tunc rubeo iacet vxor nupta marito,
Hoc est, si caute respexeritis,
Tum pulchra & candida fæmina est
Copulata rubeo viro,
Vnde facile intelligere poteritis
Cum lapis vester albus tolerabit calorem
Et manebit in igne vt sanguis, rubeus,
Tum coniugium est perfectum & bonum,
Et facile hoc tempus agnoscetis,
Quomodo semen masculinum

Operando obtinuit victoriam,
Supra menstrualia preciosissime,
Eaque bene conuertit ad suum genus,
Veluti ab experientia vobis patebit,
Consyderando substantiam embryonis,
Nam tunc completus est noster lapis,
Quem sapientes dicunt nutriri debere
Proprio suo veneno, quousque sufficiat,
Tum ibitis quocunque libuerit,
Nam omnes sumptus vestros ille rocompensabit,
Hoc modo finitur subtile opus cum requisitis suis,
Non necessum est, nec possum, nec volo, plus ostendere.

Capitulum sextum.

RESpectu materiæ concordantiarum
Consyderabitis non esse variationem,
Inter eas res, quæ conuenire debent,
Nam ex variatione oriri posset discordia,
Vnde labor vester frustra foret impensus,
Quicunque nostrum opus incepturus est,
Quinque regulas seu concordantias tenere debet,
Prima regula est vt obseruet,
Num mens eius cum opere consentiat,
Quod prædominari oportet præ omnibus,
Alias omnes labores vestros frustrabitur,
Secunda regula necessaria est ad cognoscendum
Discrimen inter hanc artem & eius artifices,

Tertia vestræ intentioni inseruiet,
Cum opus conuenit cum instrumentis,
Quarta concordantia bene inquiri debet
Quo ad locum, vbi perfici optime queat:
Quinta est de concordantia & sympathia
Inter vestrum opus & sphæram cælestem:
De his quinque regulis hic tradituri sumus,
Incipiendo à prima inueniemus,
Quod vere pauci magnates sint constantes animo,
Quia illi sunt præcipites, & opus longum est,
Volunt vt vos naturæ violentiam faciatis
Quidam nouitii sunt adeo celeres ac ignis,
Post anni dimidium illi nihil desyderant,
Et quidam in septimana vix completa
Mutabunt mentem, quidam in die:
Et per mensem firmiter credunt,
Sequenti mense vero totam artem reprobabunt,
Multo melius esset pro iis cessare,
Quam artem hanc velle indagare,
Tales muscæ volent, quo velint,
Et hæc verba prius addiscere elaborent,
Sequentes sententiam huiusmodi sacerrimam,
„ Attingens à fine vsque ad finem fortiter
„ Disponens omnia suauiter:
Omnes parum prudentes & mente mutabiles
Necessario variari contingit,
Et quidam cuicunque fidem adhibent,
Quod opibus illos exuit:
Cuique fabulæ sibi narratæ solent
Assentiri & antiqua relinquere:
Sed quidam Domini sunt animo constantes,

Jique apti sunt ad finiendum illud:
Talis quicunque fuerit in hoc opere,
Siue laicus siue clericus,
Seu diues, eques, abbas aut dominus
Cum hac arte maxime conuenit:
Secunda concordantia cum hac arte est,
Cum habiles inuenitis ministros,
Nullus famulus huic intentioni inseruit,
Nisi sit sobrius, prudens & diligens,
Fidelis vigilans & meticulosus,
Tenax linguæ nec vitiosus corpore,
Purus manibus, in attrectando curiosus,
Non inobediens, nec præsumptuosus,
Tales ministri vestro operi intenti
Seruabunt illud ab omni iniuria,
Sed ne confidite eiusmodi duos aut tres
Sufficere vobis ad finem operis:
Si materia vestra sit quantitate mediocris,
Tum octo tales serui conuenient,
Sed ad quantitatem exiguam sufficient
Quatuor ad omnia peragendum:
Quorum pars dimidia operabitur,
Quando pars altera dormit aut est in Ecclesia,
Nam ex hac arte nihil boni habebitis,
Nisi ministretur ei tam nocte quam die;
Cum continuatione, excepto sacro sabbato,
A vespera numerando ad vesperam sequentem,
Et dum operantur, oportet eos cauere
Omnem nequitiam, alias hoc verum continget,
Quod tantum infortunii interueniet,
Vt corrumpant partem sui operis,

Ideō

Ideo omnes ministri debent esse masculi,
Vel etiam omnes sint fœminæ,
Ne simul in opere adhibeantur,
Licet quidam ex illis ex vestris sint cognatis
Tamen necessum est eos quid habere solatii
Ad labores eorum magnos remittendos,
Nam nihil magis futurum est vtile,
Quam hæc vna concordantia,
Tertia regula est permultis obscura
Ad ordinandum instrumenta huic operi necessaria,
Veluti singula capitula habent diuersas intentiones,
Ita quoque requirunt diuersa instrumenta,
Tam in materia, quam in forma,
In concordia ne casus superueniat,
Veluti opera diuisionum & separationum,
Parua poscunt vascula ad suam operationem,
Sed vasa lata pro circulatione,
Et longa pro præcipitatione,
Et breuia & longa faciunt pro sublimatione,
Sed angusta vasa & satis alta
Correctioni magis appropriantur,
Quædam vasa fiunt ex plumbo,
Et quædam ex luto seu viuo seu mortuo,
Lutum mortuum ea res vocatur,
Quæ sustinuit magnam perdurationem,
Tale mixtum cum puluere & luto crudo
Ignem tolerabit, nec in eo deficiet,
Sed alia luti genera in igne non manebunt,
Quæ pro vasis accipere non desyderabis,
Alia vasa fiunt ex lapidibus
In igne mansura, sed pauca vel nulla

Apud

Apud operarios nunc inueniuntur,
In aliqua regione totius Angliæ,
Quæ nihil aquæ imbibant
Et tamen in igne sicca perseuerent,
Eiusmodi lapidea vasa pro nostra intentione
Futura essent preciosa instrumenta,
Omnia alia vasa fiunt ex vitro,
Ne materia spiritualis exeat
Ex cinere, & silice in hac regione eiusmodi
Fiunt, sed alibi ex lapillis,
Ex nostris vitris genus optimum
Matutina frusta solent exhibere,
Quæ fuerunt cinis pridie
Et tulerunt ignem per noctem & amplius,
Durior species vocatur freton,
Ex vitrorum fracturis id euenit,
Tinctura smaltorum vitriariorum
Non penetrabit illud, vt referunt,
Per hanc doctrina eligendo
Assumetis quodcunque volueritis pro vestro vsu,
Sed quoad figuram generis vasorum
Quilibet pro arbitrio suo eam sequitur,
Optima forma vasis est, vt patet,
Quæ conuenit cum vase naturæ,
Et figura, quæque respondeat quantitati
Omnibusque aliis circumstantiis materiæ,
Et hoc tradit optime Albertus Magnus
In libro suo de mineralibus,
Hac de re secretum manifestatum est
A magistro meo, dum hoc modo
Inquit, si Deus non dedisset nobis vas,

Nihil dediſſet, atque illud eſt vitrum,
Inſtrumenta plura ſunt neceſſaria,
Veluti fornaces habentur conuenientes,
Auctores antiqui inuenerunt pro hac arte
Furnum ſpecialem ad omnes vſus,
Quilibet pro ſuo ingenio alios,
Sed quamplures ex illis ſunt inutiles,
Alii ſunt nimis lati, alii nimis longi,
Multi ex iis naturæ non conueniunt,
Idcirco quidam furni poſſunt vſurpari
Sed quamplures ex iis debent non admitti,
Nam facti ſunt ſaltem ſingulari inuentione
A talibus, qui videbantur, nec erant ſapientes,
Formam magis commendabilem ex omnibus
In hoc libro deſcriptam reperietis,
Quidam furnus à me inuentus fuit nuper,
Qualis antiquis non fuit cognitus,
Cuius ſecreta potentia ſtudio inquiſita
Magnoque ſumptu producta fuit,
In eo vno eodemque tempore fieri poſſunt
Sexaginta opera, fere nullis expenſis,
Nec maioribus, quam quæ vni operi adhibentur,
Hinc certe magna eius eſt vtilitas,
Sexaginta diuerſos gradus habebitis
Pro totidem operibus & ſingulis diuerſum calorem
In eo furno pro implendo veſtro deſyderio,
Ita vt tamen exiguo igne hæc omnia fiant,
Qui ſaltem pedem in latitudine exæquet,
Et tamen quodlibet eorum 60. ſpaciorum ei æquale eſt,
Plura propoſita ibi poſſunt perfici,
Quia ibi erit calor quicunque expetitur,

De hoc instrumento non omnes cognitionem habent,
Atque ideo in pictura non fuit adiectum,
Alius furnus poterit inseruire sexaginta
Vitris & adhuc longe pluribus,
Quorum singula æqualem sentiant calorem,
Veluti ex pictura facile percipietis,
Deinde alia adhuc fornax ad operandum
A me inuenta est per imaginationem,
Quæ optime inseruiat separationi
Diuidentium & exaltationi,
Et disiunctioni, quæ vocatur diuisio,
Nec non correctioni quæ dicitur ablutio,
Et aliquando conueniet desiccationi,
Et optime facit ad præparationem,
Et ita pro sex rebus prodesse potest,
Et tamen simul & semel pro omnibus,
Hæc est res noua, quæ non debet
Exprimi pictura, vt omnes videant,
Alius furnus appingi potest
Magis periculosus, quam omnes alii;
Factus pro Magnesia, de quo antiqui tradiderunt,
Quod manu tangi nequeat & linteolum tamen,
In eius medio positum non comburatur,
Præ timore flammæ ex lignis surgentis,
Quam subtilem fornacem cum ipse reperissem,
Multa admiranda in eo perfeci.
Nunc conuenit narrare hoc tempore
Cuius gradus sint in dubium vocandi,
In quo Magnesiæ materia preciosa
Viua seruari possit, ne tota pereat,
De cuius graduationibus vt sitis certi,

Con-

Consyderate vestra registra, & hoc notetis,
Quo plura sint registra, eo minorem esse calorem,
Per varia registra, varios gradus facietis,
Qui nouit virtutem & genus operationum
Cuiusque furni, ille veritatem inuenire poterit,
Et econtra qui ea ignorauerit,
Omnia eius opera casualiter procedent,
Nemo erit securus, se intentionem suam habiturum,
Absque conuenientia artis & instrumentorum,
Plura alia instrumenta erunt requisita,
Quam in hoc capitulo recensentur,
Quæ ordinabitis subtili ingenio,
Et probabitis antea, si prudentes fueritis,
Quarta regula valde est notabilis,
Inter hanc artem & locum, qui sit aptus,
Quædam loca oportet semper esse sicca,
Ab aere libera aut temperata luce,
In quibus radii solares nulli splendeant,
At pro quibusdam locis verum est,
Quod non nimium lucis habere possint,
Quædam loca necessario debent esse humida & frigida,
Pro quibusdam operibus, vt authores tradunt,
Sed in nostris operationibus vbicunque
Ventus nocebit quocunque modo:
Ideo pro singulis operum speciebus
Oportet vos rationabiliter locum eligere,
Philosophi dicunt pro suo ingenio
Quod fieri debeat intra seras nouem,
Astrologi tradunt, singularem esse gratiam
Inuenire locum operationi idoneum,
Nam multæ res mira producunt

Quibusdam in locis & non in aliis,
Sed contraria admiranda ex vna re
In contrariis locis generantur sæpissime,
Cuius nulla alia causa apparet,
Nisi loca contraria quo ad sphæram cælestem,
Et vbi locus terræ aliis fuerit contrarius,
Illi consentiens obedire forte reperitur,
De quo magna euidentia & testimonium clarum
In magnete lapide facile occurrit,
Cuius septentrionale punctum huc conuertitur,
Quod versus austrum pellit aciculas,
Ideo sapientes hanc artem inquirendo
Repererunt quædam loca ei apta, quædam inepta,
Certe eiusmodi loca, vbi luxuries dominatur,
Pro hac arte extreme detestanda sunt,
Quinta regula à doctis sat cognita est,
Inter sphæram cælestem & subtile nostrum opus,
Nihil supra terram habet plus simplicitatis,
Quam elementa nostri lapidis,
Idcirco quando ea sunt in operatione,
Maxime obediunt constellationi,
Vnde concordia valde amicabilis
Est in directo & fixo Ascendente,
Quod est commune signum pro hac operatione,
Pro multitudine ipsius reiterationis,
Fac vt sit fælix Ascendens tuum prædominans,
Et à malis aspectibus ipsum referuetur,
Quod si impediatur vel necessario inficiatur,
Causetur vt habeat bonum aspectum,
Pro albo opere fac fortunatam Lunam,
Vt sit domina quartæ domus,

Z Nam

Nam hic est Thesaurus absconditus ab antiquis,
Sic in domo sexta sit pro ministris operis,
Serua omnes eas à magnis impedimentis,
Velut est in picturis, aut ad istam intentionem,
Dummodo vestra Natiuitas non prætendat infectionem
Contrariam respectu huius electionis,
Virtus motoris orbis est formalis,
Virtus octauæ sphæræ est ei instrumentalis,
Cum signis & figuris suis aspectiuis,
Planetæ virtus est propria & specialis,
Virtus Elementorum hic est materialis,
Virtus infusa ex omnibus iis resultat,
Prima assimilatur operatoris ingenio,
Secunda vero eius manibus par est,
Tertia instrumento bono æqualis est,
Reliqua rei similis est, quæ conficitur,
Fac vt omnia præmissa cum omnibus consentiant,
Et tum merito fies magnus dominus,
Hoc modo Elixir (cuius fecimus mentionem)
Generatur res secundæ intentionis,
Ne confidas Geomantiæ, superstitiosi arti,
Nam Deus rationem addidit, quæ alibi est posita,
Ne credas astrologo vlli, & dico, quare,
Quia ars ea est secreta, velut Alchymia,
Alterum illud vetitum est & omnino reprobatum
A sanctis viris & Dei ecclesia,
Ne fidas, nec ames Negromantiam,
Nam proprium est diaboli, mentiri,
Crede huic doctrinæ eamque desydera,
At nunc à me discas Regimen ignis.

Capi-

Capitulum septimum.

PErfectum magistrum eum agnoscatis,
Qui sciat regimen ignis, eiusque gradus,
Nihil desyderium vestrum poterit impedire,
Nisi ignorantia caloris & ignis,
A multis authoribus reperitis scriptum,
O Totum consistit in ignis regimine,
Ideo in omnibus capitulis procedetis
Ita ne calor magis minusue operetur,
In quo multi ex Gebri coquis
Decepti sunt, licet docti ex libris,
1. Eiusmodi calor, quo porci vel anseres deplumantur,
In hac arte conuenit pro decoctione,
Pro mediis mineralibus hic calor est aptus
Ad lythargyrium sudore perfundendum,
2. Talis calor qui subtilia lintea exiccat
In 30. operationibus inseruit nostro aeri:
At pro diuisione vsurpabitis hunc calorem,
Quo coqui vtuntur ad carnium assationem,
3. Idem calor cum circulari igne
Pro separatione diuidentium requiritur,
4. Sed pro circulationibus Elementorum
Ignis candens vobis erit accommodatus,
Qui ignis semper maneat æqualis
Quocunque minuto & simul perpetuus,
Nam nunquam deficere, nec increscere debet
Iste ignis quamuis nec vnquam cesset,
Studeas sapienter & respicias circum circa,

Vt talem inuestigare possis ignem,
Et in eo igne non debet esse humiditas,
Quam manus tangat aut oculus videat,
5. Ignis humidus adhuc alius est
Et tamen videtur oppositum in adiecto,
Talis ignis separat certo tempore
Materias adhærentes vasis lateribus,
Multo plures res idem calor efficit,
Sæpe quæ sunt crassa, facit tenuia,
Philosophus prudenter de hoc calore
Asserit, quod summus eius gradus futurus sit
Vt causetur & generet tam æqualem siccitatem,
Velut sit de sicco calore in primo gradu,
6. Alius ignis est desiccationis
Pro materiis, quæ imbibitæ sunt liquoribus,
7. Alius est ignis conseruationis,
Quia omnes res exiccantur per huius operationem,
8. Pro Magnesia facit ignis effusionis,
Plenus periculi & illusionis,
Non solum periculi, quod contingat operi,
Sed etiam magistro nocere possit,
Quod semel receptum perimeret,
Ideo ordina vt respires salubriter,
Prouideas ori, auribus, oculis & naribus,
Nam decies peius quam venenum,
Quidam hinc multum damni passi sunt,
Quia hanc cautionem antea non acceperint.
9. Ignis corrodens in hac arte seruit,
Ad Elementa propinqua sapienter diuidenda,
In vno momento excessus opus vestrum periit,
Et vno momento defectus non erit sufficiens,

Qui certus erit ad verum gradum inueniendum
Magister magnus in igne futurus est,
Difficile est cognoscere eius potentiam,
Nulla est probatio nisi per visum,
Ideo omnes in eo exprimendo errant,
Eius calor addiscitur sumptu & experientia,
De hoc calore in specie Anaxagoras dixit,
Nemo prima fronte reperitur discretus,
10. Alius calor est magnæ coactionis
Pro mineralibus, quæ sunt duræ liquefactionis,
Hic calor non potest nimis esse fortis,
Quamuis diutissime sit continuatus,
11. Alius est calor calcinationis
Pro impuris metallis, eorumque præparatione
Qui non comburat ea nec liquefaciat,
Alias enim facile dissiparentur:
12. Duodecimus est calor sublimationis
Omnium spirituum mineralium,
13. Vltimus calor ex his omnibus præcipuus est,
Cum ad proiectionem lapis vester propinquet,
Vsus facit artificem, nil amplius est dicendum,
Nisi quod qui erret, necessario denuo incipiat,
Iam docui vos quaslibet res suo nomine,
Veluti alius alium docet viam ad quandam vrbem,
Per omnes pagos, aquas, pontes & cliuos,
Vt prudentes iter suum bene perficiant,
Sic vir doctus per hanc doctrinam reperiet
Scientiam illam, si subtili sit ingenio,
Omnes alii hinc se stultos agnoscent
Ne immisceant se illi, qui paululum habent eruditionis,
Nam hic est apex mundanæ scientiæ,

Ad quem attingere nec papa nec rex valeat,
Per suos honores, nec magna sua consilia,
At saltem per virtutem & gratiam, vt auctores tradunt,
Hic lapis preciosus inueniri nec perfici potest,
Nisi cum summa deuotione sit quæsitus,
Prædicti authores vna cum hoc meo libro
De Alchymia omnem veram doctrinam demonstrant,
Si complebitis illorum sententias omnes
Non per opinionem, sed hoc Ordinale,
Nam in hoc Ordinali à vobis omne tollo dubium,
Nil hic nisi recte positum, nec quid omissum est,
Hoc die hæc doctrina ita tradita
Magis mihi placuit, quam mille librarum summa,
Trecentæ libræ non præ ea placerent mihi
Si hoc capitulum foret omissum,
Ne vero miremini vos Domini aut amici
Quod tam nobilis scientia, veluti hæc indigetatur,
Hic sit exposita in Anglicano sermone rudi,
Nam hoc factum est vt multitudo
Populi rudis instituatur, æquiualent
Decem millia laicorum decem viris doctis,
Vnde quotannis magnæ diuitiæ in hac regione
Leuiter perduntur, veluti prudentes intelligunt,
Et quamplures alii cuiuscunque status
Quotidie rediguntur ad summam paupertatem,
Desinite laici, desinite, ne semper sitis fatui,
Melius est vobis desinere tarde, quam nunquam,
Omnes, quibus placuit hunc perlustrare librum,
Pro anima mea oret, proque viuis & mortuis,
Anno Christi 1477.
Hoc opus inceptum est, Deo sit gloria.

TESTAMENTVM CREMERI, ABBATIS WESTMONASTERIENSIS, ANGLI, ORdinis Benedictini.

TOMVS TERTIVS.

FRANCOFVRTI APVD JENNIS.

Tetrastichon M. M.

AVt mens Authoris, vel certe est littera fallax,
Inde tibi caueas, anguis vbique latet.
Hunc ne despicias plano sermone locutum,
Forte sub vmbroso tegmine vera tegit.

TESTA-

TESTAMENTVM CREMERI, ABBATIS WESTMONASTERIENSIS, ANGLI, ORdinis Benedictini:

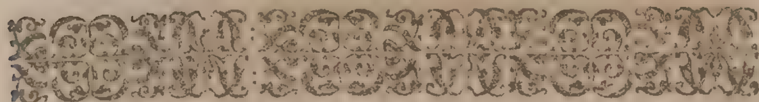
ALchimiæ hæc eſt perfectio & veritas ratione perſpicua explicata vocabula omnia ipſius artis prætermittens, quod huius diſciplinæ omnibus profeſſoribus fuit impedimento non mediocri. Et ego huius artis facultatiſque veluti ſectator ſtudioſus mirandum in modum fui retardatus re obſcure mihi in multis variiſque codicibus explanata, quos legi exercuique ſuis per ſpatium triginta annorum inſtructionibus ad meum magnum ſumptum, detrimentumque laboris mei. Quantoque magis legi, tanto magis erraui, vſque dum n Italiam diuina prouidentia me contulerim, vbi Deo optimo maximo viſum fuerit, me in ſodalitium vnius viri non minus dignitate, quam omni genere eruditionis præditi, Raymundi nomine deſtimare, in cuius ſodalitate diu remoratus ſum, ſicque fauorem in conſpectu huius boni viri nactus ſim quod ille aliquam partem huius tanti myſterii aperuerit, propterea illum multis precibus ita tractaui, quod mecum in hanc inſulam veniret, mecumque duos annos manſerit. In cuius temporis tractu, ſum abſolutiue totum opus conſecutus. Poſteaque hunc virum e-

 gregium

gregium in conſpectu inclitiſſimi Regis Edouardi deduxi, à quo merita dignitate recipitur & omni humanitate tractatur, ibique multis promiſſis, pactis, conditionibuſque à rege inductus, erat contentus Regem promiſſione diuina ſua arte diuitem facere. Hac ſolummodo conditione, vt rex in propria perſona aduerſus Turcas, inimicos Dei, bellum gereret impenderetque ſuper domum Domini, minimeque in ſuperbia aut bello gerendo aduerſus Chriſtianos: ſed (proh dolor) hoc promiſſum erat irritum à rege violatumque, tum ille vir pius in ſpiritibus penetralibuſq; cordis ſui afflictus hinc trans mare lamentabili miſerabilique more aufugit, quod cor meum vrit non mediocriter, ſecumq; eſſe quotidie in corpore efflagito, nam eius quotidianæ vitæ, aſpectus, morumque integritas facile obſtinatos peccatores ad pœnitentiam deduceret.

Ego (beatiſſime Raymunde) pro te Deo optimo maximo preces effundam, ſimiliterque fratres mei.

Omnis ſapientia à Deo eſt, & cum illo ſemper finit, & eſt ante æternum. Quicunque diligit ſapientiam, apud ipſum quærat, & ab ipſo petat, quia ipſe dabit affluentiã, & non reprobabit. Aliquãdo enim altitudo & profunditas omnis ſcientiæ, & theſaurus ſapientiæ eſt hominibus à Deo datus, quoniam ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia, & ſine eius voluntate nihil poteſt fieri. In primo die ſermonis mei, inuoco eius auxilium, qui eſt fons & origo omnium bonorum, vt ipſe per ſuam benignitatem dignetur, per veritatem ſcientiam meam augere, vt per gratiam Spiritus ſancti meæ doctrinæ lumen (quod in tenebris latuit) manifeſtare velit, & errantes in ſemitam veritatis ducat, quod præſtare dignetur, qui ſedet in excelſis, qui cuncta diſponit & regit in ſecula ſeculorum Amen.

IN PRINCIPIO ERAT VERBVM &c. ad plenam gratiæ & veritatis.

Oratio.

DOmine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, benedicere & sanctificare digneris istum ignem, quem nos indigni per inuocationem vnigeniti filii tui Domini nostri Iesu Christi, benedicere præsumimus, tu clementissime Deus cum tua benedictione sanctifica, & ad profectum humani generis peruenire concede, per vnum Dominum nostrum Iesum Christum.

INuentor rutili dux bone luminis,
Qui certis vicibus tempora diuidis,
Merso sole Chaos ingruit horridum,
Lumen redde tuis Christe fidelibus.

Quamuis innumero sydere texeris,
Lunarique solum Lampade pinxeris,

Incussu silicis lumina nos tamen
Monstras saxigeno semine quærere.

Tu lux vera oculis, lux quoque sensibus,
Intus tu speculum, tu speculum foris,
Lumen quod famulans adfero, suscipe
Tinctum pacificæ Chrismate virginis.

Per Christum Genitum summe Pater tuum,
In quo visibilis stat tibi gloria,
Qui noster Dominus, qui tuus vnicus
Spirans de Patrio corde paraclitus.

Per quem splendor, honor, lux sapientiæ,
Maiestas, bonitas, & pietas tua
Regnum continuat Numine triplici
Texens perpetuis secula seculis. Amen.

AQVA VIVA APPELLATA QVÆ TOTI artis nostræ operi vitam præbet.

Accipe tres vncias tartari boni vini clareti, fortis & puri: hisque ℥. quinque Petroleii, duas vncias sulfuris viui, duas ℥. Arsenici citrini, tres ℥. Rabuseni, duas ℥. carbonum salicis, misceto & distillato hæc omnia in balneo Neptuni, in vitro, cuius guttur bene obstipatum esse oportet: Receptorium

ptorium erit vno cubito altum, bene obstructum, ne spiritus aut fumus euanescat, & quando illud vides distillare pallido colore, tum ne amplius capias, superiorem partem stillatorii donec frigescat demas: quod in quatuor diebus conficitur? Odorem eius deuitato; nam periculosus est: Hæc aqua conseruanda in vitro forti crassoque diligenter occluso, exercendaque prout in sequentibus assignatur.

ALTERA AQVA EST DISTILLANDA bis ex vrina iuuenis octodecim annorum non polluti; si modo pollutus fuerit, opus vitam non est habiturum.

Caput secundum.

Assumito aquam Iuuenis inpolluti post primum somnum tribus aut 4. noctibus aut diutius, ita vt efficiantur tres sextarii, & sic fundito per singulas noctes in poculum lapideum vndique obstipatum, tumque fæces inde assumito, tum ex purissima tenuissimaq; parte eiusdem accipe mensuram vnius sextarii: duas vrnas Aceti vini fortissimi; duas ℥. calcis viuæ, semiunciam aquæ viuentis, quemadmodum in capitulo primo mentionem fecimus, & in ollam terream infunde, & super eam alembicum siue stillatorium bene luto obstructum pone, stetque vnum diem, & noctem vnam, priusque ignem substruas, caue ne nimio calore afficias, sicque quinq; vel sex dies, totidemque noctes sine intermissione distillando, sic manet guttatim, receptorium vestrum vitreũ, ne spiritus aut fumus eiusdem egrediatur, studiose materia lutosa luta & deluta & cum liquor distillat

lat aut desinit cæruleus aut pallidus, ne amplius ab illo abstrahendum est.

Caput tertium.

Sumito scoriam ferri clarissimi, duri, & sine oculis octo vncias eiusdem in tribus aut quatuor partibus illasque vehementer in igne carbonario ligneo constructo calefacito, illamque extingue in aqua virginis, quæ in secundo capit. depingitur: non in tota aqua sed quanta potest sufficere. Item cape tres vncias de matre stagni, parumque calefac in igne, illumque in aqua supradicta extingue, quanta necessaria videbitur. Tum scoriam stannumque super lapidem marmoreum mole & contunde, & cum frigescit, magno cum labore magnaque sedulitate pinsato & foue, nutrimentumque præbe illa aqua, quæ in secundo capitulo expressa est, infunde in vitrum arcti gutturis, ita vt signetur forcipibus ardentissimis, vt consuetudo postulat, hoc vitrum abscondatur, at ita in Octobre obsignatum in lacuna ad vnius vlnæ altitudinem cumulatum, ita vt nulla humiditas ad illud percurrere possit, & in medio illius cistam ponito, cuius asseres siue materia lignea quantitatem duorum cubitorum vndique siue ex omni parte continebunt, in cistamque mitte fimum equinum nuper factum, in cuius medium inseratur hoc vitrum obsignatum & proxime vitrum sit series calcis viuæ, quæ nondum fuit aqua aspersa. Sit cistæ operculum, quod aliquando auferas superiore parte terræ, simul & operculum, verumque si operculum sit viride an non, ne intueare illud vllo tempore nisi plena luna, quo tempore erit varii coloris

vsque

vsque dum fixum fuerit, & obdurescat, tumque descen-det, inferioremque partem vitri siue profundum petet, e-ritque admodum nigrum stetque in lacuna duodecim se-ptimanas tum possis tollere & ad vigesimum diem Martii conseruare, tumque illud iterum retunde, sicut postea per-scriptum est.

Caput quartum.

Circiter decimam quintam diem Martii cape tres ℥. Ar-genti viui, eique adde semiunciam aquæ viuentis, & pone argentum viuum quinquies per galerum siue filtrum, quod fuit expurgatum lixiuio ex puluere Orini confecto, galero siue filtro interim arido facto, duo pondera plumbi liquefacito, illud in ollam infunde & quando illud liquefa-ctum fuerit, in illud rotundum lignum gracile tenueque ad inferiorem partem immitte, & quum plumbum fuerit cali-dum (& tamen fixum) tolle lignum & in eius vice Argen-tum viuum indito & cum frigidum fuerit è foramine de-mitte, & cum fixum erit, tumque super marmor ponito, il-ludq; multo cum oleo pinsa, contere, contunde, dummo-do illud minus calescat, tum pone, illudque in tres partes diuide, sitque vnaquæque pars sola & per se & in terrenam pillam diuisa, quæ ex fumo exoritur, qua homines ad se-dandum sanguinem vtuntur. Et cum in pila fuit octo dies, tum demes ipsas quæ in vitro obsignato, tumque illas pari-ter contere, illasque cum aqua de aceto, vrinaque virginis facta enutrito, sic illas mola contunde, donec ad similitudi-nē pastæ mollis fiat: hoc facto, in longū vitrum infundito, superiorē partē delutato, illasq; corio siue pergamena, aut membrana vsq; dum obdurescat, cōstringito, tumq; vitrū in Cista lignea includito, in quo prunas Iuniperi inesse

oportet, vigesimamque partem limaturæ ferri, aliorumq; carbonum quercus, sed illæ quidem perpaucæ erunt, & vt calorem ignis intelligas, vnam particulam aridæ chartæ intrude, etsi accendatur, tamen non debet esse nimium calidum, sed si cõburit, tenues quisquilias, quæ ex albo ligno incidunt, tum est nimium calidus propter opus; tum ore aperto stabit, donec eam temperiem siue calorem moderatum assequatur, vt albas quisquilias cremare non possit; tum vitrum in medium prunatum insere modiceque vnum cochlear aquæ viuentis, in primo capitulo expressæ, in superficie primum asperge, esto quarta pars vitri vsque ad suppremam partem nudata, ita vt operculum auferas summa celeritate in plena luna, videque quo pacto opus successerit: In omni tempore, cum aperueris, vno cochleari aquæ viuentis, asperge, aliquando nigri, albi, coloris esse videbis, aliis quidem temporibus, diuisorum colorum, donec consolidetur aut fixum fuerit, tumque vult esse coloris rubri, tenebrosi admodumque salsum & ponderosum, non amplius ad superiorem partem vitri despumabit, aut fluet, & cum ita fuit tractatum à vigesimo quinto die Martii vsq; ad quadraginta septimanorum consummationem, tum vitrum, circiter id tempus, propter duritiem dirumpet, & vniuersam domum dulcissimis suauissimisque odoribus implebit, tumque plenæ erunt ipsius natiuitatis dies à primo die in arca siue in cista duplice altera in altera inclusa, vt ab interiore cista expellatur aer, conseruandum est.

Caput quintum.

Accipe octo libras purissimi mollissimique plumbi, duas libras puri stanni, illudque in poculo luteo bene operto

(vt ante ſcribitur) liquefacito tumque illud pone in igne ligneo, illudque molli ventulo tres horas ſuffla, tum aufer ſpumam metalli ſcoriæ, dummodum ſit purum & perſpicuum, tum iniice quartam partem vnius vnciæ pulueris veri de lapide rubro pure contuſam, illamque pariter virga ferrea diligenter circumuolue, donec metalla ſunt rubicunda, tum poculum operi ſtetque ſeptuaginta & duas horas, & in tribus vltimis horis, molli flatu iterum ſuffla, & cum liquidum fuerit & non fixum, poteris in quacunque velis formam commutare, ita perſpicue ante oculos tuos poſitam conſummationem totius operis habes: Igitur omnem gloriam & honorem Deo, à quo omnia bona dona procedunt, age, Amen.

RATIO EFFICIENDI POCVLVM LVteum in quo metallum liquefiat vt ignem ſuſtinere poſſit.

Caput ſextum.

Aſſumito taſcanium ſiue lutum quod eſt elaboratum, & temperatum, quemadmodum figuli ſuum lutum ſiue taſcaneum aſſolent efficere, & ſecundam decimam partem fimi equini miſceto & cum poculum fabricatur, & dimidium ſiccatur, iunge lutum, limaturas æris rubri, ſiue calderii, tenuiter limatas puluerem que rubri arſenici, citrini, & cum poculum prorſus exſiccatur, omnem inferiorem partem poculi Aphronitro per duodecim horas diſſoluto, in aqua primo capite expreſſa, in vaſculo aut poculo duplo, illine:

RATIO CONFICIENDI LVTVM.

Lutum vestrum facito vt receptorium tuum occlusum serues, vitrumque tuum obstruas, & partem superiore m eiusdẽ propter opera quadragesimarum, vt sequuntur de bitumine siue de calce viua, mastiche, & albumine ouorũ diligenter contrita, cũ exiguo bolo armeniaco illud facito.

Diligenter cura, vt petroleum tuum sit splendidum, purum & flauum, si non ita se habet, imperfectum est.

Item cura quod Rabusenum vestrum sit rubrum candidumque iuxta colorem Vermilii.

Fratribus meis charissimis in hac monasticali, & professione, & vita, Alexandro, Richardo, quibus imperium, vt hasce regulas (in nomine beatissimæ Trinitatis) de cŕiptas obseruent, summaque diligentia & cura custodiant;

In primis iubeo, vt hoc diuinum opus nulli humanarum rerum auido aut nequissimo facinore contaminato manifestent, aut alteri cuilibet, præterquam Abbati, & Priori, qui in hoc domicilio imposterum successerit, & hoc nec antequam quidem claues ęrarii nostri sibi in custodiam cõmittantur, tumque iusiurandum ex eis capies de sacrosanctissimis Euangelistis, ne patefaciant hoc mysterium potenti cuiquam aut nobilissimo viro, neque quibusuis inferioribus fratribus huius domus.

Præterea impero, ne quis vestrum hoc opus exerceat in hac domo nostra nisi in penuriam aut ruinam aliquam labatur, quod quidem impossibile fieri vobis & mihi videtur, propterea quod tantum thesaurum (quod vos non latet) reliqui, propterea que mandatum vobis do, quod vos, qui in supremo dignitatis gradu in hac domo estis collocati, videlicet Abbas, Prior, grauissimique seniores, vt aliquis vestrum renouet hoc meum opus, exercitiumque redemptione:

ptione quotiescunque numerus sexaginta annorum finiatur; Nam illud hoc meum opus conseruabit vt quam rectissime possit intelligi: Et quoniam ratio scribendi literas per caracteres varientur, rescriptio de integro est via tutissima conseruandi operis nostri, vt integrum & inuiolatum successoribus nostris relinquatur.

Item iubeo, vt hoc quod vobis reuelaui, quod est sanguis draconis rubri, ne cuiquam indicetis, quid id est, nec quantitatem, nec quando in opus nostrum immittatur, neque tempus, neque manifestabitis vlli hominum præterquam ipsis personis solis supra constitutis: Omnia hæc mea imperia mandataque supra vobis denuntiata iubes vos integra retinere, custodire & obseruare, in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti, quemadmodum vos vultis mihi respōdere in die iudicii coram tribunali sede Iesu Christi, vbi nos omnes stabimus supremum iudicium accepturi, & quicunque hoc meum mandatum non obseruauerit, eius nomen è libro vitæ abradatur.

Magnesia est scoria ferri, cum opus nigrum videatur, per coruum nigrum, aut vulturem intelligatur Lac virginis vel os Ceti; cum videbitur rubeum, ruber Leo significatur. Quando est cæruleum, cæruleus Leo significatur. Quando est omnium colorum, tum iris appellatur. Reliqua vero vocabula peregrina, & prorsus incognita omitto: nempe quo lipsorum numerus est pene infinitus, illa igitur (sicco pede quod aiunt) prætereo.

Propterea quod varia sunt & solummodo facta ad perturbandum vulgum & à simplice plebe hoc mysterium ad occultandum: igitur si quis viderit hos libros hisce vocabulis aut titulis refertos, nullam iis adhibeatis fidem, nam ad obscurandam hanc scientiam solummodo excogitata, & inuenta sunt omnia.

Rabuſena eſt materia quædam rubra & terra proueni. ens cum aqua, quæ à mineralibus dimanare ſolet, maxime perfici debet in menſe Iulii in vitro in ſolaribus radiis poſito per ſpatium 26. dierum.

FINIS.

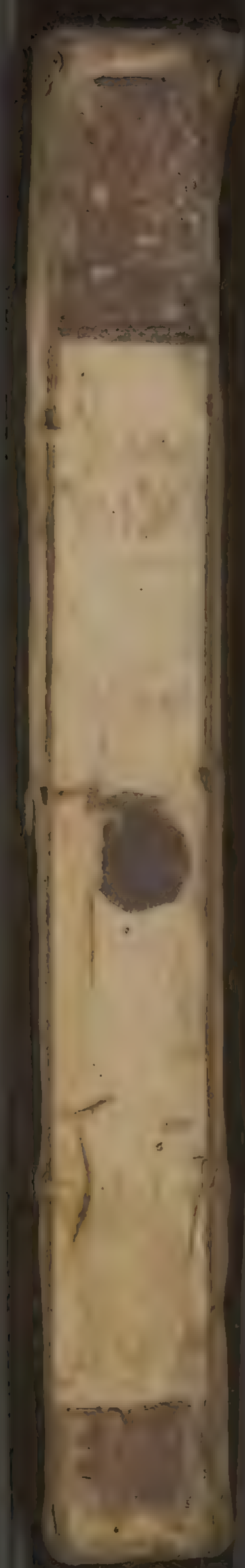

Phaeton
Archas
Phœbe

[illegible] Misteriosa et [illegible]
in [illegible] Universali stupore [illegible]
[illegible] nesciam an in Orbe [illegible] Natura [illegible]
miraculu, qd ex pura puta terra omnibus abiecta [illegible]
[illegible] tantum Thesaurum immensu ac pretios[illegible]
[illegible] producat aure, scilicet fulgentissimum,
qd praestantia et pulchritudine cu caele certat.
In hac Arte mirifica maxime lucet Omnipoten[illegible]
[illegible] ac Divina potestas, cu nihil aliud sit quam
[illegible] quaeda creatio qua Philosophus Maxi
[illegible] Dei imitatur Creationem qui lucem distin[illegible]
[illegible] in infinita natura mirabilium
[illegible] chaos divisit, in infinita [illegible] lucem et
[illegible] Philosophus de hac [illegible] in immensa [illegible]
ignem, eam [illegible] in [illegible]
Panaceam producit inde aura purissimu [illegible]
mu qd certe putrat mirabilia in hoc [illegible]
[illegible] ita voluit Altissimus ut fiat ad bonu [illegible]
[illegible] Supernaturali ac Divina cu [illegible]
[illegible] potes preciosissimu ☿ dividere [illegible]
[illegible] in tantum in quantum vis, qui semper [illegible]
[illegible] ima gutta ac parte unica [illegible]

[illegible] figura [illegible]

Valentinius; Nortonius
& Cuiusdamus Abbatius

Tripus Aureus
Hoc est
Tres Tractatus
Chymicio Selectissimi

Francofurti Chalc. Pauli Jacobi
impensis Lugae Jennis
12o
1618 anno
196 str. - 1 k.n.
A2 - A3 Bb - Bb3
opr. pergaminowa
uwaga: miedzioryty
połączona w oprawie

B) Valentinus, Nortonius
& Cuinsdamus Abbatius

Tripus Aureus
Hocest,
Tres Tractatus
Chymici Selectissimi

Francofurti Chale. Pauli Jacobi
12° impensis Lugae Jennis
1618 anno

196 str. – 1 k.n.

A2 – A3   Bb – Bb3
opr. pergaminowa
Uwaga: niedrionyty
połączona w oprawie